

**Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων**

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Δημόσιες Πολιτικές και Διακυβέρνηση»**

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας

**«Η επιχειρηματικότητα από ανέργους στην Ελλάδα.
Μελέτη των προγραμμάτων επιχορήγησης του
ΟΑΕΔ που υλοποιήθηκαν την προγραμματική
περίοδο 2007-2013»**

Αθηνά Κίzyλη

Κόρινθος, Σεπτέμβριος 2018

University of Peloponnese
Faculty of Social and International Sciences

**Department of Political Science and International
Relations**

**Master Program in
“Public Policy and Governance”**

**Bachelor’s title: Entrepreneurship by unemployed
people in Greece. Study of the OAED grant programs
implemented in the 2007-2013 programming period**

Athina Kizyli

Corinth, September 2018

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να εκφράσω τις ειλικρινείς μου ευχαριστίες σε όλους όσους βοήθησαν τόσο στα πλαίσια κατάρτισης της παρούσας, όσο και καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Πρώτα απ' όλα, θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα της διπλωματικής εργασίας μου, κ. Σωτήριο Πετρόπουλο, για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή του κατά τη διάρκεια της δουλειάς μου.

Επίσης, είμαι ευγνώμων στα υπόλοιπα μέλη της εξεταστικής επιτροπής της διπλωματικής εργασίας μου, καθώς και σε όλους τους διδάσκοντες του τμήματος Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σχέσεων για τις πολύτιμες γνώσεις που μου παρείχαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Ευχαριστώ τους συναδέλφους μου στον Ο.Α.Ε.Δ. για την πολύτιμη βοήθειά τους στη συλλογή των ερωτηματολογίων, καθώς και για τη συνδρομή τους στην ηλεκτρονική επεξεργασία των αποτελεσμάτων αυτών.

Πάνω απ' όλα, είμαι ευγνώμων στην οικογένειά μου για την ολόψυχη αγάπη και υποστήριξή τους όλο αυτό το διάστημα και τους αφιερώνω την εργασία μου.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.
2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη της συγγραφέως και ο επιβλέπων, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Η δηλούσα

Αθηνά Κίζυλη

Η επιχειρηματικότητα από ανέργους στην Ελλάδα. Μελέτη των προγραμμάτων επιχορήγησης του ΟΑΕΔ που υλοποιήθηκαν την προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζεται το θέμα της επιχειρηματικότητας από ανέργους στην Ελλάδα, μέσω της μελέτης των προγραμμάτων επιχορήγησης του ΟΑΕΔ που υλοποιήθηκαν στην προγραμματική περίοδο 2007-2013.

Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο, εξετάζεται η έννοια και τα χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας, τα προγράμματα επιχορήγησης που υλοποίησε ο Ο.Α.Ε.Δ. κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, η σύνταξη και εφαρμογή του ερευνητικού εργαλείου, ο αριθμός των συλλεχθέντων ερωτηματολογίων και ο τρόπος στατιστικής επεξεργασίας των δεδομένων.

Στο τρίτο κεφάλαιο, που αποτελεί το ερευνητικό μέρος της εργασίας, γίνεται ανάλυση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου σε δείγμα εξακοσίων τριάντα αυταπασχολουμένων, που συμμετείχαν στα προγράμματα επιχειρηματικότητας του Ο.Α.Ε.Δ. Στο ερωτηματολόγιο, εξετάζεται η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων, τα χαρακτηριστικά των ιδρυτών, η επιχειρηματική δραστηριότητα και τα αποτελέσματα της και το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρατίθενται τα συμπεράσματα της έρευνας καθώς και οι προτάσεις περαιτέρω βελτίωσης των προγραμμάτων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, προκειμένου αυτά να γίνουν πιο αποτελεσματικά και στοχευμένα.

Entrepreneurship by unemployed people in Greece. Study of the OAED grant programs implemented in the 2007-2013 programming period

Abstract

This diploma thesis deals with the issue of entrepreneurship by unemployed people in Greece through the study of the OAED grant programs implemented during the programming period 2007-2013. In particular, the first chapter examines the concept and characteristics of entrepreneurship in Greece and the European Union.

The research methodology, the grant programs implemented by OAED during the programming period 2007-2013, the elaboration and implementation of the research tool, the number of questionnaires collected and the way of statistical data processing are presented.

The third chapter, which is the research part of the work, analyzes the results of the questionnaire in a sample of sixty thirty self-employed who participated in OAED's entrepreneurship programs. The questionnaire examines the effectiveness of the programs, the characteristics of the founders, the business activity and its results, and the business environment.

The fourth chapter lists the findings of the survey as well as suggestions for further improvement of entrepreneurship enhancement programs to make them more effective and targeted.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	4
Abstract.....	5
Κατάλογος Πινάκων	7
Κατάλογος Γραφημάτων	8
Εισαγωγή	10
1.Επιχειρηματικότητα-Έννοια και χαρακτηριστικά	14
1.1.Χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα	15
1.2.Ευρωπαϊκή Ένωση και επιχειρηματικότητα.....	17
2.Μεθοδολογία της έρευνας.....	20
2.1 Προγράμματα επιχορήγησης	20
2.1.1.NEE 22-32 ετών.....	21
2.1.2 NEE 33-64 ετών.....	23
2.1.3 NEE 22-64 ετών.....	25
2.1.4 Νέοι Επιστήμονες	28
2.1.5 Γυναικεία Επιχειρηματικότητα.....	30
2.2 Εφαρμογή της έρευνας.....	33
2.3 Αριθμός συλλεχθέντων ερωτηματολογίων	34
2.4 Στατιστική επεξεργασία των δεδομένων	35
3.Αποτελέσματα της Έρευνας	36
3.1 Τα χαρακτηριστικά των ιδρυτών	36
3.1.1 Το φύλο των ωφελούμενων	37
3.1.2 Ηλικία των ωφελούμενων.....	37
3.1.3 Οικογενειακή κατάσταση των ωφελούμενων.....	38
3.1.4 Αριθμός τέκνων ωφελούμενων.....	39
3.1.5 Μορφωτικό επίπεδο των ωφελούμενων	40
3.1.6 Γνώση των ωφελούμενων πριν από την έναρξη της δραστηριότητας τους.....	42
3.1.7 Διάρκεια ανεργίας πριν από την έναρξη της δραστηριότητας τους	47
3.2 Η επιχειρηματική δραστηριότητα.....	48
3.2.1 Αυταπασχολούμενοι από ανάγκη ή από επιθυμία;.....	48
3.2.2 Κλάδος δραστηριότητας	52
3.2.3 Ύψος επενδύσεων.....	55
3.2.4 Ίδρυση επιχειρήσεων από έναν ή περισσότερους ιδρυτές.....	56
3.2.5 Η στήριξη που έλαβαν από τον ΟΑΕΔ.....	57
3.2.6 Στήριξη από τον οικογενειακό και κοινωνικό ιστό	62
3.3 Τα αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας.....	63
3.3.1 Έσοδα.....	64
3.3.2 Δημιουργία θέσεων εργασίας	65
3.3.3 Επιβίωση των επιχειρήσεων	65
3.3.4 Ικανοποίηση σε σχέση με «τη ζωή γενικά» και με «την επαγγελματική ζωή».....	70
3.3.5 Προσδοκίες για ανάπτυξη.....	72
3.3.6 Πρόθεση διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας.....	72
3.4 Το επιχειρηματικό περιβάλλον	73
3.4.1 Ύπαρξη επιχειρηματικών ευκαιριών	74
3.4.2 Εχθρικότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος	74
4. Συμπεράσματα και προτάσεις.....	76
Βιβλιογραφία	81
Ελληνική.....	81
Ξενόγλωσση.....	84
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	85

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1.1: Αριθμός επιχειρήσεων ανά περιφέρεια, 2013	16
Πίνακας 1.2: Κατανομή εταιρειών βάσει νομικής μορφής	16
Πίνακας 1.3: Κατανομή εταιρειών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα	17
Πίνακας 1.4: Κατανομή εταιρειών βάσει κλάδου δραστηριότητας	17
Πίνακας 2.3: Αριθμός ερωτηματολογίων ανά πρόγραμμα	35
Πίνακας 3.1.2: Μέσος όρος ηλικίας ωφελούμενων	37
Πίνακας 3.2.2: Σύγκριση τωρινού κλάδου με προηγούμενους κλάδους απασχόλησης	54

Κατάλογος Γραφημάτων

Γράφημα 3.1.1: Κατανομή ωφελούμενων ανά φύλο και ανά πρόγραμμα επιχορήγησης	37
Γράφημα 3.1.3: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων ανά πρόγραμμα	39
Γράφημα 3.1.4: Αριθμός τέκνων ανά πρόγραμμα	40
Γράφημα 3.1.5: Μορφωτικό επίπεδο ωφελούμενων	41
Γράφημα 3.1.5α.: Μορφωτικό επίπεδο ωφελούμενων ανά πρόγραμμα	42
Γράφημα 3.1.6: Γνώση για την αγορά ανά πρόγραμμα	43
Γράφημα 3.1.6α: Γνώση πληροφορικής ανά πρόγραμμα	44
Γράφημα 3.1.6β: Γνώση μάρκετινγκ/πωλήσεων ανά πρόγραμμα	45
Γράφημα 3.1.6γ: Γνώση μάνατζμεντ ανά πρόγραμμα	45
Γράφημα 3.1.6δ: Νομική γνώση ανά πρόγραμμα	46
Γράφημα 3.1.7: Διάρκεια ανεργίας πριν την έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας	47
Γράφημα 3.1.7α: Διάρκεια ανεργίας ανά πρόγραμμα	48
Γράφημα 3.2.1: Αυταπασχολούμενοι από ανάγκη	49
Γράφημα 3.2.1α: Αυταπασχολούμενοι από ανάγκη- Στοιχεία ανά πρόγραμμα	50
Γράφημα 3.2.1β: Αυταπασχολούμενοι από επιθυμία	51
Γράφημα 3.2.1γ: Αυταπασχολούμενοι από επιθυμία- Στοιχεία ανά πρόγραμμα	51
Γράφημα 3.2.2: Κλάδος δραστηριότητας επιχειρήσεων	52
Γράφημα 3.2.3: Ύψος επενδύσεων ανά πρόγραμμα	55
Γράφημα 3.2.4: Ύπαρξη συνιδρυτή-ών	56
Γράφημα 3.2.4α: Ύπαρξη συνιδρυτή-ών ανά πρόγραμμα	57
Γράφημα 3.2.5: Πόσο απαραίτητη ήταν η επιχορήγηση από τον ΟΑΕΔ;	58
Γράφημα 3.2.5α: Σεμινάρια επιχειρηματικότητας	59
Γράφημα 3.2.5β: Ταχύτητα διαδικασιών	60
Γράφημα 3.2.5γ: Ταχύτητα διαδικασιών ανά πρόγραμμα	60
Γράφημα 3.2.5δ: Ευκολία διαδικασιών ανά πρόγραμμα	61

Γράφημα 3.2.5ε: Ταχύτητα εκταμίευσης δόσεων	62
Γράφημα 3.2.6: Στήριξη από τον οικογενειακό και κοινωνικό ιστό ανά πρόγραμμα	63
Γράφημα 3.3.1: Μέσος όρος εσόδων	64
Γράφημα 3.3.2: Δημιουργία θέσεων εργασίας	65
Γράφημα 3.3.3: Ποσοστό επιβίωσης των επιχειρήσεων	66
Γράφημα 3.3.3α: Ποσοστό επιβίωσης των επιχειρήσεων ανά πρόγραμμα	67
Γράφημα 3.3.3β: Λόγοι διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας	68
Γράφημα 3.3.3γ: Λόγοι διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας ανά πρόγραμμα	68
Γράφημα 3.3.3δ: Τωρινό εργασιακό καθεστώς ωφελούμενων	69
Γράφημα 3.3.3ε: Τωρινό εργασιακό καθεστώς ωφελούμενων ανά πρόγραμμα	70
Γράφημα 3.3.4: Ικανοποίηση σε σχέση με «τη ζωή γενικά» ανά πρόγραμμα	71
Γράφημα 3.3.4α: Ικανοποίηση σε σχέση με «την επαγγελματική ζωή» ανά πρόγραμμα	71
Γράφημα 3.3.5: Προσδοκίες για ανάπτυξη	72
Γράφημα 3.3.6: Πρόθεση διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας ανά πρόγραμμα	73
Γράφημα 3.4.1: Ύπαρξη επιχειρηματικών ευκαιριών ανά πρόγραμμα	74
Γράφημα 3.4.2: Εχθρικότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος ανά πρόγραμμα	75

Εισαγωγή

Η Ελλάδα, όπως και αρκετές χώρες της Ευρώπης, εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, παρουσίασε μεγάλη αύξηση της ανεργίας, η οποία εντείνεται λόγω της πολυετούς ύφεσης που ακολούθησε. Τα τελευταία δύο χρόνια διαφαίνεται, σύμφωνα με την ανάλυση των στοιχείων της αγοράς εργασίας, σταδιακή αποκλιμάκωση της ανεργίας, όμως, παρά τις βελτιώσεις, η κατάσταση εξακολουθεί να παραμένει ανησυχητική. Το τρέχον μακροοικονομικό πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από υποτονική ζήτηση εργατικού δυναμικού και τα αυξανόμενα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας δυσχεραίνουν την ανάκαμψή της.

Το ποσοστό απασχόλησης (20-64 ετών) για το 2016, διαμορφώθηκε στο 56,2% από 54,9% το 2015 και υπολείπεται του αντίστοιχου ποσοστού σε επίπεδο ΕΕ-28 το οποίο ανέρχεται στο 71,05% και του εθνικού στόχου του 70%, που έχει τεθεί για το 2020. Αντίστοιχα, το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό (ηλικίες 20-64 ετών) ήταν 73,5% το 2016 από 73,1% το 2015, χαμηλότερο από αυτό της ΕΕ-28 που ήταν 77,5% το 2016 (Eurostat, 2016).

Το συνολικό ποσοστό ανεργίας (άνεργοι ηλικίας 15-74 ετών), το οποίο από 7,8% το 2008, ανήλθε σε 27,5% το 2013 (έτος με το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας μέσα στην κρίση), 24,9% το 2015, 23,6% το 2016 και σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία 20,2% το Γ' τρίμηνο του 2017, παρά τη σταδιακή του μείωση, παραμένει σε υψηλά επίπεδα (ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2017).

Σημειώνεται ότι το ποσοστό των αυταπασχολούμενων ανέρχεται στο 29,8 % για το Γ' τρίμηνο του 2017 και 29,9% για το Β' τρίμηνο του 2017 και παραμένει πολύ υψηλό σε σχέση με το αντίστοιχο σε επίπεδο ΕΕ (13,84% το Β' τρίμηνο του 2017). Το ποσοστό των μισθωτών, το οποίο ανέρχεται σε 66,3% το Γ' τρίμηνο 2017 και 66,1% το Β' τρίμηνο 2017 του συνόλου των απασχολούμενων, εξακολουθεί να είναι το χαμηλότερο σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία ανέρχεται σε 85,1% (Β' τρίμηνο 2017) (ΕΛ.ΣΤΑΤ., 2017).

Οι επιχειρήσεις που κυριαρχούν στην ελληνική οικονομία είναι επιχειρήσεις μικρού μεγέθους οι οποίες απασχολούν προσωπικό έως 10 άτομα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πληροφοριακού Συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, οι 218.961 από τις συνολικά 247.236

επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν το 2017, απασχολούσαν έως 10 άτομα (ποσοστό 88,56%). Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις με προσωπικό πάνω από 10 άτομα ανέρχονταν το 2017 σε 28.275, αντιπροσωπεύοντας μόλις το 11,44% του συνόλου των ελληνικών επιχειρήσεων(ΕΡΓΑΝΗ,2017).

Θετικό ισοζύγιο παρουσίασε η επιχειρηματικότητα το 2017, αφού οι εγγραφές υπερέχουν των διαγραφών κατά 6.031 επιχειρήσεις. Οι ατομικές αποτελούν την πλειοψηφία των επιχειρήσεων που συστάθηκαν το 2017, με 17.570 εγγραφές, σημειώνοντας ωστόσο μικρή υποχώρηση σε σχέση με τις αντίστοιχες εγγραφές για το 2016 (18.470). Σημαντική άνοδο καταγράφουν οι νεοσυσταθείσες Ι.Κ.Ε. Ειδικότερα, από τις 4.748 που είχαν συσταθεί το 2016, αυξάνονται το 2017 στις 6.738 (Γ.Ε.ΜΗ., 2017).

Αναφορικά με το δυναμισμό των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, στους δυναμικότερους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας συγκαταλέγονται τα ξενοδοχεία, οι πλωτές μεταφορές, η δημόσια διοίκηση, η παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων, η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, οι πολυτελείς καλλιέργειες, η κρατική διοίκηση, η οικονομική και κοινωνική πολιτική, οι θαλάσσιες μεταφορές επιβατών, η παροχή υπηρεσιών στο κοινωνικό σύνολο και η κατασκευή δρόμων. Στους φθίνοντες κλάδους συγκαταλέγονται η δασοκομία, οι τηλεπικοινωνίες, η επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη, οι αρχιτεκτονικές δραστηριότητες, οι νομικές δραστηριότητες, η κατασκευή επίπλων, η διαφήμιση, το λιανικό εμπόριο σε υπαίθριες αγορές και το λιανικό εμπόριο καυσίμων.

Επίσης, αναφορικά με τον δυναμισμό των επαγγελμάτων, στα δυναμικότερα επαγγέλματα συγκαταλέγονται οι πωλητές, οι τεχνικοί λειτουργίας πληροφοριών, οι σερβιτόροι, οι γεωκτηνοτρόφοι και οι επαγγελματίες των επιστημών της ζωής. Στα φθίνοντα επαγγέλματα συγκαταλέγονται οι πλανόδιοι πωλητές, οι σχεδιαστές και αναλυτές λογισμικού, οι καλλιτέχνες, οι κομμωτές και οι τεχνολόγοι νοσηλευτικής (Ε.Ι.Ε.Α.Δ.,2016).

Οι κυβερνήσεις, λοιπόν, στις σημερινές οικονομίες αντιμετωπίζουν ολοένα και μεγαλύτερες προκλήσεις για τη μείωση της ανεργίας. Στα πλαίσια της προσπάθειας αυτής, πολλές χώρες, όπως η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ελβετία, η Μεγάλη Βρετανία και οι Η.Π.Α., υλοποιούν προγράμματα που στηρίζουν τη μετάβαση των

ανέργων στην αυταπασχόληση. Μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι επιχειρήσεις που ιδρύονται από άτομα τα οποία βρίσκονται σε καθεστώς ανεργίας ανέρχονται έως και στο 60% του συνόλου των νεοσύστατων επιχειρήσεων (Institute for SME Research, 2005).

Με τον δείκτη της ανεργίας στην Ελλάδα να κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα (20,2% το Γ' τρίμηνο του 2017), η καλύτερη κατανόηση των προγραμμάτων που προωθούν ανέργους στην απασχόληση, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης των επιχειρηματικών τους πρωτοβουλιών, καθίσταται πιο αναγκαία από ποτέ.

Για τον λόγο αυτό, αποφασίσαμε να μελετήσουμε τα παρακάτω πέντε προγράμματα Επιχειρηματικότητας, τα οποία συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στα πλαίσια του ΕΣΠΑ, που πραγματοποίησε ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) και υλοποιήθηκαν από το 2008 έως τη λήξη της προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2007-2013:

1. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 3.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) ηλικίας 22-32 ετών, με το διακριτικό τίτλο «Νέοι και Επιχειρηματικότητα»
2. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 3.500 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) ηλικίας 33-64, έτους 2008
3. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 4.500 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) ηλικίας 22-64 ετών με το διακριτικό τίτλο «Πρόγραμμα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών, έτους 2009»
4. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 6.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) - Νέων Επιστημόνων, έτους 2009
5. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 4.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) - Γυναικών ηλικίας 22-64 ετών με το διακριτικό τίτλο «Επιχειρηματικότητα Ανέργων Γυναικών ηλικίας 22-64 ετών»

Σκοπός της έρευνας αποτελεί ο προσδιορισμός των παραγόντων οι οποίοι είναι σημαντικοί για τον σχεδιασμό, την περαιτέρω βελτίωση και την προσαρμογή των προγραμμάτων που απευθύνονται σε ανέργους, για την ενίσχυση των επιχειρηματικών τους πρωτοβουλιών.

Επιπρόσθετα, αναλύεται ο βαθμός στον οποίο τα προγράμματα προώθησης ανέργων στην απασχόληση μέσω της οικονομικής ενίσχυσης των επιχειρηματικών τους πρωτοβουλιών, προσφέρουν ευκαιρίες αυταπασχόλησης σε όλους και επιτρέπουν την ευρύτερη συμμετοχή στην οικονομία.

Η παρούσα έρευνα ξεκινάει με την ανάλυση της έννοιας και των χαρακτηριστικών της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα και στην ανάλυση των στόχων της επιχειρηματικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ακολουθεί η ανάλυση των προγραμμάτων επιχορήγησης που εξετάζονται και της μεθοδολογίας της έρευνας που πραγματοποιήθηκε.

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας που αφορούν στα χαρακτηριστικά του ωφελούμενου-επιχειρηματία και της επιχείρησης, στα αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας (π.χ. έσοδα, ποσοστό επιχειρήσεων που επιβίωσαν, και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας), καθώς και στα χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Τέλος, η έκθεση κλείνει με τη σύνοψη των σημαντικότερων ευρημάτων της έρευνας και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από αυτήν.

1. Επιχειρηματικότητα- Έννοια και χαρακτηριστικά

Η επιχειρηματικότητα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας. Η συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη εκφράζεται μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, οι οποίες ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων επιχειρήσεων, καθώς και μέσω της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων. Η επιχειρηματικότητα, σε συνδυασμό με την καινοτομία και την εισαγωγή νέων μεθόδων προώθησης στην αγορά, βελτιώνει και ενισχύει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Οι βασικοί παράγοντες που υποκινούν τις επιχειρήσεις να αναλάβουν επιχειρηματικά σχέδια είναι:

- Το κίνητρο για την ανάληψη μιας κερδοφόρας επένδυσης όπου η αποδοτική κατανομή των πόρων δίνει στην επιχείρηση τη δυνατότητα να μειώσει το κόστος της, να ενισχύσει τη σχετική θέση της στον κλάδο και στην αγορά της και να αυξήσει τα κέρδη της (Κορρές, 2015).
- Το κίνητρο για στρατηγικό πλεονέκτημα που συνίσταται στην απόκτηση στρατηγικού πλεονεκτήματος μέσω της εισαγωγής και εκμετάλλευσης βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών που μπορούν να αυξήσουν το μερίδιο της επιχείρησης στην αγορά. Σύμφωνα με τον Schumpeter (1939), ο επιχειρηματίας είναι ο φορέας νέων παραγωγικών μεθόδων, ο οποίος μεταβάλλει ριζικά την παραγωγική διαδικασία, προσφέροντας νέα προϊόντα και υπηρεσίες που διαμορφώνουν νέα καταναλωτικά πρότυπα. Η δυναμική αυτή διαδικασία είναι εκείνη που δημιουργεί δυνατότητες για μονοπωλιακά κέρδη (Καραγιάννης, Κορρές & Ζαρίφης, 2001).

Ο επιχειρηματίας στη σύγχρονη οικονομική ανάλυση, θεωρείται ότι έχει ιδιαίτερες ικανότητες διαχείρισης του κινδύνου και της αβεβαιότητας, ικανότητες που του επιτρέπουν να δραστηριοποιείται ως ο κύριος ανάδοχος των επενδυτικών δραστηριοτήτων, ενώ παράλληλα η ικανότητά του να διαβλέπει παραγωγικές ευκαιρίες και δυνατότητες του προσδίδει κεντρικό ρόλο στην αναπτυξιακή διαδικασία, έτσι ώστε να αναφέρεται ως ο «τέταρτος συντελεστής της παραγωγής». Από τη στιγμή που ένας επιχειρηματίας καινοτομεί, η προσπάθεια και των

ανταγωνιστών να αποκτήσουν παρόμοια πλεονεκτήματα κόστους και αποδοτικότητας ενθαρρύνει και άλλους να καινοτομήσουν και αυτή η μίμηση αποτελεί τη διαδικασία διάδοσης. Στην περίπτωση των καινοτομικών διαδικασιών, η επιχείρηση αποκτά ένα πλεονέκτημα από πλευράς κόστους σε σχέση με τους ανταγωνιστές της, που της επιτρέπει να διευρύνει το μερίδιό της στην αγορά και να αναζητήσει νέα οικονομικά οφέλη αυξάνοντας το περιθώριο κέρδους της ή συνδυάζοντας χαμηλότερες τιμές και μεγαλύτερο περιθώριο κέρδους σε σχέση με τους ανταγωνιστές (Κορρές, 2015).

1.1. Χαρακτηριστικά της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα

Η επιχειρηματικότητα συντελεί καθοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Το ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία της μικρής και μεσαίας επιχείρησης γεγονός που συνεπάγεται τόσο την χαμηλή παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα, όσο και τη χαμηλή συμμετοχή σε «προωθούμενες» δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης. Η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα φαίνεται να παίρνει τη μορφή ατομικής ή οικογενειακής προσπάθειας (Ιωαννίδης, 2004) σε κλάδους με χαμηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης, χαμηλή κερδοφορία και αυξημένη διείσδυση εισαγωγών.

Τροχοπέδη στην ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στη Ελλάδα, τόσο από τους Έλληνες όσο και τους ξένους επιχειρηματίες, αποτελεί το υψηλό κόστος χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, η ανεπάρκεια στον τομέα των υποδομών και το ακανθώδες θεσμικό πλαίσιο.

Στο κλίμα αυτό συντελούν επίσης, η ασθενής επιχειρηματική κουλτούρα, οι αναχρονιστικές διοικητικές αντιλήψεις και πρακτικές, η μείωση συμμετοχής του δευτερογενούς τομέα στο Α.Ε.Π., η μείωση των παραγωγικών επενδύσεων, το υψηλό εργατικό κόστος, καθώς και η απουσία δικτύων και κοινωνικών και οικονομικών διασυνδέσεων (Ιωαννίδης, 2007).

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας συνιστά η παροχή οργανωμένης επιχειρηματικής υποδομής. Άλλο, σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας συνιστά η ύπαρξη και σωστή λειτουργία ενός συνόλου δομών (άυλης) υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας (Κορρές, 2015).

Πίνακας 1.1: Αριθμός επιχειρήσεων ανά περιφέρεια, 2013

Περιφέρεια	Αριθμός Επιχειρήσεων	Ποσοστό (%)
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	9.789	4,82
Κεντρικής Μακεδονίας	33.547	16,53
Δυτικής Μακεδονίας	4.552	2,24
Ηπείρου	5.739	2,83
Θεσσαλίας	11.757	5,79
Ιονίων Νήσων	4.269	2,10
Δυτικής Ελλάδας	10.620	5,23
Στερεάς Ελλάδας	8.331	4,10
Αττικής	81.757	40,28
Πελοποννήσου	9.817	4,84
Βορείου Αιγαίου	3.433	1,69
Νοτίου Αιγαίου	7.225	3,56
Κρήτης	12.147	5,98
Σύνολο	202.983	100

Πίνακας 1.2: Κατανομή εταιρειών βάσει νομικής μορφής

Νομική Μορφή	Αριθμός- Σύνολο Εταιρειών
Ανώνυμη Εταιρεία	17.556
Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης	3.163
Ομόρρυθμη Εταιρία	71
Ετερόρρυθμη Εταιρεία	43
Μονοπρόσωπη Ε.Π.Ε.	1.582
Λοιπές	82
Σύνολο	22.497

Πίνακας 1.3: Κατανομή εταιρειών ανά γεωγραφικό διαμέρισμα

Περιφέρεια	Αριθμός- Σύνολο Εταιρειών
Νησιά Ιονίου	676
Κρήτη	1.210
Μακεδονία	3.786
Νησιά Αιγαίου	1.205
Στερεά Ελλάδα & Εύβοια	12.501
Πελοπόννησος	1.303
Θεσσαλία	937
Ήπειρος	432
Θράκη	447
Σύνολο	22.497

Πίνακας 1.4: Κατανομή εταιρειών βάσει κλάδου δραστηριότητας

Κλάδος	Αριθμός- Σύνολο Εταιρειών
Βιομηχανία	4.574
Εμπόριο	6.756
Υπηρεσίες-Λοιποί Κλάδοι	11.167
Σύνολο	22.497

1.2. Ευρωπαϊκή Ένωση και επιχειρηματικότητα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω των διαρθρωτικών ταμείων, προσπαθεί να στηρίξει και να τονώσει την επιχειρηματικότητα, έτσι ώστε να ενισχύσει την ανάπτυξη, την παραγωγή, την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα.

Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να συνεργαστούν για την υλοποίηση ενός περισσότερο ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη δημιουργία επιχειρήσεων στην Ευρώπη (Κορρές, 2015).

Το προτεινόμενο σχέδιο δράσης της Ε.Ε. επιχειρεί να διευκολύνει τους επιχειρηματίες να υλοποιήσουν πλήρως τα επιχειρηματικά τους σχέδια, να διαμορφώσει ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον και να καθορίσει τους γενικούς στόχους που θα πρέπει να επιτύχει η Ε.Ε. και οι αρμόδιοι για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων στους ακόλουθους στρατηγικούς τομείς:

- Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μέσω της εκπαίδευσης, προώθησης και ευαισθητοποίησης μεγαλύτερου αριθμού ατόμων που μπορούν να αποκτήσουν επιχειρηματικές ικανότητες
- Ανάπτυξη και δημιουργία κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την ανάληψη κινδύνων, ενίσχυση συνεργασίας και κατάργηση των εμποδίων για τους νέους επιχειρηματίες
- Ενίσχυση της έρευνας & καινοτομίας και ιδιαίτερα του διασυνοριακού εμπορίου για τους επιχειρηματίες από όλους τους κλάδους και τις δραστηριότητες
- Ανάπτυξη χρηματοδότησης για το σύνολο των βιώσιμων επιχειρηματικών σχεδίων και των επιχειρήσεων
- Ενίσχυση, ανάπτυξη και εξασφάλιση δικαιότερη φορολογικής μεταχείρισης των διαφόρων επιχειρηματικών δράσεων και χρηματοδοτικών επιλογών (European Commission, 2004)

Όπως τονίζεται στις μελέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Πράσινη Βίβλο για την επιχειρηματικότητα, η Ευρώπη έχει έλλειψη από νέες, ταχέως αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις που αποτελούν την αιχμή του δόρατος για την ανάπτυξη και ενίσχυση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Οι βασικές δραστηριότητες που προτείνει η Επιτροπή για κάθε έναν από τους πέντε στρατηγικούς τομείς [COM(2004) 70] έχουν ως εξής:

- Ανάπτυξη & καλλιέργεια επιχειρηματικής νοοτροπίας: προκειμένου να μπορέσει να ευαισθητοποιήσει, μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα αναφορικά με την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων.

- Παρότρυνση περισσότερων ατόμων να γίνουν επιχειρηματίες: Μεγαλύτερη ενίσχυση και ανάπτυξη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, δημιουργία διεπιχειρησιακών σχέσεων και ανάπτυξη και ενίσχυση του ρόλου των ευρωπαϊκών δικτύων υποστήριξης, όπως οι ευρωπαϊκές θυρίδες πληροφοριών (EIC) και τα κέντρα διάδοσης της καινοτομίας (IRC), συνδέοντάς τα με την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων, την ενίσχυση των χρηματοδοτικών ευκαιριών, του φορολογικού πλαισίου, των φορολογικών διευκολύνσεων και κινήτρων για την κατάρτιση, ανάπτυξη και ενίσχυση του γυναικείου επιχειρηματικού ρόλου και τη συμμετοχή των γυναικών στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, καθώς επίσης για το ξεκίνημα και την ενίσχυση των νέων επιχειρηματιών και των νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.
- Βελτίωση των κινήτρων, της χρηματοδότησης και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος: Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να συμβάλει στη βελτίωση του χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες και τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα στις ΜμΕ, μέσω των χρηματοδοτικών μέσων-ενισχύσεων, των φορολογικών κινήτρων και διευκολύνσεων και τη δημιουργία ενός φιλικότερου κανονιστικού και διοικητικού πλαισίου για τις ΜμΕ, προκειμένου να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον που θα διευκολύνει την επιχειρηματική ανάπτυξη.
- Ανάπτυξη και υλοποίηση της «ατζέντας» για την επιχειρηματικότητα: Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να μεριμνήσει για την προώθηση της «ατζέντας της επιχειρηματικότητας» στο πλαίσιο όλων των άλλων τομέων πολιτικής που αφορούν τους επιχειρηματίες, και να τις συνδέσει με τις υπόλοιπες πολιτικές, όπως την E&TA και την καινοτομία, τη διακυβέρνηση, την ατζέντα για τη βιωσιμότητα, τη λειτουργία και την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, τις πολιτικές για την απασχόληση, τη φορολογική πολιτική και τον ανταγωνισμό (European Commission, 2004).

2. Μεθοδολογία της Έρευνας

2.1 Προγράμματα επιχορήγησης

Για την αξιολόγηση της επιχειρηματικότητας από ανέργους στην Ελλάδα, εξετάσαμε πρώην ανέργους και νυν ή και πρώην επαγγελματίες, που επιχορηγήθηκαν για την έναρξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, στα πλαίσια των εξής προγραμμάτων επιχορήγησης του Ο.Α.Ε.Δ.:

1. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 3.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) ηλικίας 22-32 ετών, με το διακριτικό τίτλο «Νέοι και Επιχειρηματικότητα»
2. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 3.500 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) ηλικίας 33-64, έτους 2008
3. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 4.500 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) ηλικίας 22-64 ετών με το διακριτικό τίτλο «Πρόγραμμα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών, έτους 2009»
4. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 6.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) - Νέων Επιστημόνων, έτους 2009
5. Το πρόγραμμα επιχορήγησης 4.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (NEE) - Γυναικών ηλικίας 22-64 ετών με το διακριτικό τίτλο «Επιχειρηματικότητα Ανέργων Γυναικών ηλικίας 22-64 ετών».

Χάριν συντομίας, στην παρούσα έρευνα τα προγράμματα θα φέρουν τις εξής ονομασίες:

1. NEE 22-32 ετών
2. NEE 33-64 ετών
3. NEE 22-64 ετών
4. Νέοι Επιστήμονες
5. Γυναικεία Επιχειρηματικότητα

2.1.1 NEE 22-32 ετών

Στόχος του προγράμματος

Στόχος του προγράμματος ήταν η προώθηση άνεργων νέων ηλικίας 22-32 ετών στην απασχόληση μέσω της οικονομικής ενίσχυσης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Δικαιούχοι και προϋποθέσεις συμμετοχής

Τη δυνατότητα να ενταχθούν στο πρόγραμμα είχαν άνεργοι νέοι 22-32 ετών, εφόσον:

- Είχαν την ιδιότητα του ανέργου (διαθέτοντας δελτίο ανεργίας σε ισχύ μέχρι την ημερομηνία έναρξης της δραστηριότητάς τους ή μέχρι 30 ημέρες πριν την έναρξη) και είχαν ωφεληθεί από την διαδικασία της εξατομικευμένης παρέμβασης
- Είχαν παρακολουθήσει σεμινάριο επιχειρηματικότητας, σε Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης (Κ.Π.Α) του Ο.Α.Ε.Δ.
- Είχαν Ελληνική υπηκοότητα ή υπηκοότητα άλλου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ήταν ομογενείς που είχαν δικαίωμα διαμονής και απασχόλησης στην Ελλάδα
- Διέθεταν αριθμό φορολογικού μητρώου (Α.Φ.Μ.)
- Είχαν εκπληρώσει ή νόμιμα απαλλαγεί από τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις (κριτήριο για τους άνδρες υποψηφίους)

Τη δυνατότητα να ενταχθούν στο πρόγραμμα είχαν επίσης, μέχρι και δύο μέλη νέας εταιρείας (Ο.Ε., Ε.Ε., ή Ε.Π.Ε.), με την προϋπόθεση ότι κάθε υποψήφιος για ένταξη στο πρόγραμμα μετείχε τουλάχιστον με ποσοστό 40% στο εταιρικό κεφάλαιο της εταιρείας.

Διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα

Η διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα, περιελάμβανε τρία στάδια:

1ο στάδιο: Ηλεκτρονική υποβολή αίτησης, στη σχετική περιοχή του δικτυακού τόπου του Ο.Α.Ε.Δ. Πριν την υποβολή της αίτησης, έπρεπε να έχουν προηγηθεί κατά σειρά:

- η εξατομικευμένη παρέμβαση από εργασιακό σύμβουλο του Ο.Α.Ε.Δ.
- η παρακολούθηση προγράμματος συμβουλευτικής επιχειρηματικότητας, σε Κ.Π.Α του Ο.Α.Ε.Δ.
- η έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην αρμόδια Δ.Ο.Υ.

2ο στάδιο: Αξιολόγηση σε επίπεδο κατηγορίας κριτηρίων – Επιλεξιμότητα

Η επιλογή των προς χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων πραγματοποιούνταν από τριμελή επιτροπή αξιολόγησης.

- Τα κριτήρια αξιολόγησης (με προτεραιότητα σε καινοτόμες επιχειρηματικές προτάσεις που βασίζονταν σε νέες τεχνολογίες) ήταν τα εξής:
- Η οικονομοτεχνική επάρκεια του επιχειρηματικού σχεδίου
- Η ύπαρξη επιπλέον χρηματοδοτικών πόρων
- Η ύπαρξη καινοτομιών στα προϊόντα/υπηρεσίες που θα παρείχε η επιχείρηση ή/και ο βαθμός καινοτομίας στη διαδικασία παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων/ υπηρεσιών της
- Η συνάφεια και επάρκεια του ενδιαφερόμενου με το αντικείμενο της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- Η ύπαρξη στοιχείων δικτύωσης, δηλαδή παραγωγικών ή άλλων διασυνδέσεων με υφιστάμενες επιχειρήσεις
- Οι συμπράξεις μεταξύ δύο ή περισσότερων ανέργων για τη δημιουργία κοινής επιχείρησης

3ο στάδιο: Ένταξη

Η ένταξη στο πρόγραμμα πραγματοποιούνταν μετά την θετική έγκριση του επιτόπιου ελέγχου στο χώρο της επιχείρησης, από εκπροσώπους του Ο.Α.Ε.Δ.

Ποσό επιχορήγησης

- Το ποσό επιχορήγησης για κάθε NEE που υπαγόταν στο πρόγραμμα ανερχόταν στα 18.000 ευρώ και χορηγούνταν σε τρεις ισόποσες δόσεις
- Στις περιπτώσεις επιδοτούμενων ανέργων, που διέκοπταν την επιδότηση ανεργίας μέχρι τον δεύτερο μήνα της επιδότησης, το ποσό προσαυξανόταν κατά 3.000 ευρώ
- Οι NEE που διατηρούσαν την επιχείρησή τους για δώδεκα (12) επιπλέον μήνες μετά το δωδεκάμηνο διάστημα της επιχορήγησης, επιχορηγούνταν με το επιπλέον ποσό των 5.000 ευρώ
- Οι NEE που διατηρούσαν την επιχείρησή τους για 12 επιπλέον μήνες μετά τη λήξη του δεύτερου δωδεκάμηνου επιχορηγούνταν με το επιπλέον ποσό των 1.000 ευρώ

2.1.2 NEE 33-64 ετών

Στόχος του προγράμματος

Στόχος του προγράμματος ήταν η προώθηση ανέργων, ηλικίας 33-64 ετών, στην απασχόληση μέσω της οικονομικής ενίσχυσης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Δικαιούχοι και προϋποθέσεις συμμετοχής

Τη δυνατότητα να ενταχθούν στο πρόγραμμα είχαν άνεργοι 33-64 ετών, εφόσον:

- Είχαν την ιδιότητα του ανέργου (διαθέτοντας δελτίο ανεργίας σε ισχύ μέχρι την ημερομηνία έναρξης της δραστηριότητάς τους ή μέχρι 30 ημέρες πριν την έναρξη) και είχαν ωφεληθεί από την διαδικασία της εξατομικευμένης παρέμβασης

- Είχαν παρακολουθήσει σεμινάριο επιχειρηματικότητας, σε Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης (Κ.Π.Α) του Ο.Α.Ε.Δ.
- Είχαν Ελληνική υπηκοότητα ή υπηκοότητα άλλου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ήταν ομογενείς που είχαν δικαίωμα διαμονής και απασχόλησης στην Ελλάδα
- Διέθεταν αριθμό φορολογικού μητρώου (Α.Φ.Μ.)
- Είχαν εκπληρώσει ή νόμιμα απαλλαγεί από τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις (κριτήριο για τους άνδρες υποψηφίους)
- Έκαναν έναρξη δραστηριότητας της επιχείρησης στη Δ.Ο.Υ. μετά τη δημοσίευση της απόφασης για το πρόγραμμα επιχορήγησης στο ΦΕΚ

Τη δυνατότητα να ενταχθούν στο πρόγραμμα είχαν επίσης, μέχρι και δύο μέλη νέας εταιρείας (Ο.Ε., Ε.Ε., ή Ε.Π.Ε.), με την προϋπόθεση ότι κάθε υποψήφιος για ένταξη στο πρόγραμμα, μετείχε τουλάχιστον με ποσοστό 50% στο εταιρικό κεφάλαιο της εταιρείας.

Διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα

Η διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα, περιελάμβανε τρία στάδια:

1ο στάδιο: Ηλεκτρονική υποβολή αίτησης, στη σχετική περιοχή του δικτυακού τόπου του Ο.Α.Ε.Δ. Πριν την υποβολή της αίτησης έπρεπε να έχουν προηγηθεί κατά σειρά:

- η εξατομικευμένη παρέμβαση, από εργασιακό σύμβουλο του Ο.Α.Ε.Δ.
- η παρακολούθηση προγράμματος συμβουλευτικής επιχειρηματικότητας, σε Κ.Π.Α του Ο.Α.Ε.Δ
- η έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην αρμόδια Δ.Ο.Υ.

2ο στάδιο: Αξιολόγηση σε επίπεδο κατηγορίας κριτηρίων - Επιλεξιμότητα

Η επιλογή των προς χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων πραγματοποιούνταν από τριμελή επιτροπή αξιολόγησης. Η αξιολόγηση γινόταν βάσει των κριτηρίων

αξιολόγησης της πράξης κρατικών ενισχύσεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού».

3ο στάδιο: Ένταξη

Η ένταξη στο πρόγραμμα πραγματοποιούνταν μετά τη θετική έγκριση του επιτόπιου ελέγχου στο χώρο της επιχείρησης, από τους ελεγκτές υπαλλήλους του Ο.Α.Ε.Δ.

Ποσό επιχορήγησης

- Το ποσό επιχορήγησης για κάθε ΝΕΕ που υπαγόταν στο πρόγραμμα ανερχόταν στα 15.000 ευρώ και χορηγούνταν σε τρεις ισόποσες δόσεις
- Στις περιπτώσεις επιδοτούμενων ανέργων, που διέκοπταν την επιδότηση ανεργίας μέχρι τον δεύτερο μήνα της επιδότησής τους, το ποσό προσαυξανόταν κατά 3.000 ευρώ
- Οι ΝΕΕ που διατηρούσαν την επιχείρησή τους για δώδεκα επιπλέον μήνες μετά το δωδεκάμηνο διάστημα της επιχορήγησης, επιχορηγούνταν με το επιπλέον ποσό των 5.000 ευρώ
- Οι ΝΕΕ που διατηρούσαν την επιχείρησή τους για 12 επιπλέον μήνες μετά τη λήξη του δεύτερου δωδεκάμηνου επιχορηγούνταν με το επιπλέον ποσό των 1.000 ευρώ

2.1.3 ΝΕΕ 22-64 ετών

Στόχος του προγράμματος

Στόχος του προγράμματος ήταν η προώθηση στην απασχόληση ανέργων ηλικίας 22-64 ετών, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Δικαιούχοι και προϋποθέσεις συμμετοχής

Τη δυνατότητα να ενταχθούν στο πρόγραμμα είχαν άνεργοι 22-64 ετών, εφόσον:

- Είχαν την ιδιότητα του ανέργου (διαθέτοντας δελτίο ανεργίας μέχρι την ημερομηνία έναρξης ή μέχρι 30 ημέρες πριν την έναρξη) και είχαν ωφεληθεί από την διαδικασία της εξατομικευμένης παρέμβασης

- Είχαν παρακολουθήσει σεμινάριο επιχειρηματικότητας, σε Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης (Κ.Π.Α) του Ο.Α.Ε.Δ.
- Είχαν Ελληνική υπηκοότητα ή υπηκοότητα άλλου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ήταν ομογενείς που είχαν δικαίωμα διαμονής και απασχόλησης στην Ελλάδα
- Διέθεταν αριθμό φορολογικού μητρώου (Α.Φ.Μ.)
- Είχαν εκπληρώσει ή νόμιμα απαλλαγεί από τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις (κριτήριο για τους άνδρες υποψηφίους)

Τη δυνατότητα να ενταχθεί στο πρόγραμμα είχε επίσης και μέλος Ο.Ε., Ε.Ε. (μόνο για το ομόρρυθμο μέλος), ή Ε.Π.Ε. υπό την προϋπόθεση ότι μετείχε τουλάχιστον με 51% στο εταιρικό κεφάλαιο.

Διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα

Η διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα περιελάμβανε τρία στάδια:

1ο στάδιο: Ηλεκτρονική υποβολή αίτησης, στη σχετική περιοχή του δικτυακού τόπου του Ο.Α.Ε.Δ. Πριν την υποβολή της αίτησης έπρεπε να έχουν προηγηθεί κατά σειρά:

- η εξατομικευμένη παρέμβαση, από εργασιακό σύμβουλο του Ο.Α.Ε.Δ.
- η παρακολούθηση προγράμματος συμβουλευτικής επιχειρηματικότητας, σε Κ.Π.Α του Ο.Α.Ε.Δ.
- η έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην αρμόδια Δ.Ο.Υ.

2ο στάδιο: Αξιολόγηση σε επίπεδο κατηγορίας κριτηρίων - Επιλεξιμότητα

Η επιλογή των προς χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων πραγματοποιούνταν από τριμελή επιτροπή αξιολόγησης. Τα κριτήρια αξιολόγησης (με προτεραιότητα σε καινοτόμες επιχειρηματικές προτάσεις που βασίζονταν σε νέες τεχνολογίες) ήταν τα εξής:

- Η οικονομοτεχνική επάρκεια του επιχειρηματικού σχεδίου

- Η ύπαρξη επιπλέον χρηματοδοτικών πόρων
- Η ύπαρξη καινοτομιών στα προϊόντα/υπηρεσίες που θα παρείχε η επιχείρηση ή/και ο βαθμός καινοτομίας στη διαδικασία παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων/υπηρεσιών της
- Η συνάφεια και επάρκεια του ενδιαφερόμενου με το αντικείμενο της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- Η ύπαρξη στοιχείων δικτύωσης, δηλαδή παραγωγικών ή άλλων διασυνδέσεων με υφιστάμενες επιχειρήσεις
- Οι συμπράξεις μεταξύ δύο ή περισσότερων ανέργων για τη δημιουργία κοινής επιχείρησης

3ο στάδιο: Ένταξη

Η ένταξη στο πρόγραμμα πραγματοποιούνταν μετά τη θετική έγκριση του επιτόπιου ελέγχου στο χώρο της επιχείρησης, από τους ελεγκτές υπαλλήλους του Ο.Α.Ε.Δ.

Ποσό επιχορήγησης

- Το ποσό επιχορήγησης για κάθε NEE που υπαγόταν στο πρόγραμμα δινόταν σε τρεις δόσεις και ανερχόταν στα:
  - ✓ 18.000 ευρώ για ανέργους 22-32 ετών
  - ✓ 15.000 ευρώ για ανέργους 33-64 ετών
- Το ποσό της επιχορήγησης προσαυξανόταν κατά 3.000 ευρώ στις περιπτώσεις:
  - ✓ επιδοτούμενων ανέργων, που διέκοπταν την επιδότηση ανεργίας μέχρι τον δεύτερο μήνα της επιδότησής τους
  - ✓ μέλους εταιρείας (Ο.Ε., Ε.Ε. για το ομόρρυθμο μέλος της, ή Ε.Π.Ε.)

- Οι ΝΕΕ που διατηρούσαν την επιχείρησή τους για δώδεκα επιπλέον μήνες μετά το δωδεκάμηνο διάστημα της επιχορήγησης, επιχορηγούνταν με το επιπλέον ποσό των 5.000 ευρώ
- Οι ΝΕΕ που διατηρούσαν την επιχείρησή για 12 επιπλέον μήνες μετά τη λήξη του δεύτερου δωδεκάμηνου, επιχορηγούνταν με το επιπλέον ποσό των 1.000 ευρώ

2.1.4 Νέοι Επιστήμονες

Στόχος του προγράμματος

Στόχος του προγράμματος ήταν η ενθάρρυνση, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης, των νέων επιστημόνων (οδοντιάτρων, κτηνιάτρων, φαρμακοποιών, δικηγόρων και μηχανικών) αποφοίτων Πανεπιστημιακών και Πολυτεχνικών Σχολών, που ήθελαν να ασκήσουν το επάγγελμά τους.

Δικαιούχοι και προϋποθέσεις συμμετοχής

Τη δυνατότητα να ενταχθούν στο πρόγραμμα είχαν νέοι επιστήμονες, εφόσον πληρούσαν τις εξής προϋποθέσεις:

- Διέθεταν βεβαίωση συμμετοχής στο πρόγραμμα, από την αρμόδια υπηρεσία του Ο.Α.Ε.Δ.
- Είχαν κάνει έναρξη επιτηδεύματος στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. από την 02/01/2009 και μετά
- Μέχρι την έναρξη της δραστηριότητάς τους, δεν είχε παρέλθει χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι ετών από το χρόνο απόκτησης της ειδικότητας τους (για τους γιατρούς) ή κτήσης του πτυχίου τους (για τις λοιπές κατηγορίες). Όταν στο χρονικό διάστημα των έξι ετών περιλαμβάνονταν χρόνος παρακολούθησης κύκλου μεταπτυχιακών σπουδών, το διάστημα των έξι ετών παρατεινόταν κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών

- Είχαν ηλικία μέχρι 34 ετών, έως την ημερομηνία έναρξης της δραστηριότητας τους, πλην των ιατρών ή των γυναικών νέων επιστημόνων που είχαν τουλάχιστον ένα ανήλικο τέκνο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, μπορούσαν να έχουν ηλικία μέχρι και 42 ετών
- Ειδικά για τις κατηγορίες νέων επιστημόνων που απαιτείτο πρακτική άσκηση για την απόκτηση ειδικότητας ή άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, η αμοιβή τους κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης δεν υπολογιζόταν ως εισόδημα προκειμένου να ενταχθούν στο πρόγραμμα
- Είχαν την Ελληνική υπηκοότητα ή υπηκοότητα άλλου κράτους-μέλους της Ε.Ε. ή ήταν ομογενείς που είχαν δικαίωμα διαμονής και απασχόλησης στην Ελλάδα
- Διέθεταν αριθμό φορολογικού μητρώου (Α.Φ.Μ.)
- Είχαν εκπληρώσει ή νόμιμα απαλλαγεί από τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις (κριτήριο για τους άνδρες υποψηφίους)

Τη δυνατότητα να ενταχθούν στο πρόγραμμα είχαν μέχρι και τρία μέλη εταιρειών (Ο.Ε., Ε.Ε., μόνο για τα ομόρρυθμα μέλη, Ε.Π.Ε., ή δικηγορικών εταιρειών του Π.Δ. 81/2005), εφόσον κάθε υποψήφιος μετείχε με ποσοστό τουλάχιστον 25% στο εταιρικό κεφάλαιο.

Διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα

Η διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα περιελάμβανε τρία στάδια:

1ο στάδιο: Ηλεκτρονική υποβολή αίτησης, στη σχετική περιοχή του δικτυακού τόπου του Ο.Α.Ε.Δ. Πριν την υποβολή της αίτησης έπρεπε να έχουν προηγηθεί κατά σειρά:

- η συμπλήρωση της βεβαίωσης συμμετοχής στο πρόγραμμα
- η έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην αρμόδια Δ.Ο.Υ.

2ο στάδιο: Αξιολόγηση σε επίπεδο κατηγορίας κριτηρίων - Επιλεξιμότητα

Η επιλογή των προς χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων πραγματοποιούνταν από τριμελή επιτροπή αξιολόγησης, με βάση τη σειρά προτεραιότητας και την κατανομή των θέσεων ανά Διοικητική Περιφέρεια.

3ο στάδιο: Ένταξη

Η ένταξη στο πρόγραμμα πραγματοποιούνταν μετά τη θετική έγκριση του επιτόπιου ελέγχου (στο χώρο της επιχείρησης), από τους ελεγκτές υπαλλήλους του Ο.Α.Ε.Δ.

Ποσό επιχορήγησης

Το ποσό επιχορήγησης για κάθε ΝΕΕ που υπαγόταν στο πρόγραμμα ανερχόταν στα 15.000 ευρώ, που χορηγούνταν σε τρεις ισόποσες δόσεις.

Οι ΝΕΕ που διατηρούσαν την επιχείρησή τους για δώδεκα επιπλέον μήνες μετά το δωδεκάμηνο διάστημα της επιχορήγησης, επιχορηγούνταν με το επιπλέον ποσό των 5.000 ευρώ.

Οι ΝΕΕ που διατηρούσαν για 12 επιπλέον μήνες μετά τη λήξη του δεύτερου δωδεκάμηνου επιχορηγούνταν με το επιπλέον ποσό των 1.000 ευρώ.

2.1.5 Γυναικεία Επιχειρηματικότητα

Στόχος του προγράμματος

Στόχος του προγράμματος ήταν η προώθηση στην απασχόληση άνεργων γυναικών ηλικίας 22-64 ετών, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών.

Προτεραιότητα δινόταν στις άνεργες γυναίκες:

- με δικαίωμα επιδότησης ανεργίας
- που θα ανέπτυσαν δραστηριότητα σε καινοτόμους κλάδους και ιδιαίτερα στην πράσινη ανάπτυξη

- μέλη εταιρείας (Ο.Ε., Ε.Ε. για το ομόρρυθμο μέλος της ή Ε.Π.Ε.), που μετείχαν με ποσοστό από 51 % έως 60% στο εταιρικό κεφάλαιο.

Δικαιούχοι και προϋποθέσεις συμμετοχής

Τη δυνατότητα να ενταχθούν στο πρόγραμμα είχαν άνεργες γυναίκες 22-64 ετών, εφόσον:

- Είχαν την ιδιότητα της άνεργης (διαθέτοντας δελτίο ανεργίας σε ισχύ μέχρι την ημερομηνία έναρξης της δραστηριότητάς τους ή μέχρι 30 ημέρες πριν την έναρξη) και είχαν ωφεληθεί από την διαδικασία της εξατομικευμένης παρέμβασης
- Είχαν παρακολουθήσει σεμινάριο επιχειρηματικότητας σε Κέντρο Προώθησης Απασχόλησης (Κ.Π.Α) του Ο.Α.Ε.Δ.
- Είχαν Ελληνική υπηκοότητα ή υπηκοότητα άλλου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή ήταν ομογενείς που είχαν δικαίωμα διαμονής και απασχόλησης στην Ελλάδα
- Διέθεταν αριθμό φορολογικού μητρώου (Α.Φ.Μ.)
- Είχαν κάνει έναρξη δραστηριότητας μετά τη δημοσίευση της απόφασης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

Τη δυνατότητα να ενταχθεί στο πρόγραμμα είχε επίσης και μέλος Ο.Ε., Ε.Ε. (μόνο για το ομόρρυθμο μέλος), ή Ε.Π.Ε., εφόσον μετείχε με ποσοστό τουλάχιστον 51% στο εταιρικό κεφάλαιο.

Διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα

Η διαδικασία υπαγωγής στο πρόγραμμα περιελάμβανε τρία στάδια:

1ο στάδιο: Ηλεκτρονική υποβολή αίτησης, στη σχετική περιοχή του δικτυακού τόπου του Ο.Α.Ε.Δ. Πριν την υποβολή της αίτησης έπρεπε να έχουν προηγηθεί κατά σειρά:

- η εξατομικευμένη παρέμβαση, από εργασιακό σύμβουλο του Ο.Α.Ε.Δ.

- η παρακολούθηση προγράμματος συμβουλευτικής επιχειρηματικότητας, σε Κ.Π.Α του Ο.Α.Ε.Δ.
- η έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στην αρμόδια Δ.Ο.Υ.

2ο στάδιο: Αξιολόγηση σε επίπεδο κατηγορίας κριτηρίων - Επιλεξιμότητα

Η επιλογή των προς χρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων πραγματοποιούνταν από τριμελή επιτροπή αξιολόγησης. Η αξιολόγηση γινόταν βάσει των κριτηρίων αξιολόγησης της πράξης κρατικών ενισχύσεων του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», όπως είχαν εγκριθεί από την Επιτροπή Παρακολούθησης του συγκεκριμένου Επιχειρησιακού Προγράμματος. Ειδικότερα αξιολογούνταν τα εξής:

- Η σαφής περιγραφή του φυσικού αντικείμενου, ως προς τα βασικά τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά της προκήρυξης
- Η συμβολή της προτεινόμενης πράξης στους στόχους του αντίστοιχου Άξονα Προτεραιότητας/θεματικής Προτεραιότητας/Κατηγορίας Πράξεων του Επιχειρησιακού Προγράμματος
- Η συνάφεια και επάρκεια του ενδιαφερόμενου με το αντικείμενο της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- Η οικονομοτεχνική επάρκεια του επιχειρηματικού σχεδίου
- Η πιθανή ύπαρξη επιπλέον χρηματοδοτικών πόρων
- Η ύπαρξη καινοτομιών στα προϊόντα/υπηρεσίες που θα παρείχε η επιχείρηση ή/και ο βαθμός καινοτομίας στη διαδικασία παραγωγής και διάθεσης των προϊόντων/υπηρεσιών της. Προτεραιότητα δινόταν σε καινοτόμες επιχειρηματικές προτάσεις που βασίζονταν σε νέες τεχνολογίες ή δραστηριότητες σε καινοτόμους κλάδους και ιδιαίτερα στην πράσινη ανάπτυξη
- Η ύπαρξη στοιχείων δικτύωσης, δηλαδή παραγωγικών ή άλλων διασυνδέσεων με υφιστάμενες επιχειρήσεις
- Οι συμπράξεις μεταξύ δύο ή περισσότερων ανέργων για τη δημιουργία κοινής επιχείρησης

3ο στάδιο: Ένταξη

Η ένταξη στο πρόγραμμα πραγματοποιούνταν μετά τη θετική έγκριση του επιτόπιου ελέγχου στο χώρο της επιχείρησης από τους ελεγκτές υπαλλήλους του Ο.Α.Ε.Δ.

Ποσό επιχορήγησης

Το ποσό επιχορήγησης για κάθε ΝΕΕ που υπαγόταν στο πρόγραμμα ανερχόταν στα 24.000 ευρώ και χορηγούνταν σε διάστημα 36 μηνών.

2.2 Εφαρμογή της έρευνας

Για τη σύνοψη, ταξινόμηση και παρουσίαση των πρωτογενών δεδομένων μας, χρησιμοποιήσαμε τις μεθόδους της περιγραφικής στατιστικής. Οι διακριτές μεταβλητές (απαντήσεις που δόθηκαν) περιγράφονται ως απόλυτος αριθμός συχνοτήτων ή ως επί τις εκατό ποσοστά.

Η περιγραφική στατιστική ασχολείται με μεθόδους οργάνωσης, σύνοψης και παρουσίασης δεδομένων (Παρασκευόπουλος, 1984). Στο πλαίσιο αυτής της στατιστικής ανάλυσης παρουσιάζονται πίνακες και γραφήματα για την παρουσίαση των στατιστικών δεδομένων.

Πιο συγκεκριμένα, στην παρούσα εργασία, παρουσιάζονται τα ποσοστά που αντιστοιχούν στις απαντήσεις των ερωτώμενων σε κάθε μία ερώτηση ξεχωριστά μέσω πινάκων και γραφημάτων.

Για να συντάξουμε και να εφαρμόσουμε το ερευνητικό εργαλείο θα πρέπει πρώτα να μελετήσουμε και να παρουσιάσουμε χωριστά κάθε μια εκ των μεταβλητών που περιλαμβάνονται στο στατιστικό δείγμα. Λέγοντας μελέτη των μεταβλητών εννοούμε:

A) τον υπολογισμό των στατιστικών μέτρων ή μέτρων διασποράς στο δείγμα και

B) το σχηματισμό του πίνακα συχνοτήτων για τις ποιοτικές μεταβλητές ή του ομαδοποιημένου πίνακα συχνοτήτων για τις ποσοτικές.

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων είναι ένα δομημένο ερωτηματολόγιο, το οποίο επέτρεψε τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων και σύμφωνα με την (Κυριαζή, 1999), αποτελεί κύριο εργαλείο έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες.

Το ερωτηματολόγιο είναι ένα άκρως διαδομένο και εύχρηστο εργαλείο συλλογής δεδομένων, το οποίο μπορεί να παραδοθεί και να συμπληρωθεί χωρίς την παρουσία του ερευνητή, ενώ παράλληλα είναι αρκετά εύληπτο και εύκολο στην ανάλυση (Wilson & McLean, 1994).

Ερωτήσεις ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από 31 ερωτήματα και χωριζόταν σε τρεις ενότητες, οι οποίες αποτύπωναν τα εξής:

1. Στοιχεία για τον ιδρυτή
2. Χρονική περίοδος κατά την ίδρυση και μετά την ίδρυση της επιχείρησης (π.χ., ύπαρξη συνιδρυτή, συνολικό ύψος επενδύσεων, αξιολόγηση επιχειρηματικού περιβάλλοντος)
3. Στατιστικά στοιχεία (π.χ., φύλο, έτος γέννησης, οικογενειακή κατάσταση, τίτλοι σπουδών)

Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο παράρτημα της εργασίας.

2.3 Αριθμός συλλεχθέντων ερωτηματολογίων

Συνολικά, συλλέχθηκαν 630 ερωτηματολόγια, τα οποία συμπλήρωσαν οι ωφελούμενοι από όλα τα προγράμματα, που δραστηριοποιήθηκαν σε όλη την επικράτεια. Τα ερωτηματολόγια απεστάλησαν, μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας (email), στους συμβούλους επιχειρηματικότητας των υπηρεσιών Κ.Π.Α του Ο.Α.Ε.Δ. και μέσω αυτών προωθήθηκαν ηλεκτρονικά στους δικαιούχους-επαγγελματίες της προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2007-2013, που δραστηριοποιήθηκαν στις περιοχές αρμοδιότητας των κατά τόπους Κέντρων Προώθησης Απασχόλησης του Ο.Α.Ε.Δ.

Από το σύνολο των ατόμων που επικοινωνήθηκαν στα πλαίσια της έρευνας, το ποσοστό απόκρισης για κάθε ένα από τα προγράμματα ανέρχεται τουλάχιστον στο 55,00%.

Πίνακας 2.3 : Αριθμός ερωτηματολογίων ανά πρόγραμμα

Πρόγραμμα Επιχορήγησης	Αριθμός Ερωτηματολογίων
NEE 22-32 ετών	114
NEE 33-64 ετών	110
NEE 22-64 ετών	120
Νέοι Επιστήμονες	171
Γυναικεία Επιχειρηματικότητα	115
Σύνολο	630

2.4 Στατιστική επεξεργασία των δεδομένων

Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων έγινε στο στατιστικό πρόγραμμα IBM SPSS (Statistical Package for Social Sciences). Για να γίνει η ηλεκτρονική επεξεργασία, προηγήθηκε κατάλληλη κωδικοποίηση των ερωτήσεων και των πιθανών απαντήσεων, ανάλογα με την κατηγορία και τον τύπο κάθε μεταβλητής, έτσι ώστε να μπορέσουν να εισαχθούν στο φύλλο εργασίας του προγράμματος (Howard & Sharp, 1996). Η κωδικοποίηση αυτή έγινε με την χρήση ακέραιων αριθμών με σκοπό την διευκόλυνση της στατιστικής επεξεργασίας των δεδομένων. Τέλος, πραγματοποιήθηκε η επεξεργασία των δεδομένων, προκειμένου να αποτυπωθούν γραφήματα περιγραφικής στατιστικής.

3. Αποτελέσματα της Έρευνας

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει τα ευρήματα της έρευνάς μας, σε σχέση με:

- Τα χαρακτηριστικά του επιχειρηματία (π.χ., ηλικία, φύλο, μορφωτικό επίπεδο), προκειμένου να κατανοήσουμε το προφίλ των ωφελούμενων
- Την επιχειρηματική δραστηριότητα, όπου συζητώνται τα χαρακτηριστικά των νεοσυσταθεισών επιχειρήσεων και οι παράγοντες που επηρεάζουν την ίδρυση και τη λειτουργία τους
- Διάφορους δείκτες μέτρησης της απόδοσης των επιχειρήσεων και
- Το επιχειρηματικό περιβάλλον

Όλοι αυτοί οι παράγοντες είναι σημαντικοί για το σχεδιασμό των προγραμμάτων που απευθύνονται σε άνεργους για την ενίσχυση των επιχειρηματικών τους πρωτοβουλιών, καθώς αντανακλούν τα εξής:

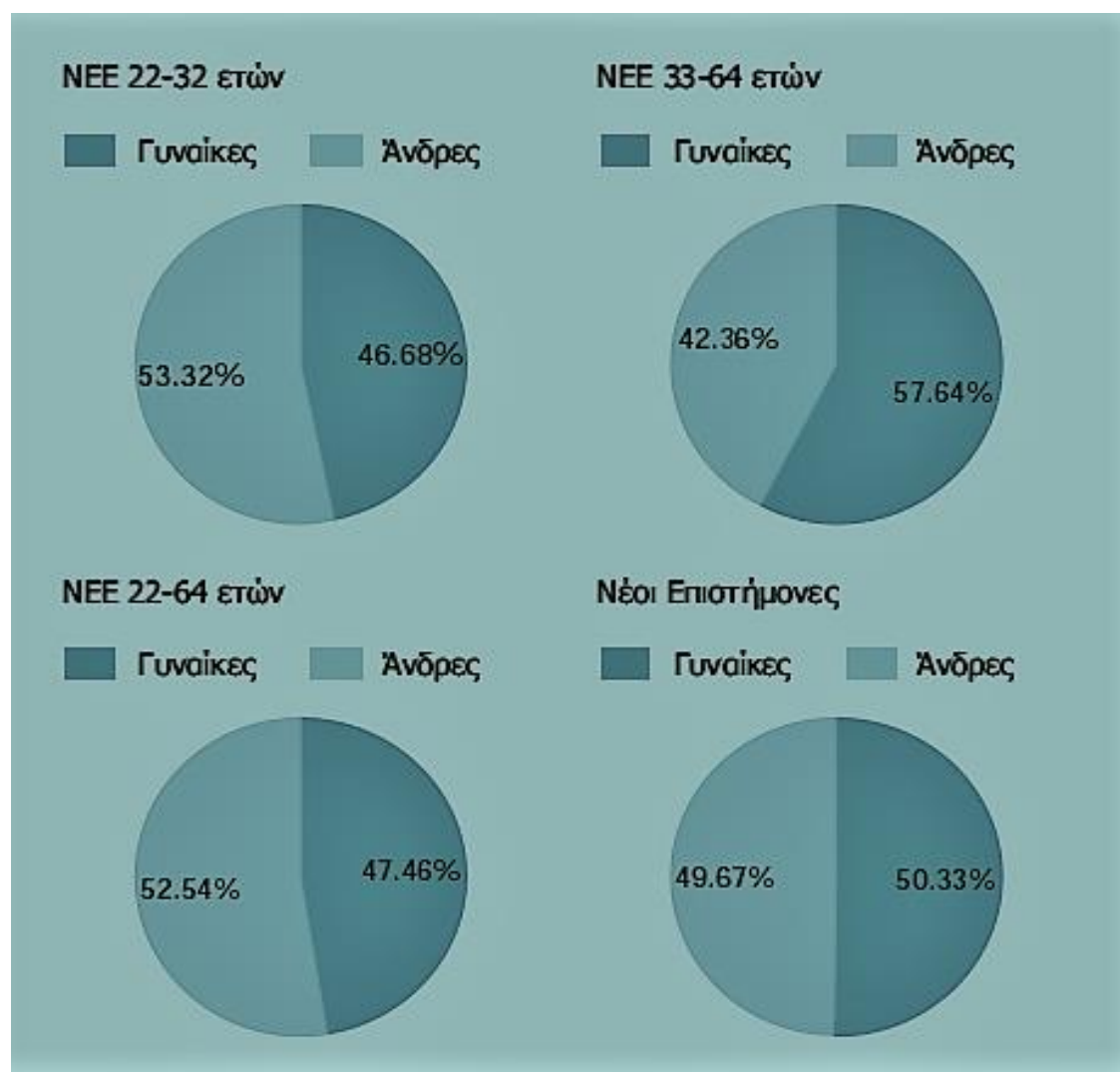
- Ποιοι είναι οι ωφελούμενοι επιχειρηματίες-πρώην άνεργοι
- Τι κάνουν (π.χ., ποιος είναι ο τύπος της επιχείρησης που ιδρύουν)
- Ποια είναι τα αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητάς τους

3.1 Τα χαρακτηριστικά των ιδρυτών

Η περιγραφική αξιολόγηση των ωφελούμενων επιχειρηματιών-πρώην ανέργων δείχνει αρκετές διαφορές στα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους και καταδεικνύει την μη ύπαρξη ενός «τυπικού» προφίλ ωφελούμενου. Οι φορείς σχεδιασμού των προγραμμάτων που στηρίζουν τους άνεργους στη μετάβασή τους από την ανεργία στην αυταπασχόληση, είναι απαραίτητο να λαμβάνουν υπόψη το ανωτέρω στοιχείο.

3.1.1 Το φύλο των ωφελούμενων

Το παρακάτω Γράφημα απεικονίζει την κατανομή των ωφελούμενων ανά φύλο και ανά πρόγραμμα ξεχωριστά. Αυτονόητα, δεν παρατίθενται στοιχεία για το πρόγραμμα «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα».

Γράφημα 3.1.1: Κατανομή ωφελούμενων ανά φύλο και ανά πρόγραμμα επιχορήγησης

3.1.2 Ηλικία των ωφελούμενων

Όπως δείχνει ο παρακάτω Πίνακας, η μέση ηλικία των ωφελούμενων όλων των προγραμμάτων είναι τα 32.8 έτη. Η μέση ηλικία διαφοροποιείται μεταξύ των διαφόρων προγραμμάτων επιχορήγησης και σύμφωνα με τις ομάδες- στόχου των προγραμμάτων. Για παράδειγμα, παρατηρούμε ότι οι ωφελούμενοι του

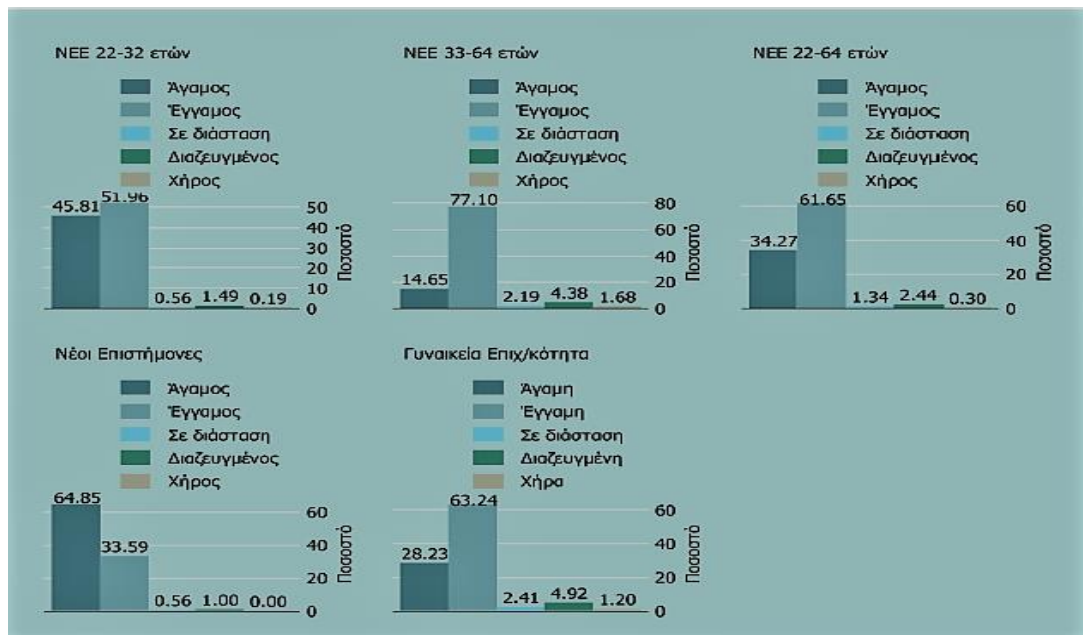
Προγράμματος «NEE 22-32 ετών» ξεκίνησαν τη δραστηριότητά τους σε ηλικία 26.5 ετών, ενώ ο μεγαλύτερος μέσος όρος ηλικίας (38.53 ετών) παρουσιάζεται μεταξύ των ωφελούμενων του Προγράμματος «NEE 33-64 ετών», γεγονός που συνάδει με την στόχευση του προγράμματος σε μεγαλύτερες, σχετικά, ηλικιακές ομάδες.

Πίνακας 3.1.2: Μέσος όρος ηλικίας των ωφελούμενων

Πρόγραμμα	Μέσος Όρος
NEE 22-32 ετών	26.50
NEE 33-64 ετών	38.53
NEE 22-64 ετών	34.10
Νέοι Επιστήμονες	29.43
Γυναικεία Επιχειρηματικότητα	35.48
Σύνολο Προγραμμάτων	38.21

3.1.3 Οικογενειακή κατάσταση των ωφελούμενων

Όσον αφορά στην οικογενειακή κατάσταση των ωφελούμενων βλέπουμε ότι η αναλογία άγαμων/έγγαμων διαφοροποιείται ανάλογα με το πρόγραμμα επιχορήγησης. Παρατηρούμε ότι, το ποσοστό των άγαμων ωφελούμενων είναι αυξημένο στα προγράμματα επιχορήγησης που απευθύνονται σε νέες ηλικιακές ομάδες. Ιδιαίτερα στην περίπτωση των νέων επιστημόνων, οι οποίοι έχουν το υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο μεταξύ των ωφελούμενων, το ποσοστό των άγαμων υπερβαίνει το αντίστοιχο ποσοστό των έγγαμων ωφελούμενων.

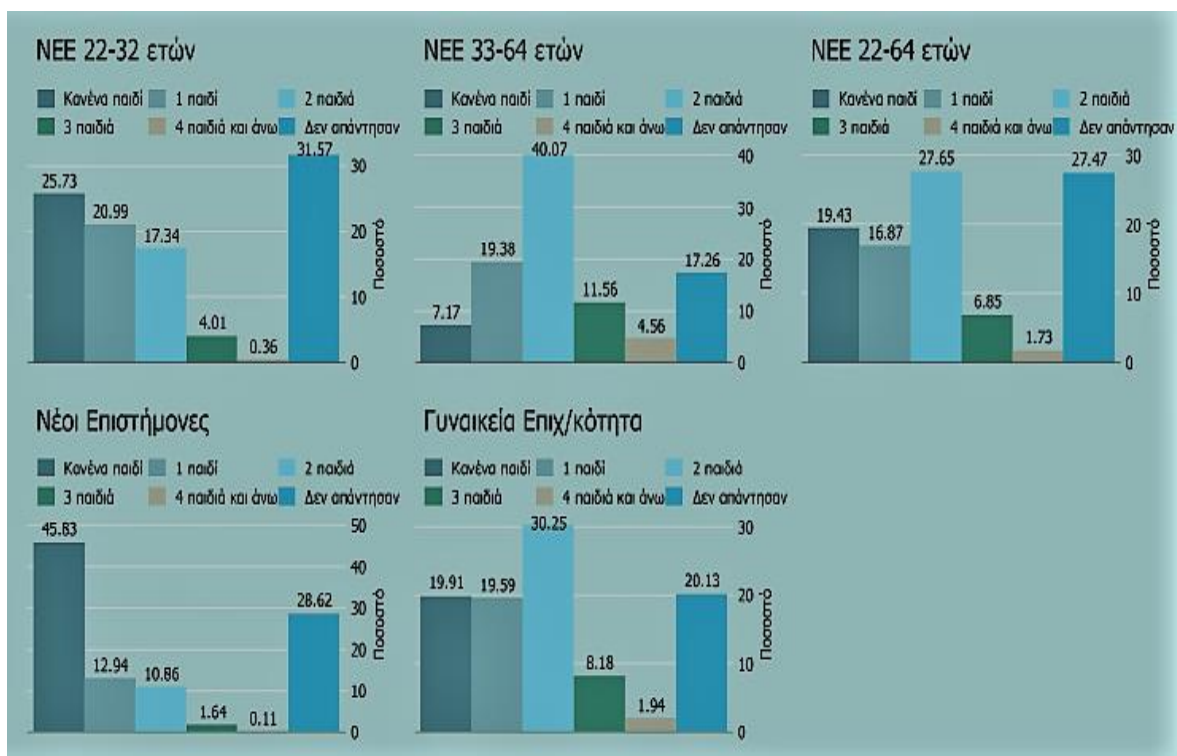
Γράφημα 3.1.3: Οικογενειακή κατάσταση ωφελούμενων ανά πρόγραμμα

3.1.4 Αριθμός τέκνων ωφελούμενων

Για τον ορθότερο σχεδιασμό νέων δράσεων αυταπασχόλησης, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης, είναι σημαντικό να εξετάσουμε κατά πόσο οι ωφελούμενοι στηρίζουν και άλλα άτομα μέσα από την επιχειρηματική τους δραστηριότητα.

Στο παρακάτω γράφημα, παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των προγραμμάτων ανάλογα με την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν οι ωφελούμενοι. Είναι φανερό ότι, οι νεότεροι ωφελούμενοι έχουν μικρότερο αριθμό ατόμων που στηρίζουν μέσα από την επιχειρηματική δραστηριότητά τους.

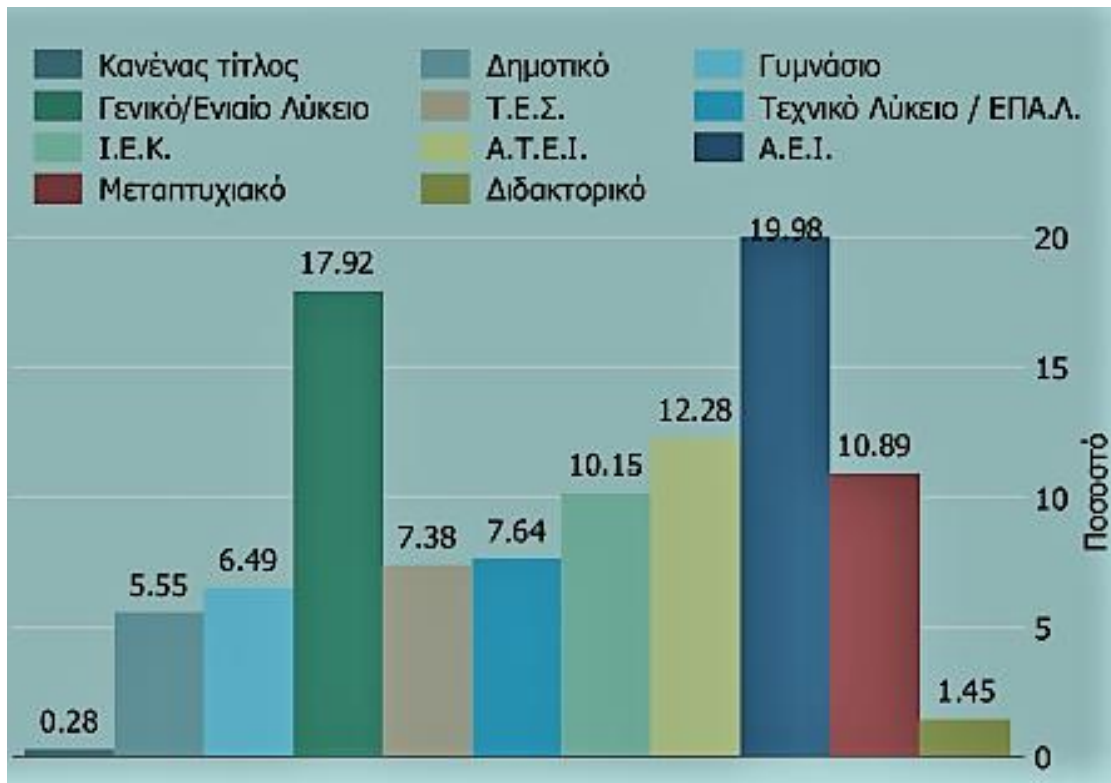

Γράφημα 3.1.4: Αριθμός τέκνων ανά πρόγραμμα

3.1.5 Μορφωτικό επίπεδο των ωφελούμενων

Το επίπεδο μόρφωσης των ωφελούμενων, δεν έχει επιπτώσεις μόνο στο μάνατζμεντ της επιχειρηματικής μονάδας, αλλά και στον τύπο των επιχειρήσεων που θα επιλέξουν να ιδρύσουν οι ωφελούμενοι. Οι ιδρυτές νέων επιχειρήσεων με ευρεία εκπαίδευση παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευελιξία σε σχέση με τις επιχειρηματικές ευκαιρίες που αναγνωρίζουν. Αντίθετα, οι επιχειρηματίες που έχουν λάβει συγκεκριμένη και στοχευμένη εκπαίδευση έχουν πιο περιορισμένο εύρος επιχειρηματικών ευκαιριών.

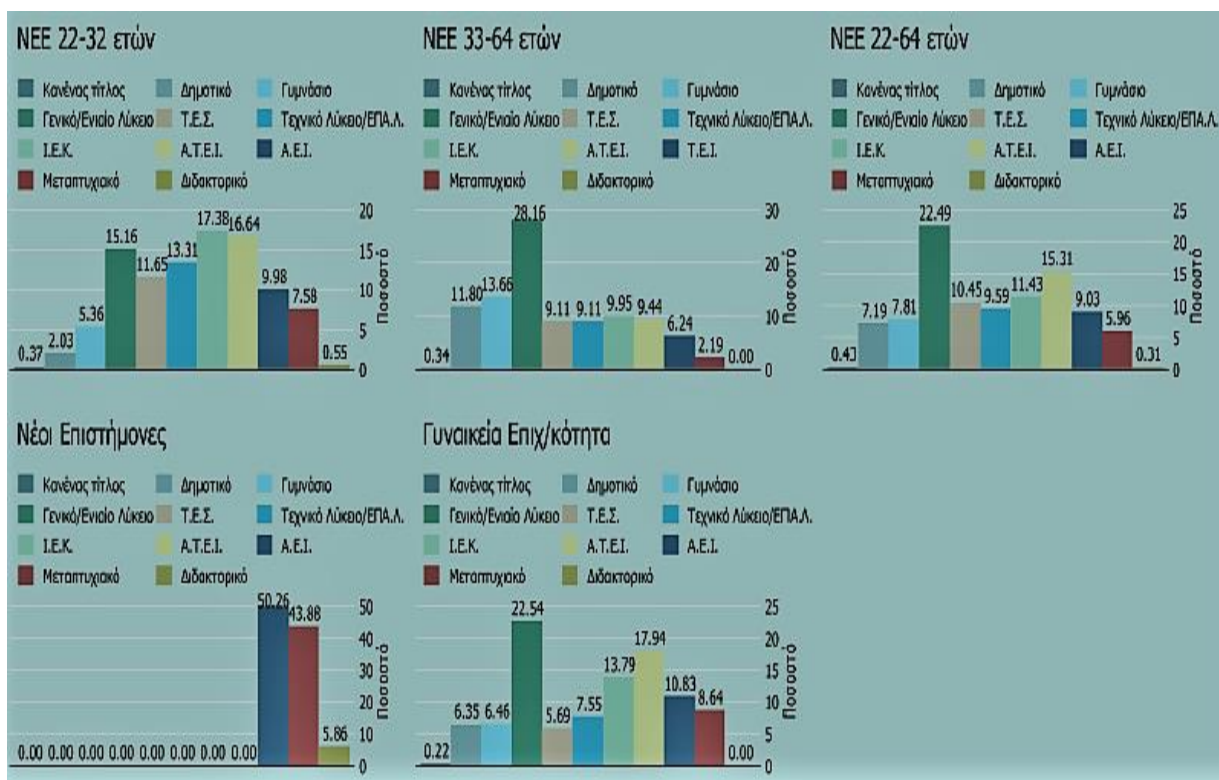
Στο γράφημα παρατηρούμε ότι το 19.98% των ωφελούμενων έχουν αποκτήσει προπτυχιακό τίτλο σπουδών από κάποιο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Α.Ε.Ι.), ενώ το 17.92% έχει απολυτήριο Γενικού/Ενιαίου Λυκείου. Ακολουθούν οι απόφοιτοι των Ανώτατων Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Τ.Ε.Ι.) με ποσοστό 12.28% και οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών με 10.89% .

Γράφημα 3.1.5: Μορφωτικό επίπεδο ωφελούμενων

Η μόρφωση των ωφελούμενων διαφοροποιείται σημαντικά ανά πρόγραμμα, όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.1.5α:

- Στο Πρόγραμμα «NEE 22-32 ετών», το μορφωτικό επίπεδο που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό είναι το Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), ενώ ακολουθούν τα Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Τ.Ε.Ι.) και το Γενικό/Ενιαίο Λύκειο
- Στα Προγράμματα «NEE 33-64 ετών» και «NEE 22-64 ετών», το μεγαλύτερο ποσοστό το συγκεντρώνουν, με μεγάλη διαφορά, οι απόφοιτοι Γενικού/Ενιαίου Λυκείου
- Το 43.88% των ωφελούμενων του προγράμματος «Νέοι Επιστήμονες» διαθέτει κάποιον μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών
- Στο Πρόγραμμα «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα», το 22.54% των ωφελούμενων είναι απόφοιτες λυκείου, ενώ ακολουθούν οι απόφοιτες Ανώτατων Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Τ.Ε.Ι.) με ποσοστό 17.94%

Γράφημα 3.1.5α: Μορφωτικό επίπεδο ωφελούμενων ανά πρόγραμμα

3.1.6 Γνώση των ωφελούμενων πριν από την έναρξη της δραστηριότητάς τους

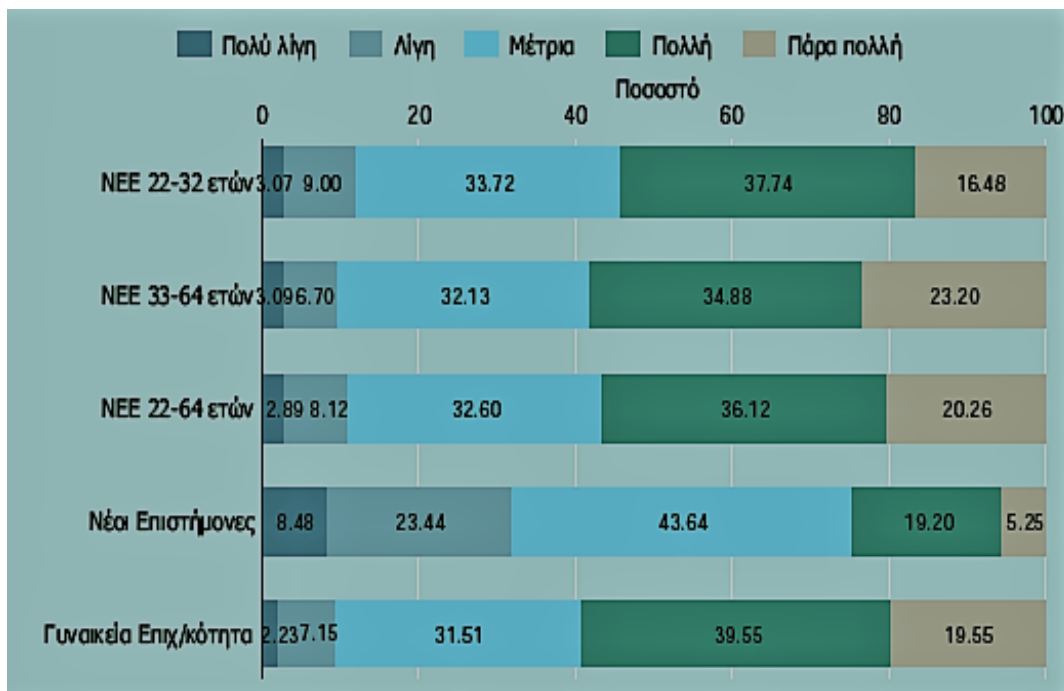
Γνώση για την αγορά

Η γνώση για την αγορά αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιτυχίας της επιχειρηματικής ιδέας, καθώς η ζήτηση για τα προϊόντα/υπηρεσίες της επιχείρησης είναι αυτή, η οποία εν τέλει θα καθορίσει, τόσο τη βιωσιμότητα, όσο και την ανάπτυξη μιας επιχείρησης.

Το Γράφημα 3.1.6 παρουσιάζει τη γνώση που είχαν οι ωφελούμενοι για την αγορά κατά την έναρξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Παρατηρούμε ότι μεγάλο ποσοστό των ερωτηθέντων κατείχε πολλή ή πάρα πολλή γνώση για την αγορά, στην πλειοψηφία των προγραμμάτων.

Εξάιρεση αποτελεί το Πρόγραμμα «Νέοι Επιστήμονες». Σε αυτήν την περίπτωση παρατηρούμε ότι μόλις το 24.45% είχε πολλή ή πάρα πολλή γνώση για την αγορά. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ωφελούμενων αυτού του προγράμματος αξιολόγησε τη γνώση του ως λίγη ή μέτρια. Η περιορισμένη γνώση που κατείχαν για την αγορά οι ωφελούμενοι αυτοί, μπορεί να οφείλεται:

- στη νεαρή τους ηλικία και κατά συνέπεια στην περιορισμένη εργασιακή τους εμπειρία και
- στη φύση των σπουδών τους, υπό την έννοια ότι δεν πραγματοποίησαν τις σπουδές τους σε επιστημονικά πεδία, τα οποία πραγματεύονται τη λειτουργία της αγοράς.

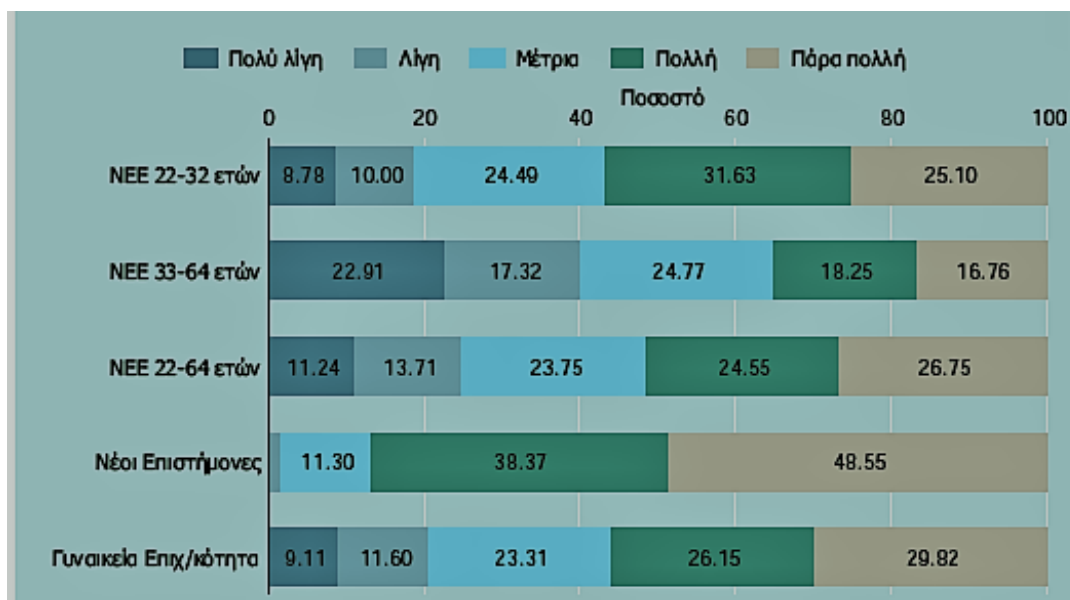
Γράφημα 3.1.6: Γνώση για την αγορά ανά πρόγραμμα

Γνώση Πληροφορικής

Στις μέρες μας, οι επιχειρηματίες τείνουν να βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις τεχνολογίες πληροφορικής. Η χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής από έναν επιχειρηματία μπορεί να είναι περιορισμένη (π.χ., η επιχείρηση μπορεί να διαθέτει ιστοσελίδα) ή αρκετά εξελιγμένη (π.χ., αποθήκευση και επεξεργασία μιας μεγάλης βάσης δεδομένων για τους πελάτες και τους προμηθευτές).

Τα αποτελέσματα της έρευνας, όπως αποτυπώνονται στο γράφημα 3.1.6α, δείχνουν ότι οι ωφελούμενοι του Προγράμματος «Νέοι Επιστήμονες» έχουν πολύ καλή γνώση πληροφορικής, γεγονός που συνάδει με το επιστημονικό υπόβαθρο αυτής της κατηγορίας των ωφελούμενων. Επίσης, η γνώση πληροφορικής που κατέχουν οι ωφελούμενοι, αποτυπώνει τις τάσεις της ηλικιακής τους ομάδας.

Οι ωφελούμενοι του προγράμματος «NEE 33-64 ετών» που έχουν τη μεγαλύτερη μέση ηλικία από όλους τους ωφελούμενους, στερούνται σε μεγάλο βαθμό καλής γνώσης πληροφορικής. Αυτό, υποδεικνύει την ανάγκη για την κατάρτιση των μεγαλύτερων σε ηλικία ωφελούμενων σε τεχνολογίες πληροφορικής.

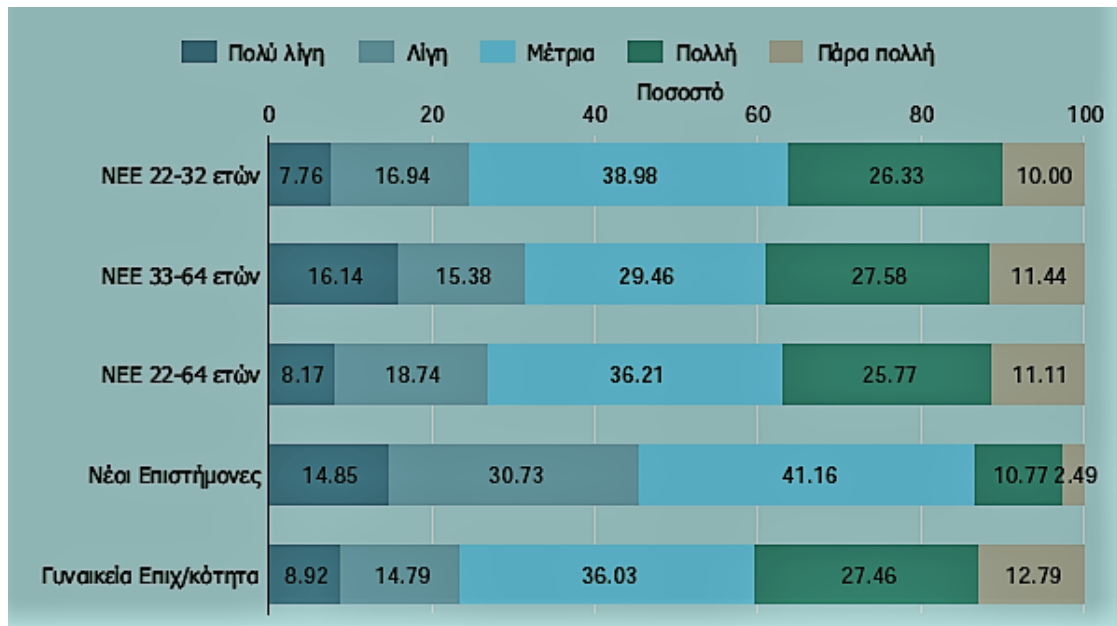

Γράφημα 3.1.6α: Γνώση πληροφορικής ανά πρόγραμμα

Γνώση Μάρκετινγκ/Πωλήσεων

Η γνώση μάρκετινγκ/πωλήσεων των ιδρυτών μιας επιχείρησης είναι καθοριστική για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αυτό συμβαίνει, γιατί οι νέες επιχειρήσεις δεν έχουν εδραιωμένες σχέσεις με τους πελάτες και τους προμηθευτές τους. Προκειμένου να μπορέσουν επιτυχώς να πουλήσουν τα προϊόντα τους και να έχουν έσοδα, θα πρέπει να δημιουργήσουν και να αναπτύξουν τέτοιες σχέσεις.

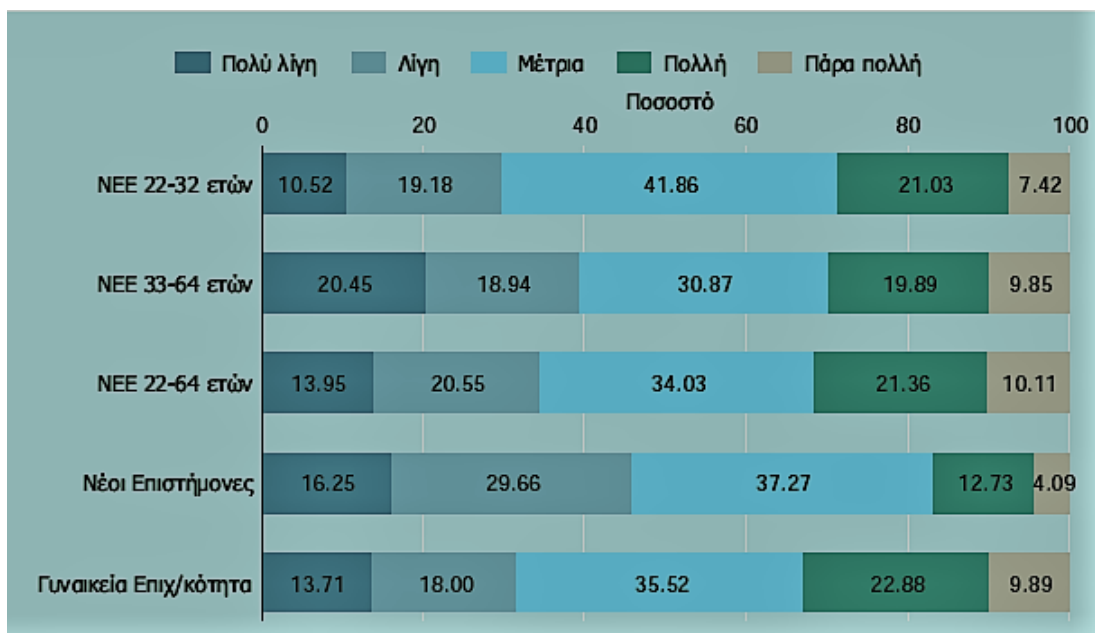
Τα αποτελέσματα του συγκεκριμένου πεδίου της έρευνας αποτυπώνονται στο παρακάτω γράφημα. Διαπιστώνεται ότι οι ωφελούμενοι γενικότερα, δεν έχουν καλές δεξιότητες μάρκετινγκ σε όλα τα προγράμματα και ιδιαίτερα στο Πρόγραμμα «Νέοι Επιστήμονες». Στην περίπτωση των τελευταίων, η συντριπτική πλειοψηφία δήλωσε ότι είχε από πολύ λίγη έως και μέτρια γνώση μάρκετινγκ/πωλήσεων (86.74%). Διαφαίνεται συνεπώς, έντονη η ανάγκη για περαιτέρω κατάρτιση των ωφελούμενων στο χώρο του μάρκετινγκ/πωλήσεων.

Γράφημα 3.1.6β: Γνώση μάρκετινγκ/πωλήσεων ανά πρόγραμμα

Γνώση Διοίκησης/Μάνατζμεντ

Η γνώση μάνατζμεντ είναι θεμελιώδους σημασίας για τη δημιουργία και την επιτυχία νέων επιχειρήσεων. Όπως διαφαίνεται στο γράφημα 3.1.6γ, οι ωφελούμενοι γενικά και ειδικότερα οι ωφελούμενοι του Προγράμματος «Νέοι Επιστήμονες» δεν κατέχουν πολλή γνώση διοίκησης/μάνατζμεντ.

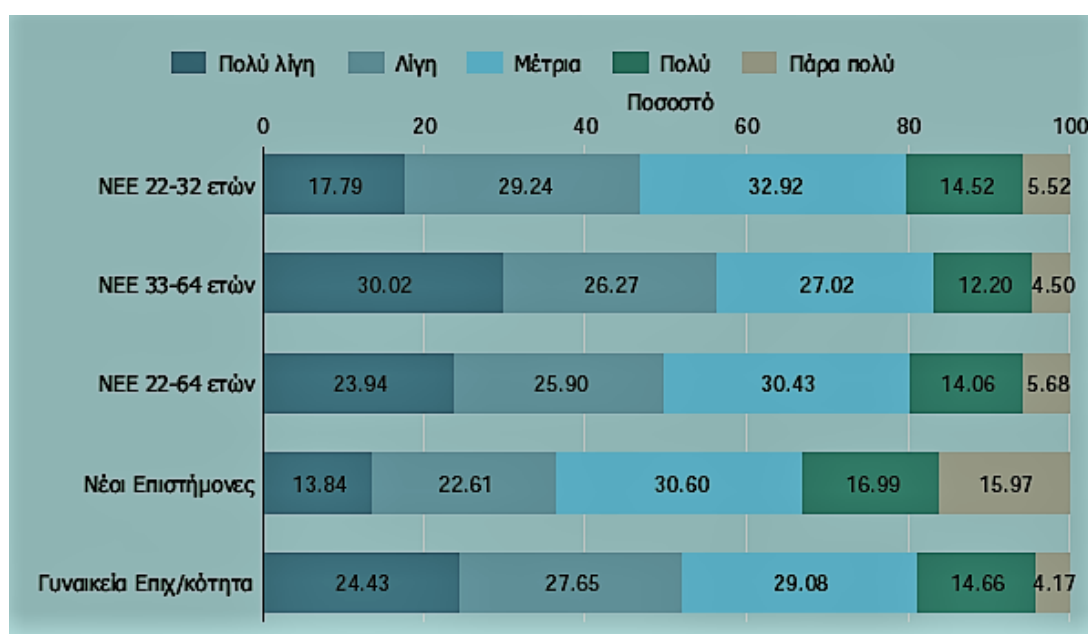

Γράφημα 3.1.6γ: Γνώση μάνατζμεντ ανά πρόγραμμα

Νομική γνώση σχετική με την επιχειρηματική δραστηριότητα

Η νομική γνώση των ωφελομένων για τη δημιουργία των επιχειρηματικών τους μονάδων δεν θεωρείται σημαντική, καθώς υπάρχουν εξειδικευμένοι πάροχοι νομικών συμβουλών στους οποίους μπορούν να βασιστούν οι επιχειρηματίες. Από την έρευνα προέκυψε ότι, γενικά οι ωφελοόμενοι των προγραμμάτων κατείχαν κατά την έναρξη της δραστηριότητάς τους σχετικά περιορισμένη νομική γνώση. Εξαιρέση αποτελούν οι ωφελοόμενοι του Προγράμματος «Νέοι Επιστήμονες», οι οποίοι φαίνεται να έχουν αρκετά καλύτερη νομική γνώση από τις υπόλοιπες ομάδες. Η αυξημένη αυτή νομική γνώση οφείλεται στο γεγονός ότι μια μεγάλη μερίδα των ωφελομένων στο Πρόγραμμα «Νέοι Επιστήμονες» ήταν νομικοί/δικηγόροι που επιχορηγήθηκαν, για να ασκήσουν το επάγγελμά τους.

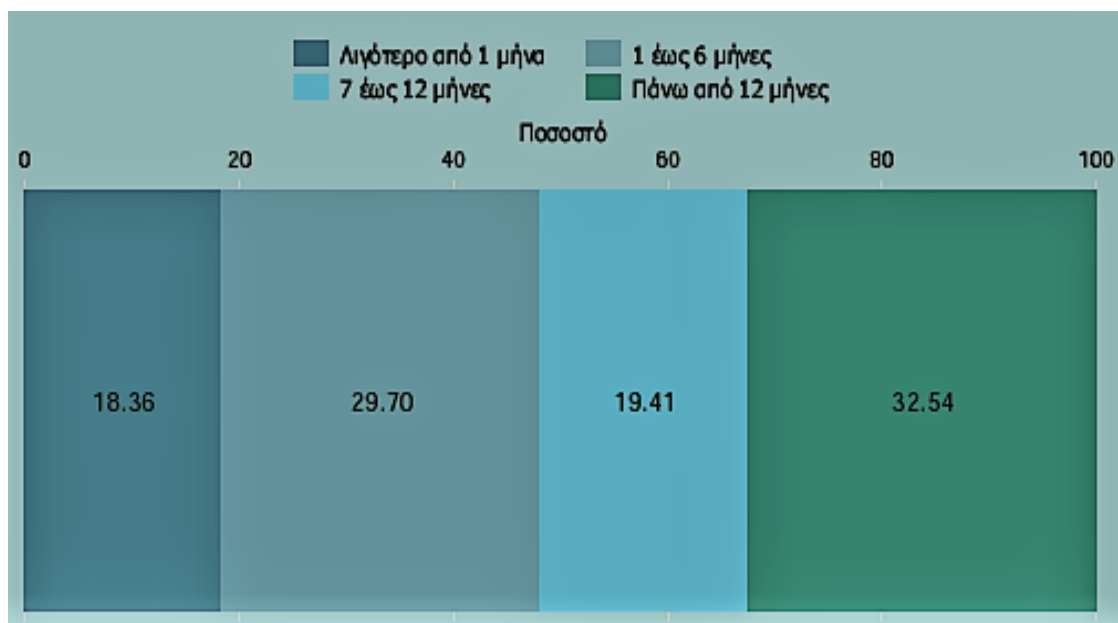
Γράφημα 3.1.6δ: Νομική γνώση ανά πρόγραμμα

Γενικότερα, η αξιολόγηση της γνώσης που είχαν οι ωφελοόμενοι πριν από την έναρξη της δραστηριότητάς τους, καταδεικνύει δύο τάσεις. Η κύρια τάση που παρατηρούμε είναι ότι οι ωφελοόμενοι του Προγράμματος «Νέοι Επιστήμονες» αποτελούν μια ιδιαίτερη κατηγορία ωφελομένων. Οι ιδρυτές νέων επιχειρήσεων με πανεπιστημιακή εκπαίδευση τείνουν να έχουν καλύτερες δεξιότητες σε διάφορους τομείς (π.χ. δεξιότητες επικοινωνίας, αναζήτησης πληροφοριών) σε σχέση με τους επιχειρηματίες χωρίς πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Από την άλλη, όμως, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι η γνώση τους θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά σε

διάφορους τομείς (π.χ. γνώση για την αγορά, γνώση μάρκετινγκ/πωλήσεων). Μια δεύτερη τάση που παρατηρείται σε μικρότερο βαθμό, είναι ότι η γνώση που κατέχουν οι ωφελούμενοι διαφορετικών ηλικιακών ομάδων διαφοροποιείται, όπως στην περίπτωση της γνώσης πληροφορικής. Αυτές οι διαφορετικές τάσεις υποδηλώνουν ότι τα προγράμματα επιχορήγησης θα μπορούσαν να παράσχουν πιο στοχευμένη κατάρτιση, ανάλογα με την ομάδα των ωφελούμενων.

3.1.7 Διάρκεια ανεργίας πριν από την έναρξη της δραστηριότητας τους

Παρατηρείται ότι ένα μεγάλο ποσοστό των ωφελούμενων από τα εξεταζόμενα προγράμματα ήταν μακροχρόνια άνεργοι, δηλαδή άνεργοι για χρονικό διάστημα άνω του ενός έτους. Συγκεκριμένα το 32.54% των ωφελούμενων έκαναν έναρξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας των ωφελούμενων που ξεκίνησαν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα αφού πρώτα έμειναν άνεργοι για α) λιγότερο από 1 μήνα, β) από 1 έως 6 μήνες, γ) από 7 έως 12 μήνες, και δ) πάνω από 12 μήνες.

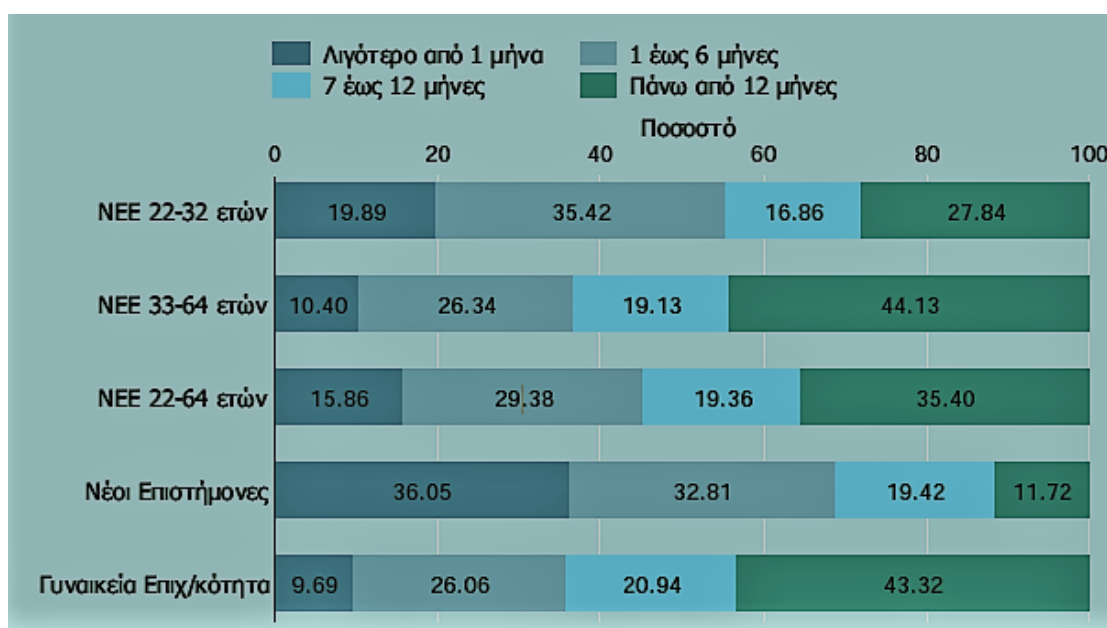

Γράφημα 3.1.7: Διάρκεια ανεργίας πριν την έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Παρατηρούμε ότι υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανά πρόγραμμα επιχορήγησης. Όπως απεικονίζεται στο Γράφημα 3.1.7α, το 44.13% των ωφελούμενων του Προγράμματος

«NEE 33-64 ετών» ήταν μακροχρόνια άνεργοι, ενώ ακολουθούν τα Προγράμματα «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα» με ποσοστό 43.32%, «NEE 22-64 ετών» με 35.40%, και «NEE 22-32 ετών» με 27.84%. Το Πρόγραμμα «Νέοι Επιστήμονες» παρουσιάζει σημαντικά μικρότερο ποσοστό μακροχρόνια ανέργων της τάξεως του 11.72%. Με άλλα λόγια, βλέπουμε ότι οι ωφελούμενοι του Προγράμματος «Νέοι Επιστήμονες» εμφανίζουν το μικρότερο ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας. Από την άλλη πλευρά, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία ωφελούμενοι (NEE 33-64 ετών) και οι γυναίκες παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας.

Γράφημα 3.1.7α: Διάρκεια ανεργίας ανά πρόγραμμα

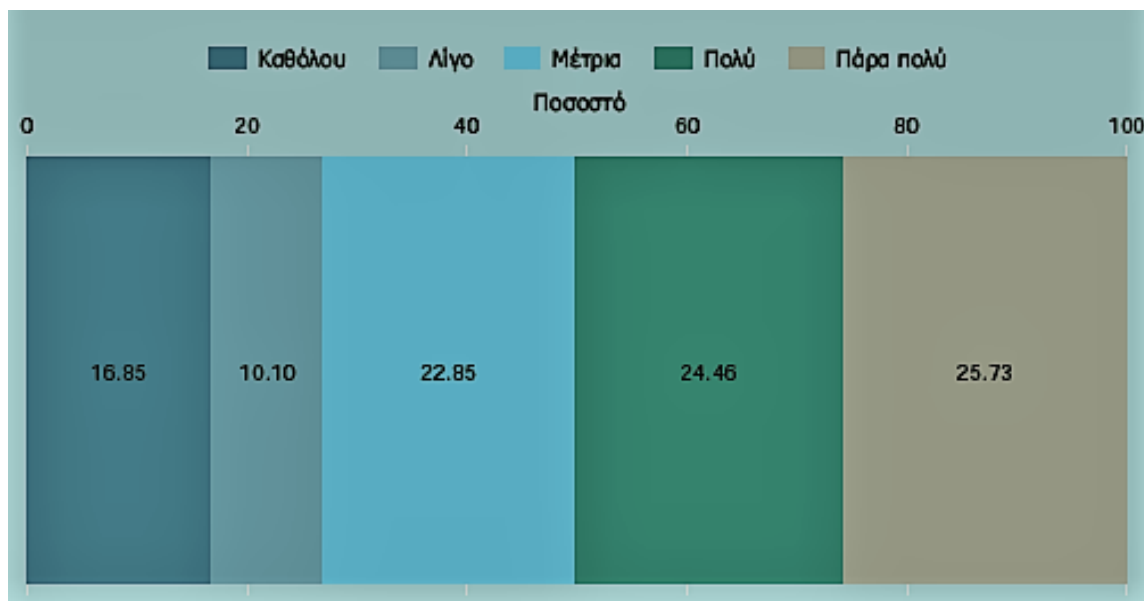
3.2. Η επιχειρηματική δραστηριότητα

3.2.1 Αυταπασχολούμενοι από ανάγκη ή από επιθυμία;

Ενδιαφέρον παρουσιάζει να εξετάσουμε το λόγο για τον οποίο οι ωφελούμενοι αποφάσισαν να συμμετάσχουν στα προγράμματα του ΟΑΕΔ και να γίνουν αυταπασχολούμενοι. Εξετάζουμε, λοιπόν, κατά πόσο οι ερωτώμενοι έγιναν αυταπασχολούμενοι «από ανάγκη» και κατά πόσο «από επιθυμία».

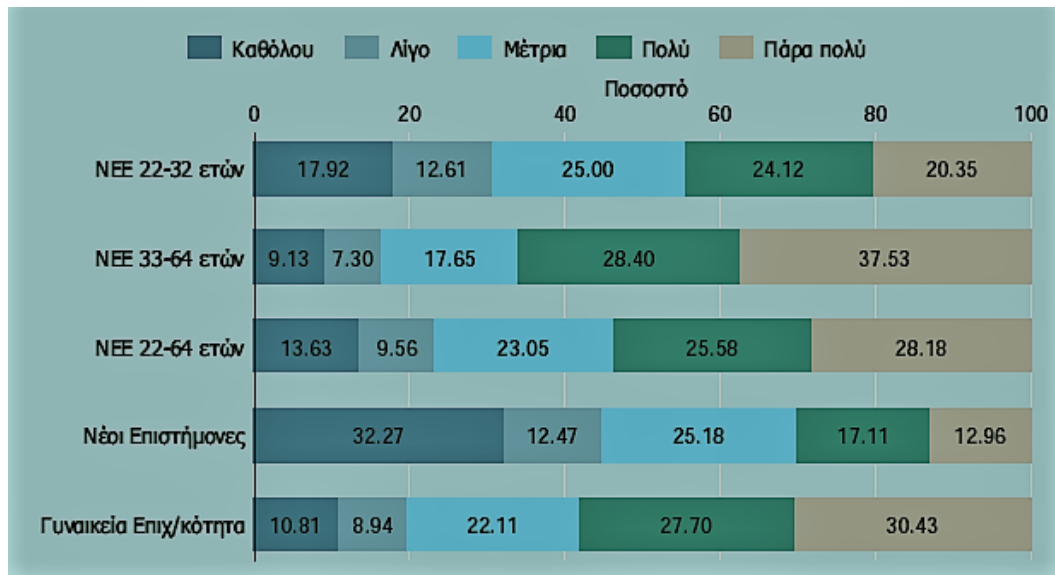
Αυταπασχολούμενοι από ανάγκη

Οι ερωτώμενοι εκλήθησαν να απαντήσουν σε ποιο βαθμό έγιναν αυταπασχολούμενοι από ανάγκη. Το 50.19% των ωφελούμενων απάντησε ότι έγιναν αυταπασχολούμενοι από ανάγκη σε πολύ μεγάλο ή σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό.

Γράφημα 3.2.1: Αυταπασχολούμενοι από ανάγκη

Τα ποσοστά αυτά διαφοροποιούνται αρκετά, ανάλογα με το πρόγραμμα επιχορήγησης. Παρατηρούμε ότι, οι ωφελούμενοι των Προγραμμάτων «ΝΕΕ 22-32 ετών» και «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα», παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά στο ερώτημα αυτό. Αυτό συνάδει με τους αυξημένους δείκτες της νεανικής ανεργίας και της ανεργίας μεταξύ των γυναικών.

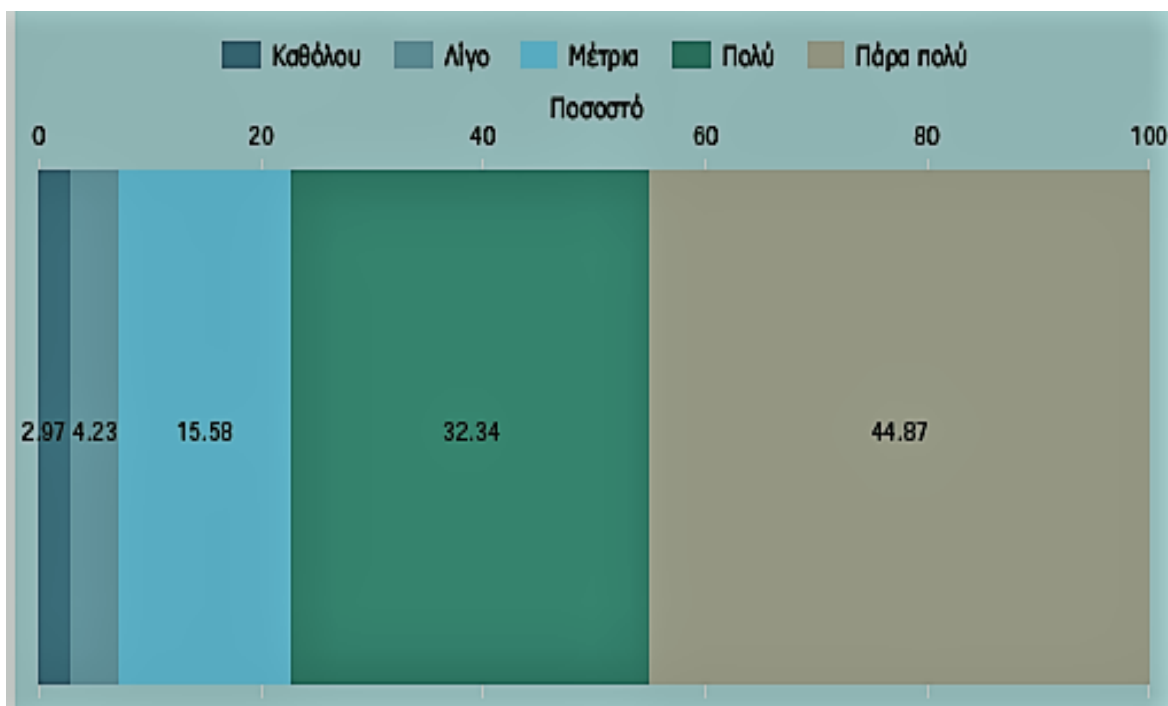

Γράφημα 3.2.1α: Αυταπασχολούμενοι από ανάγκη- Στοιχεία ανά πρόγραμμα

Αυταπασχολούμενοι από επιθυμία

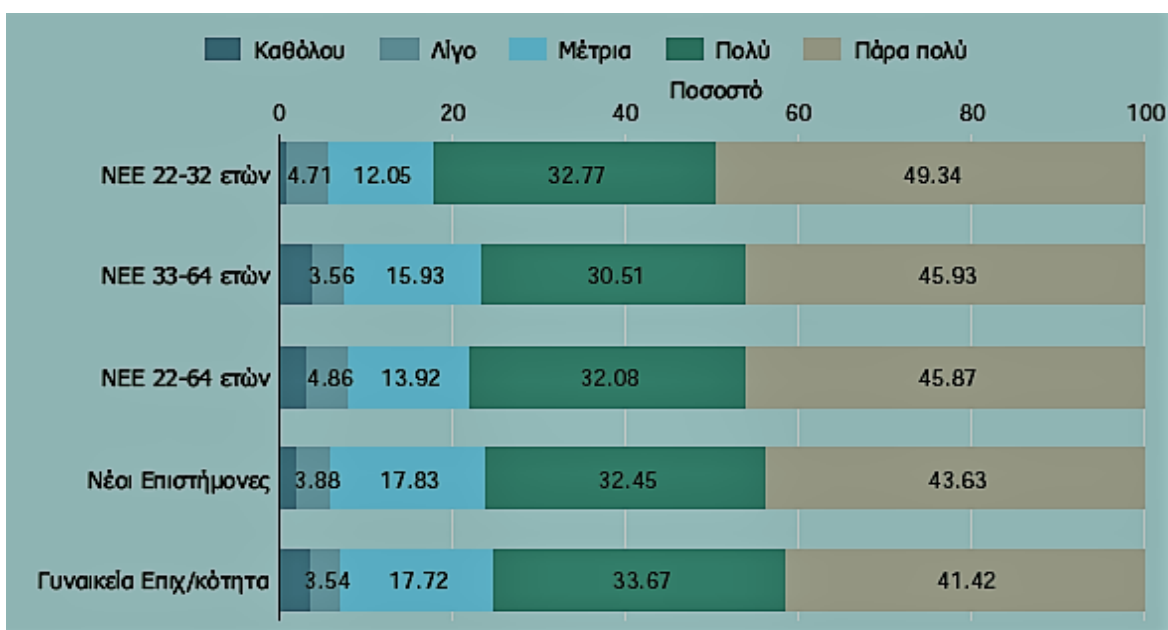
Συνήθως, η ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας από πρώην ανέργους συνδέεται με την επιχειρηματικότητα ανάγκης. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας από πρώην ανέργους αποτελεί την τελευταία τους διέξοδο για εύρεση απασχόλησης. Για αυτό το λόγο αποτυπώσαμε στην έρευνα κατά πόσο οι ωφελούμενοι εκτός από την ανάγκη, παρακινήθηκαν και από την επιθυμία τους να γίνουν αυταπασχολούμενοι.

Παρατηρούμε ότι για το 77.21% των ωφελούμενων η έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν ήταν μόνο λύση ανάγκης, αλλά ανταποκρινόταν και στην επιθυμία τους να στραφούν προς την αυταπασχόληση.

Γράφημα 3.2.1β: Αυταπασχολούμενοι από επιθυμία

Η εικόνα αυτή παρατηρείται με μικρές διαφοροποιήσεις σε όλα τα προγράμματα. Αυτό το εύρημα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα προγράμματα επιχορήγησης επιχειρηματικότητας από ανέργους, γιατί υποδηλώνει ότι ένα μεγάλο τμήμα των ωφελούμενων στράφηκαν στην επιχειρηματικότητα από επιθυμία, μια επιθυμία που ενδεχομένως επιτάθηκε από την έλλειψη εναλλακτικών απασχόλησης.

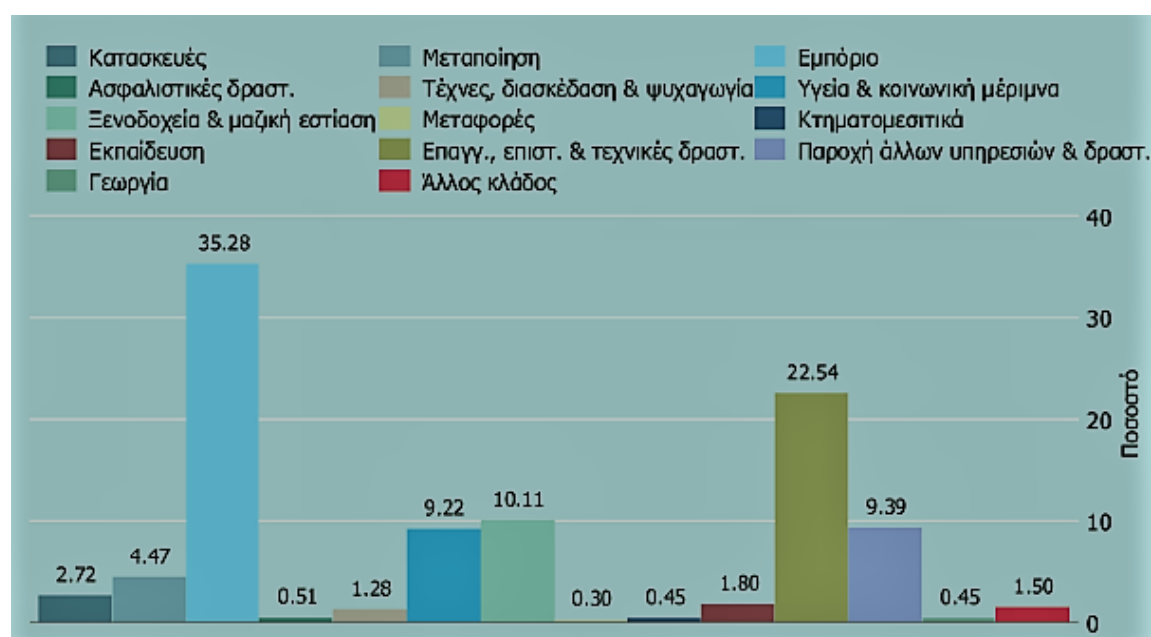

Γράφημα 3.2.1γ: Αυταπασχολούμενοι από επιθυμία- Στοιχεία ανά πρόγραμμα

3.2.2 Κλάδος δραστηριότητας

Παραπάνω, περιγράψαμε αναλυτικά τη διαδικασία υπαγωγής των δικαιούχων στα προγράμματα επιχειρηματικότητας. Όπως αναφέραμε, σημαντικό κριτήριο επιλεξιμότητας των επιχειρηματικών σχεδίων των δικαιούχων και κοινό κριτήριο όλων των προγράμματος επιχειρηματικότητας που εξετάσαμε, αποτελούσε η συνάφεια και επάρκεια των ενδιαφερομένων με το αντικείμενο της επιχειρηματικής δραστηριότητας, στο οποίο επρόκειτο να δραστηριοποιηθούν. Οι πληροφορίες που αντλούνται από το συγκεκριμένο ερώτημα, αποτελούν χρήσιμο εργαλείο των υπηρεσιών σχεδιασμού προγραμμάτων, αφού βοηθούν στην κατάρτιση στοχευμένων δράσεων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

Όπως δείχνει το Γράφημα 3.2.2, οι κλάδοι δραστηριότητας που συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά είναι κατά σειρά το εμπόριο (35.28%), οι επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες (22.54%), τα ξενοδοχεία και η μαζική εστίαση (10.11%), η παροχή άλλων υπηρεσιών και δραστηριοτήτων (9.39%) και η υγεία και κοινωνική μέριμνα (9.22%).

Γράφημα 3.2.2: Κλάδος δραστηριότητας των επιχειρήσεων

Ο Πίνακας παρουσιάζει με λεπτομέρεια το ποσοστό των ωφελούμενων που ξεκίνησαν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα σε κλάδο στον οποίο είχαν απασχοληθεί κατά το παρελθόν και είχαν αποκτήσει σχετική επαγγελματική εμπειρία.

Οι τιμές που βρίσκονται στη διαγώνιο του Πίνακα, αφορούν στα ποσοστά των ωφελούμενων που άνοιξαν την επιχείρησή τους σε κλάδο που είχαν απασχοληθεί στο παρελθόν. Για παράδειγμα, βλέπουμε ότι το 10.05% των ωφελούμενων που είχαν εργασιακή εμπειρία στις κατασκευές άνοιξαν επιχείρηση στον κλάδο των κατασκευών. Παρατηρούμε επίσης ότι το 28.27% των ωφελούμενων με εμπειρία στα ξενοδοχεία και τη μαζική εστίαση αυταπασχολήθηκε στον ίδιο κλάδο. Οι τιμές που βρίσκονται εκτός της διαγωνίου δείχνουν τα ποσοστά των ωφελούμενων που έκαναν έναρξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας σε διαφορετικό κλάδο από αυτόν που είχαν απασχοληθεί στο παρελθόν. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός, ότι ο κλάδος του εμπορίου (λιανικού και χονδρικού) συγκεντρώνει πολύ μεγάλα ποσοστά από ωφελούμενους που προέρχονται από άλλους κλάδους.

Οι μεγάλες μεταβολές του κλάδου δραστηριοποίησης των ωφελούμενων που εντοπίζονται μπορεί να αντικατοπτρίζουν τόσο προσωπικούς λόγους των επιχειρηματιών, π.χ. θα μπορούσε ο κλάδος της προηγούμενης μισθωτής εργασίας τους να μην τους εξέφραζε επαγγελματικά, όσο και αντικειμενικές δυσκολίες. Π.χ. θα μπορούσε να σημαίνει ότι ο κλάδος της προηγούμενης απασχόλησής τους δεν προσέφερε επιχειρηματικές ευκαιρίες. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του κλάδου των κατασκευών, ο οποίος αντιμετωπίζει σημαντικές δυσκολίες με την έλευση της οικονομικής κρίσης.

Πίνακας 3.2.2: Σύγκριση τωρινού κλάδου με προηγούμενους κλάδους απασχόλησης

ΤΩΡΙΝΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	Κατασκευές	Μεταποίηση	Εμπόριο	Ασφαλιστικά	Τέχνες	Υγεία, κοινωνική μέριμνα	Ξενοδοχεία & μαζική εστίαση	Μεταφορές	Κτηματομεσιτικά	Εκπαίδευση	Τεχνίτες-ΠΥ	Π.Υ.(άλλων)	Γεωργία	Άλλος κλάδος	Σύνολο %
					Διασκέδση, ψυχαγωγία										
Κατασκευές	10.05	12.21	19.39	0.00	1.36	8.72	7.36	0.00	0.54	2.00	25.49	5.83	0.18	6.87	100
Μεταποίηση	3.68	15.12	43.80	0.35	1.16	1.51	9.59	0.39	0.29	1.16	8.53	12.47	1.16	0.79	100
Εμπόριο	1.08	4.64	58.36	0.66	1.57	2.40	9.02	0.66	0.50	1.99	9.18	7.45	0.25	2.24	100
Ασφαλιστικά	1.91	4.46	33.74	5.10	3.18	1.27	7.64	1.10	1.01	1.91	29.30	7.01	0.00	2.37	100
Τέχνες															
διασκέδση,	0.96	8.21	34.29	0.64	5.13	5.13	10.51	0.64	1.00	5.77	16.71	10.22	0.64	0.15	100
ψυχαγωγία															
Υγεία, κοινωνική μέριμνα	0.76	6.76	17.89	0.10	1.81	67.71	2.02	0.50	0.00	0.00	1.02	0.79	0.00	0.64	100
Ξενοδοχεία & μαζική εστίαση	0.53	3.53	21.56	0.58	1.94	4.27	28.27	6.18	0.53	1.24	12.37	12.91	3.13	2.96	100
Μεταφορές	0.95	12.34	41.36	0.95	0.00	0.95	13.33	1.90	0.00	11.43	5.71	9.57	0.95	0.56	100
Κτηματομεσιτικά	6.04	12.12	30.34	0.00	3.83	0.00	0.00	0.00	18.16	3.03	12.12	6.01	0.00	8.35	100
Εκπαίδευση	1.57	4.58	23.75	0.42	3.71	13.71	6.25	0.42	1.25	10.83	18.17	10.89	0.83	3.62	100
Τεχνίτες-ΠΥ	0.64	0.95	16.26	0.41	1.27	4.13	8.50	0.00	1.27	2.07	52.01	9.19	0.41	2.89	100
Π.Υ.(άλλων)	8.97	4.31	31.92	0.00	0.44	8.22	5.23	0.66	0.00	1.53	1.83	36.29	0.22	0.38	100
Γεωργία	3.29	7.82	60.21	0.00	0.82	0.82	18.11	0.41	0.41	2.47	1.76	1.82	1.23	0.83	100
Άλλος κλάδος	2.09	5.15	40.05	0.68	1.36	3.23	13.76	0.51	0.17	1.53	18.20	8.33	0.68	4.26	100

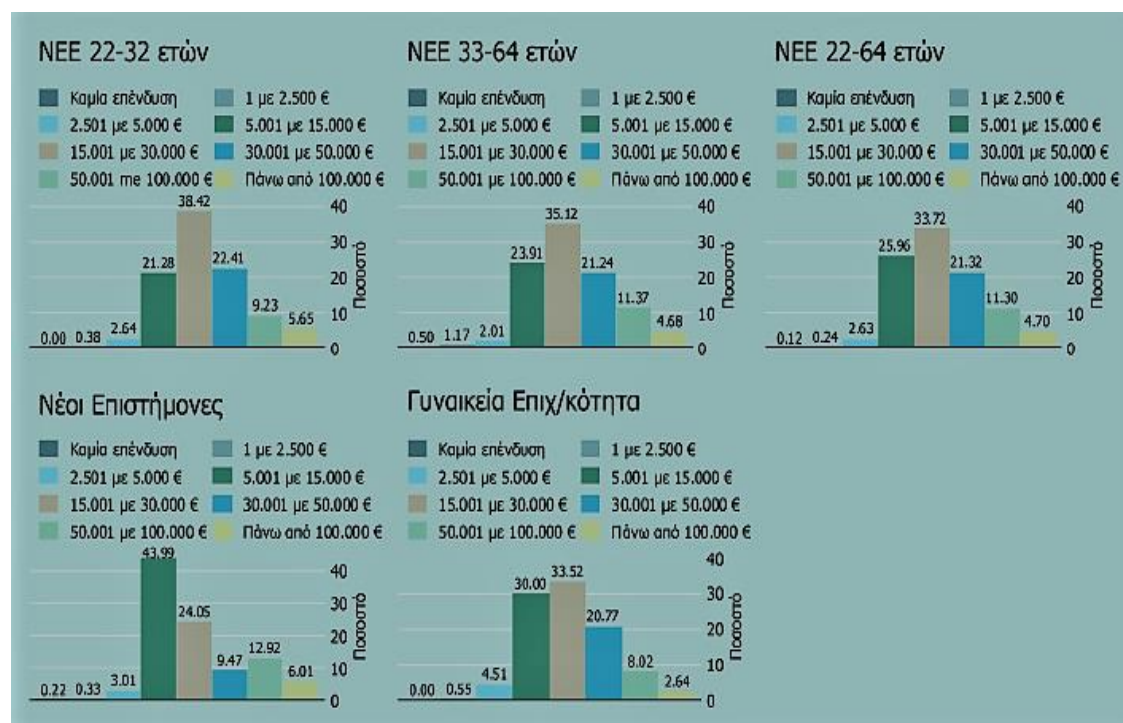

3.2.3 Ύψος επενδύσεων

Κριτήριο επιλεξιμότητας των επιχειρηματικών σχεδίων των δικαιούχων των προγραμμάτων, κατά το στάδιο υπαγωγής τους στα προγράμματα, αποτελούσαν η πιθανή ύπαρξη επιπλέον χρηματοδοτικών πόρων, καθώς και η οικονομική επάρκεια του επιχειρηματικού σχεδίου.

Οι ιδρυτές των νεοσύστατων επιχειρήσεων καλούνται να πραγματοποιήσουν κάποιες επενδύσεις, το ύψος των οποίων μπορεί να διαφοροποιείται σημαντικά, ανάλογα με τον τύπο της επιχείρησης και τις φιλοδοξίες του ίδιου του επιχειρηματία. Για παράδειγμα, κάποιες επιχειρήσεις απαιτούν επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό (π.χ., μηχανήματα), ενώ άλλες απαιτούν μόνο την ύπαρξη της επαγγελματικής στέγης.

Το ύψος των επενδύσεων που παρατηρείται με τη μεγαλύτερη συχνότητα είναι η κατηγορία 15.001-30.000 ευρώ. Αντίστοιχη εικόνα παρατηρείται και σε κάθε ένα από τα προγράμματα ξεχωριστά, εκτός από το Πρόγραμμα «Νέοι Επιστήμονες». Σε αυτό το πρόγραμμα, η κατηγορία επενδύσεων με τη μεγαλύτερη συχνότητα είναι η κατηγορία 5.001-15.000 ευρώ.

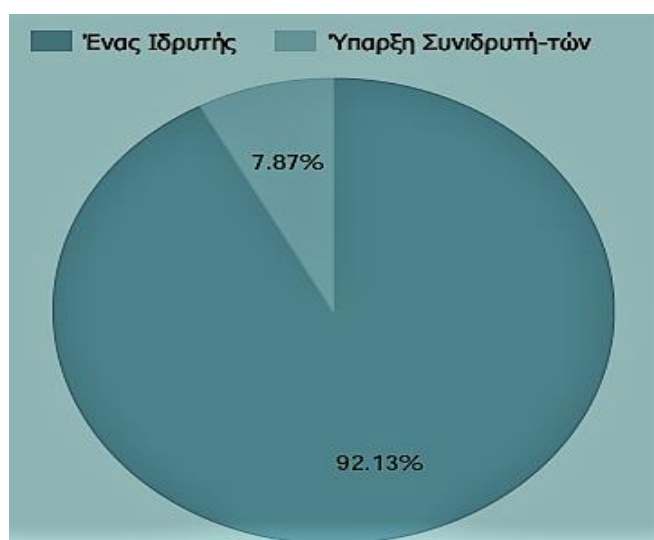

Γράφημα 3.2.3: Ύψος επενδύσεων ανά πρόγραμμα

3.2.4 Ίδρυση επιχειρήσεων από έναν ή περισσότερους ιδρυτές

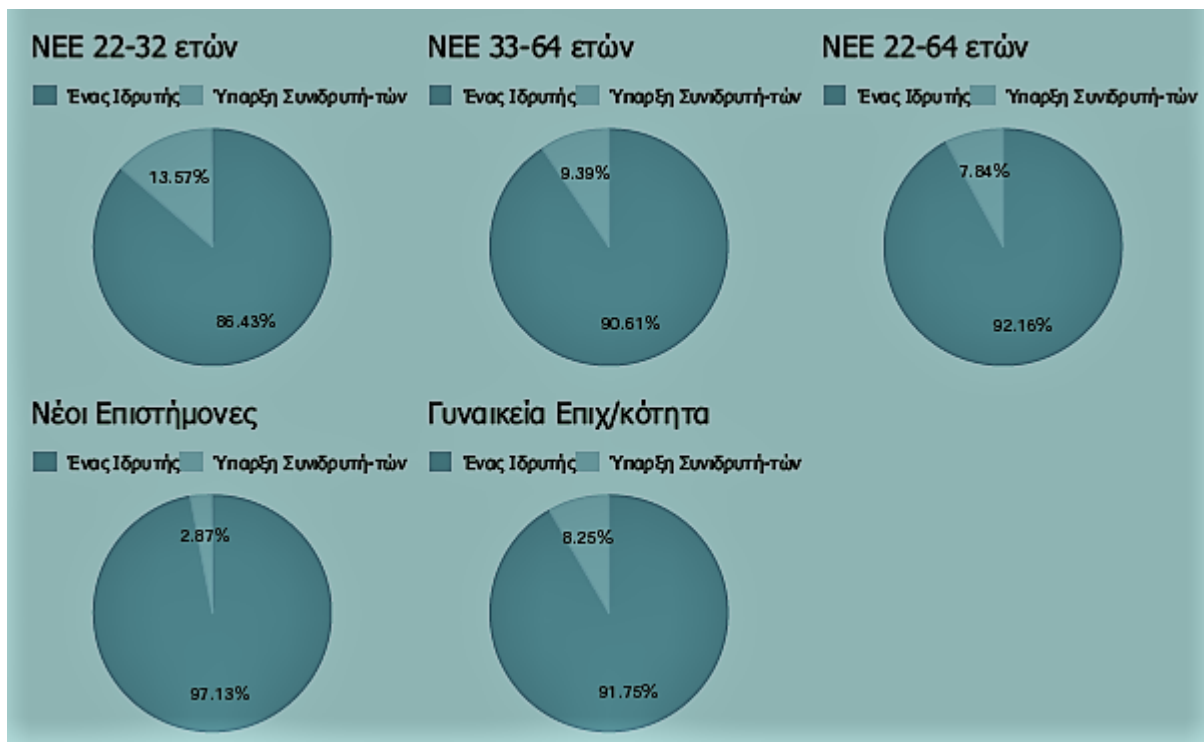
Το παρακάτω Γράφημα παρουσιάζει το ποσοστό των ωφελούμενων που ξεκίνησαν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα μόνοι τους, καθώς και εκείνους που είχαν συνιδρυτές. Παρατηρούμε ότι στο σύνολο των προγραμμάτων, το 92.13% ίδρυσαν την επιχείρησή τους μόνοι τους, ενώ το 7.87% είχε συνιδρυτές.

Γράφημα 3.2.4: Ύπαρξη συνιδρυτή-ών

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ωφελούμενων που ξεκίνησαν τη δραστηριότητά τους με συνιδρυτές παρατηρείται στο Πρόγραμμα «NEE 22-32 ετών», το οποίο ανέρχεται στο 13.57%. Σε αυτό συνετέλεσε σημαντικά, η δυνατότητα ένταξης στο πρόγραμμα (και η χρηματοδότηση) μέχρι και δύο μελών νέας εταιρείας (Ο.Ε., Ε.Ε., ή Ε.Π.Ε.), που μετείχαν τουλάχιστον με ποσοστό 40% στο εταιρικό κεφάλαιο της εταιρείας, ικανοποιώντας, σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τα υπόλοιπα προγράμματα, το κριτήριο επιλεξιμότητας της σύμπραξης μεταξύ δύο ή περισσότερων ανέργων για τη δημιουργία κοινής επιχείρησης.

Ακολουθούν οι ωφελούμενοι των Προγραμμάτων «NEE 33-64 ετών» με 9.39%, «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα» με 8.25% και «NEE 22-64» με 7.84%. Αρκετά μικρότερο ποσοστό παρουσιάζει το Πρόγραμμα «Νέοι Επιστήμονες», καθώς μόλις το 2.87% των ωφελούμενων ίδρυσαν την επιχείρησή τους με ένα ή περισσότερους επιχειρηματικούς εταίρους.

Γράφημα 3.2.4α: Ύπαρξη συνιδρυτή-ών ανά πρόγραμμα

3.2.5 Η στήριξη που έλαβαν από τον Ο.Α.Ε.Δ.

Η έρευνα απηύθυνε πέντε ερωτήματα στους ωφελούμενους, στα οποία αξιολόγησαν τη στήριξη που έλαβαν από τον Ο.Α.Ε.Δ., τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια της επιχορήγησης. Τα ερωτήματα αυτά αποτυπώνουν:

Πόσο απαραίτητη ήταν η επιχορήγηση του Ο.Α.Ε.Δ. για την έναρξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας και αξιολογούν:

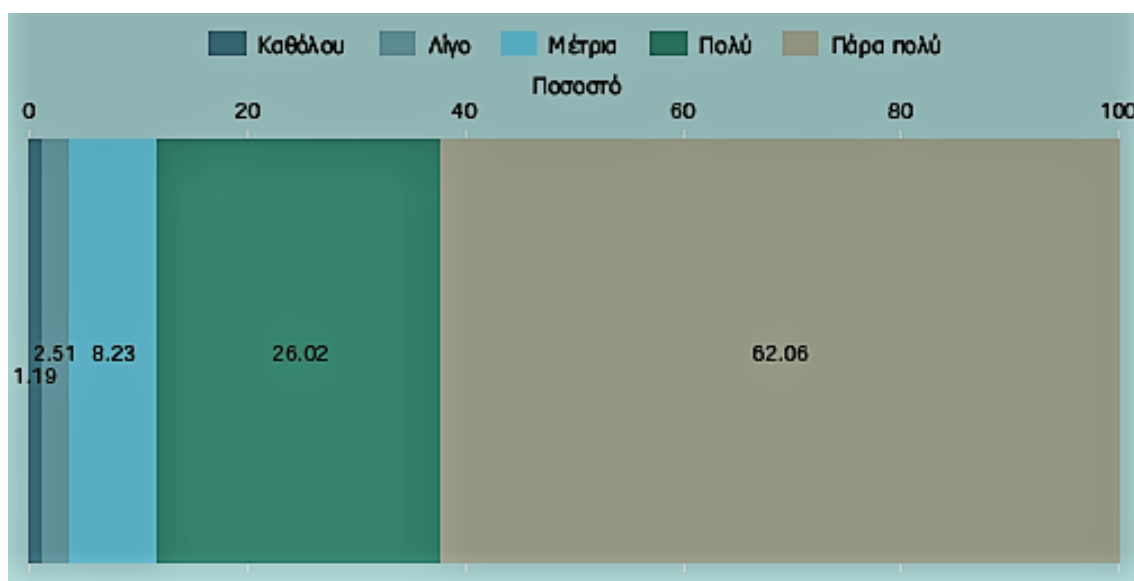
- Τα σεμινάρια επιχειρηματικότητας που προσφέρονται από τον Ο.Α.Ε.Δ.
- Την ταχύτητα διεκπεραίωσης των διαδικασιών
- Την ευκολία των διαδικασιών
- Την ταχύτητα εκταμίευσης των δόσεων

Πόσο απαραίτητη ήταν η επιχορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ.

Δεδομένου ότι οι ωφελούμενοι των προγραμμάτων που εξετάζουμε ήταν άνεργοι, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι βρίσκονταν σε δυσμενέστερη οικονομική κατάσταση από τους ιδρυτές των επιχειρήσεων που απασχολούνταν προτού ξεκινήσουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Υπό αυτήν την έννοια, η οικονομική ενίσχυση

του Ο.Α.Ε.Δ. μπορεί να θεωρηθεί ως ένα στοιχείο καίριας σημασίας για τη δημιουργία των επιχειρηματικών μονάδων.

Η σπουδαιότητα της επιχορήγησης για τους ωφελούμενους των προγραμμάτων αποτυπώνεται στο Γράφημα 3.2.5 και εκφράζει την άποψη των ωφελούμενων όλων των προγραμμάτων, ότι η επιχορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ. ήταν απαραίτητη σε πολύ ή σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό για να ξεκινήσουν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα.

Γράφημα 3.2.5: Πόσο απαραίτητη ήταν η επιχορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ.;

Σεμινάρια Επιχειρηματικότητας

Μέσω των σεμιναρίων επιχειρηματικότητας του Ο.Α.Ε.Δ. προωθείται η Συμβουλευτική Διαδικασία Ανάλυσης Επιχειρηματικών Πρωτοβουλιών (ΔΑΕΠ) που σκοπό έχει την παροχή βοήθειας στους ανέργους για την ανάπτυξη δεξιοτήτων ώστε να μετατραπεί η επιχειρηματική τους ιδέα σε βιώσιμο επιχειρηματικό σχέδιο.

Τα σεμινάρια παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τη διερεύνηση του επιχειρηματικού προφίλ του ατόμου, τη διερεύνηση της επιχειρηματικής ιδέας και την κατάρτιση σχεδίου marketing και χρηματοοικονομικού σχεδιασμού. Μ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται:

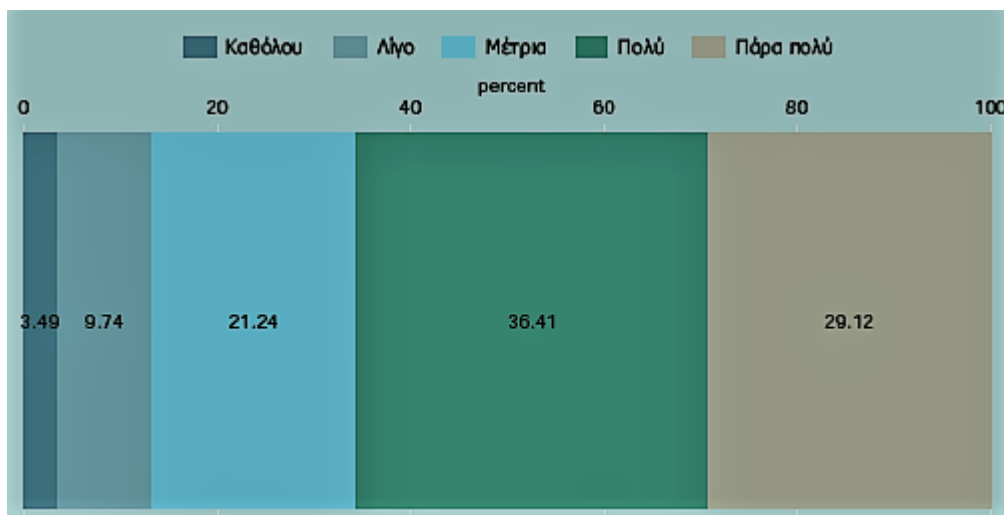
- η διερεύνηση και επεξεργασία των ισχυρών και αδύναμων σημείων του επιχειρηματικού προφίλ

- η διερεύνηση επιχειρηματικών ιδεών και λήψη επιχειρηματικής απόφασης
- η αξιολόγηση των δυνατοτήτων που έχει η επιχείρηση-στόχος στην αγορά εργασίας
- η πληροφόρηση για τις δυνατότητες χρηματοδότησης ή επιδότησης
- η πληροφόρηση για το σχεδιασμό επιχειρηματικού σχεδίου

Οι υπηρεσίες σχεδιασμού προγραμμάτων επιχειρηματικότητας, είναι σημαντικό να γνωρίζουν την άποψη των ωφελομένων σχετικά με την αποτελεσματικότητα του κοινού κριτηρίου επιλεξιμότητας των προγραμμάτων που εξετάζουμε, δηλ. της παρακολούθησης σεμιναρίου επιχειρηματικότητας.

Προτού υποβάλλουν την αίτηση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τη συμμετοχή τους σε κάποιο πρόγραμμα επιχορήγησης, οι δικαιούχοι όφειλαν να έχουν παρακολουθήσει τα σεμινάρια επιχειρηματικότητας που προσφέρονται από τον Ο.Α.Ε.Δ.

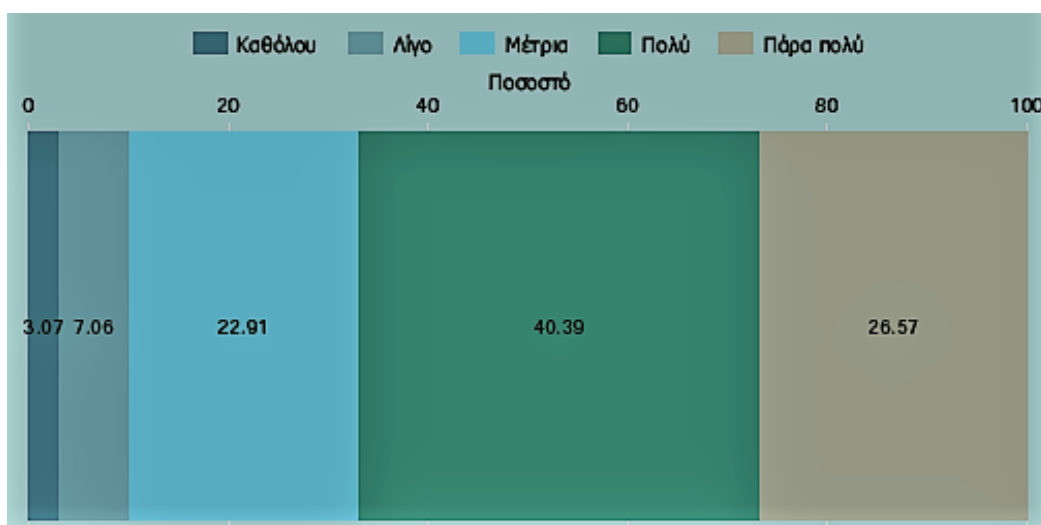
Όπως παρουσιάζει το Γράφημα 3.2.5α, σε ποσοστό 65.53%, οι ωφελούμενοι θεωρούν ότι τα σεμινάρια επιχειρηματικότητας ήταν πολύ ή πάρα πολύ αποτελεσματικά, ενώ το 3.49% των ωφελομένων θεωρεί ότι τα σεμινάρια δεν ήταν καθόλου αποτελεσματικά.

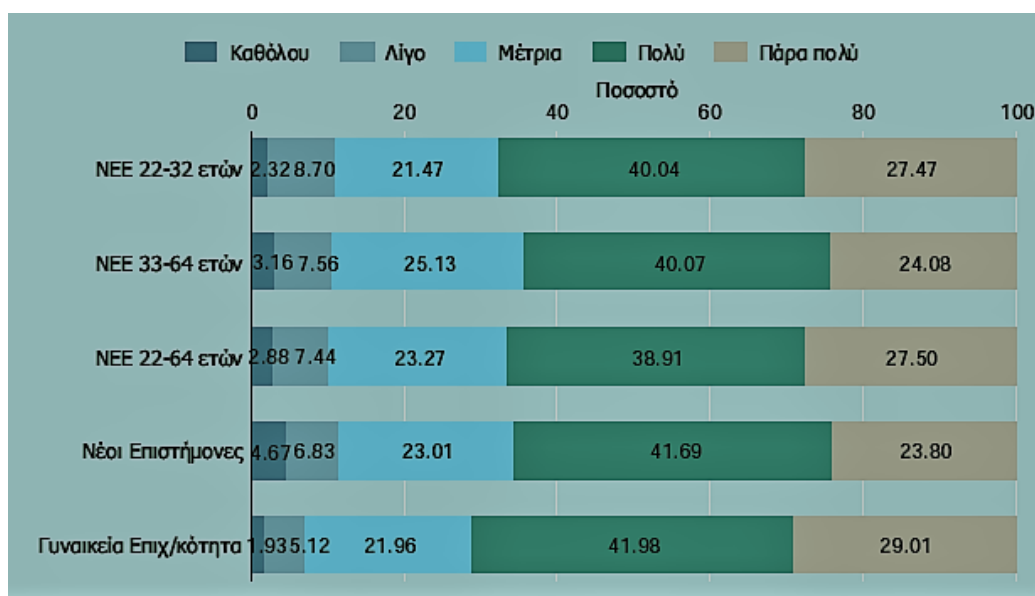
Γράφημα 3.2.5α: Σεμινάρια επιχειρηματικότητας

Ταχύτητα διαδικασιών

Σε σχέση με την ταχύτητα των διαδικασιών, παρατηρείται ότι οι ωφελούμενοι όλων των προγραμμάτων είναι πολύ ή πάρα πολύ ικανοποιημένοι, με τις ωφελούμενες του Προγράμματος «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα» να είναι ελαφρώς πιο ικανοποιημένες. Αυτό το εύρημα, θα μπορούσε να αποτελεί ένδειξη επιτυχούς σχεδιασμού και υλοποίησης των προγραμμάτων επιχειρηματικότητας κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο από τον Ο.Α.Ε.Δ. και υποδηλώνει ότι το σχεδιαστικό μοντέλο θα μπορούσε να υιοθετηθεί ως «καλή πρακτική» στον σχεδιασμό των δράσεων της επόμενης προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2014-2020.

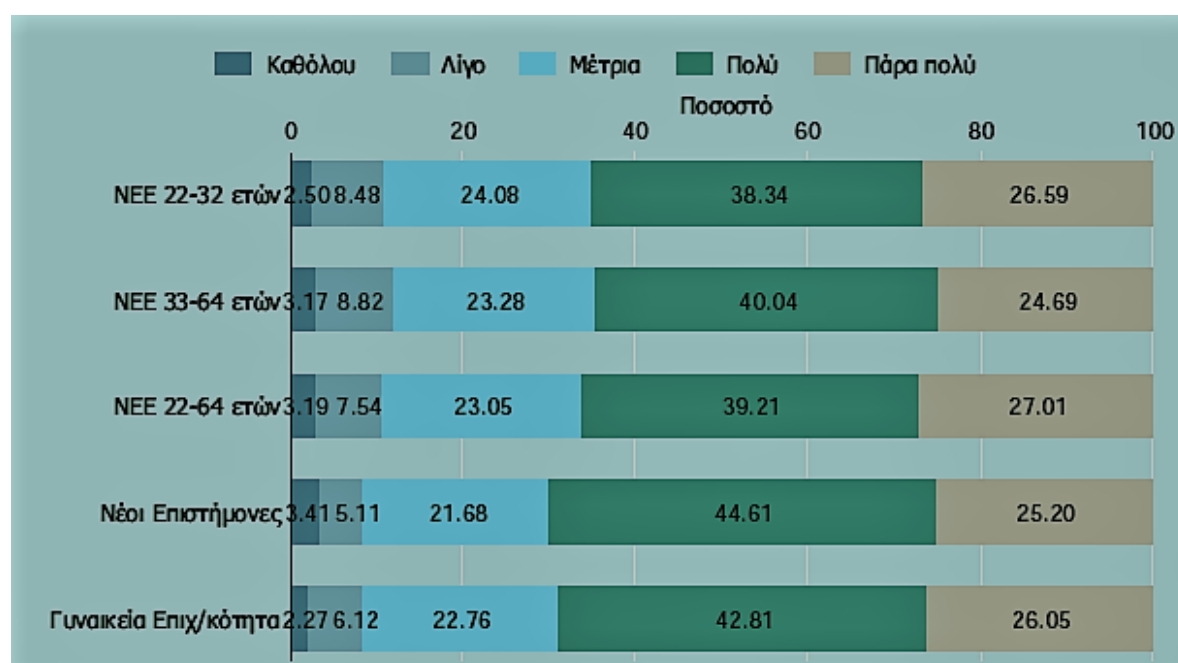
Γράφημα 3.2.5β: Ταχύτητα διαδικασιών

Γράφημα 3.2.5γ: Ταχύτητα διαδικασιών ανά πρόγραμμα

Ευκολία διαδικασιών

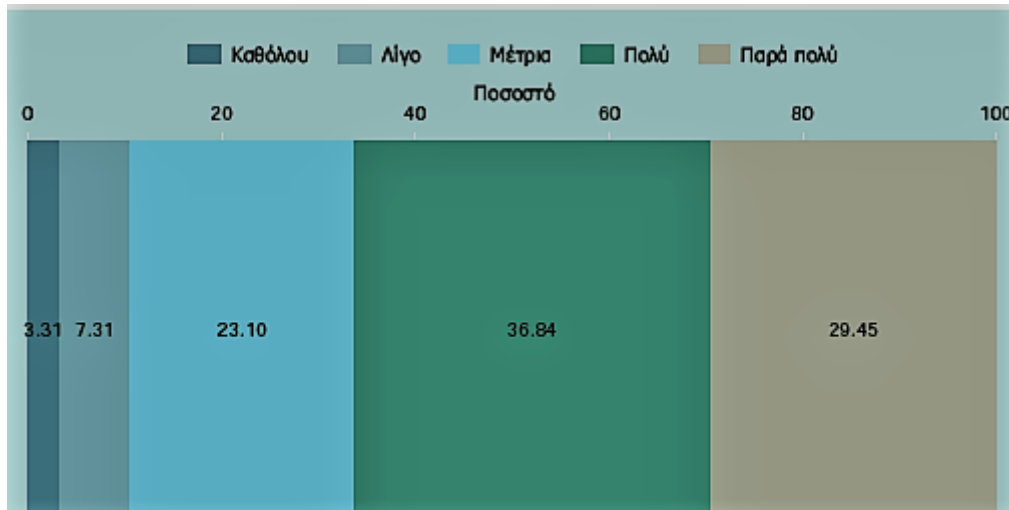
Η πλειονότητα των ωφελούμενων όλων των προγραμμάτων, θεωρεί ότι η στήριξη που έλαβε από τον Ο.Α.Ε.Δ. είναι πολύ ή πάρα πολύ αποτελεσματική σε σχέση με την ευκολία των διαδικασιών. Οι ωφελούμενοι των δύο πιο πρόσφατα υλοποιηθέντων προγραμμάτων, «Νέοι Επιστήμονες» και «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα», παρουσιάζουν τον υψηλότερο βαθμό ικανοποίησης σε σχέση με την ευκολία των διαδικασιών. Αυτό το εύρημα μπορεί να υποδηλώνει ότι με την επαναλαμβανόμενη εφαρμογή παρόμοιων προγραμμάτων, αυξάνεται η αποτελεσματικότητα υλοποίησής τους.

Γράφημα 3.2.5δ: Ευκολία διαδικασιών ανά πρόγραμμα

Ταχύτητα εκταμίευσης δόσεων

Τέλος, ζητήθηκε από τους ωφελούμενους να αξιολογήσουν την ταχύτητα εκταμίευσης των δόσεων. Το 66.29% των ωφελούμενων βρήκε την ταχύτητα εκταμίευσης των δόσεων πολύ έως πάρα πολύ αποτελεσματική. Το 23.10% τη βρήκε μέτρια αποτελεσματική, ενώ το 10.62% τη βρήκε καθόλου ή λίγο αποτελεσματική.

Γράφημα 3.2.5ε: Ταχύτητα εκταμίευσης δόσεων

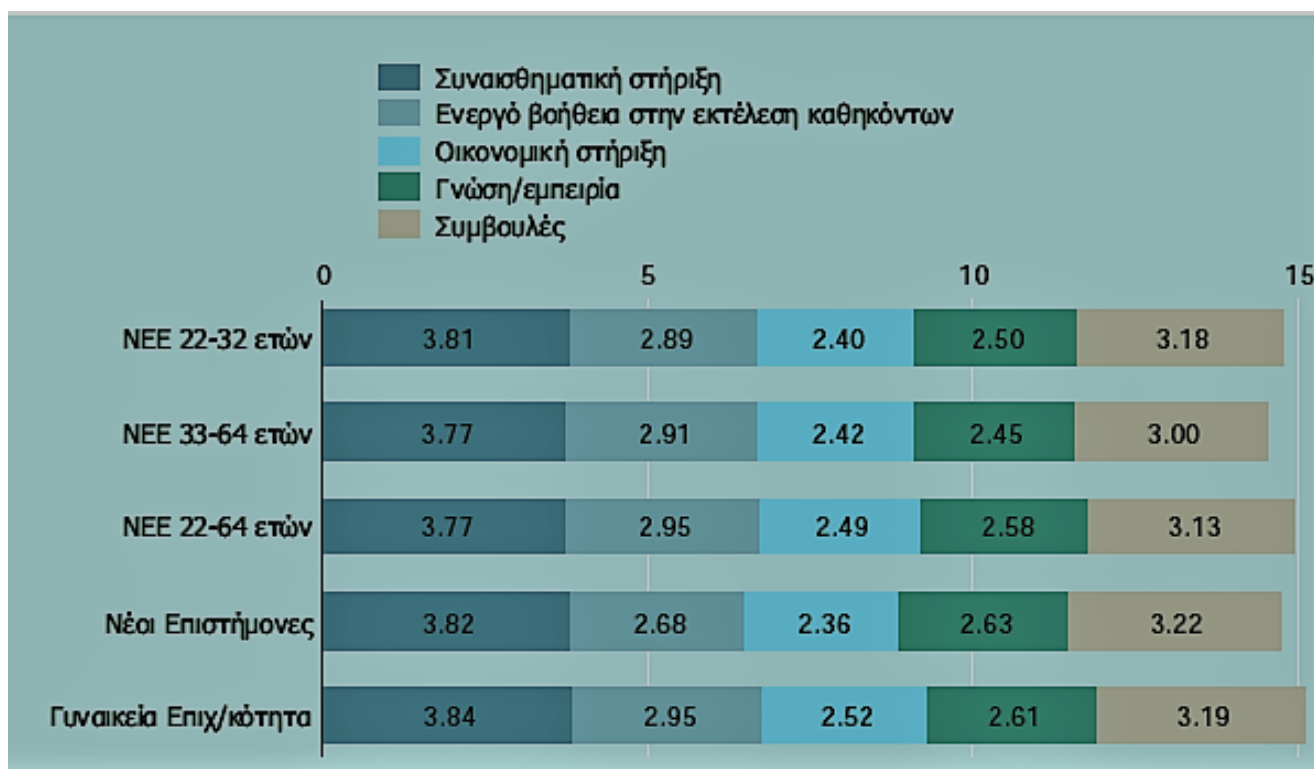
3.2.6 Στήριξη από τον οικογενειακό και κοινωνικό ιστό

Προκειμένου να δημιουργήσουν μια βιώσιμη επιχείρηση πολλοί νέοι επιχειρηματίες βασίζονται στην οικογένειά τους, αλλά και γενικότερα στον κοινωνικό τους περίγυρο, προκειμένου να εμπλουτίσουν τα αποθέματα γνώσης που οι ίδιοι κατέχουν και τους πόρους που χρειάζονται για την επιχειρηματική τους δραστηριότητα.

Το Γράφημα 3.2.6 αποτυπώνει τη συνολική στήριξη που έλαβαν οι ωφελούμενοι όλων των προγραμμάτων, από την οικογένεια, τους φίλους και τους γνωστούς τους σε σχέση με την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Οι κατηγορίες της στήριξης που έλαβαν, αφορούν στα εξής:

- Συναισθηματική στήριξη
- Ενεργό βοήθεια στην εκτέλεση καθηκόντων
- Οικονομική στήριξη
- Γνώση/εμπειρία και
- Συμβουλές

Παρατηρούμε ότι ο πιο σημαντικός τύπος στήριξης που έλαβαν οι ωφελούμενοι από τον περίγυρο τους, ήταν η συναισθηματική στήριξη. Η συγκριτική ανάλυση των προγραμμάτων φανερώνει ότι η στήριξη που έλαβαν οι ωφελούμενοι, δεν διαφοροποιείται από πρόγραμμα σε πρόγραμμα.

Γράφημα 3.2.6: Στήριξη από τον οικογενειακό και κοινωνικό ιστό ανά πρόγραμμα

3.3 Τα αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Για να αξιολογήσουμε την επιτυχία των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών από τους ωφελούμενους, μπορούμε να εξετάσουμε μια σειρά από μεγέθη. Ενώ τα οικονομικά μεγέθη τυγχάνουν συνήθως μεγαλύτερου ενδιαφέροντος, δεν θα πρέπει να παραγνωρίζουμε ότι οι άνεργοι βρίσκονται σε μια κατάσταση (π.χ. στρες, κοινωνικά προβλήματα) που επηρεάζει την συνολική ποιότητα της ζωής τους. Για αυτό το λόγο δεν εξετάζουμε μόνο την οικονομική απόδοση και την επιβίωση των επιχειρήσεων, αλλά και μια σειρά άλλων μεταβλητών.

Πιο συγκεκριμένα, εξετάζουμε τα εξής μεγέθη:

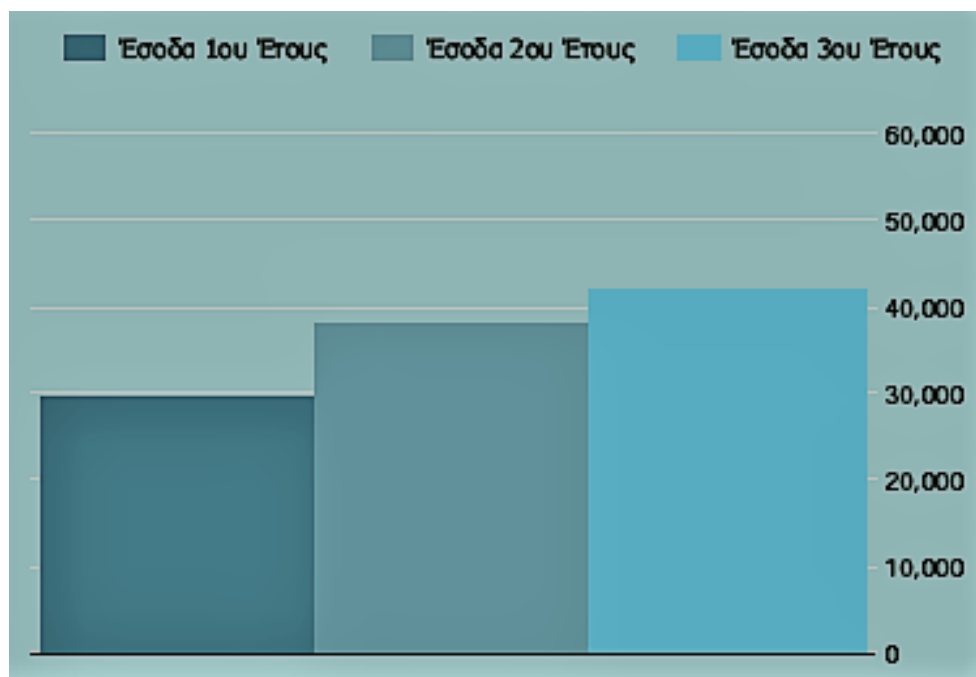
- Τα έσοδα των επιχειρηματικών μονάδων

- Τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Την επιβίωση των επιχειρήσεων
- Την ικανοποίηση των ωφελούμενων σε σχέση με την «ζωή τους γενικά» και την «επαγγελματική τους ζωή»
- Τις προσδοκίες για ανάπτυξη των επιχειρήσεων και
- Την πρόθεση διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας

3.3.1 Έσοδα

Το Γράφημα 3.3.1 παριστά το μέσο όρο των εσόδων (σε ευρώ) το 1^ο, το 2^ο και το 3^ο έτος της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Θα πρέπει πάντως να ληφθεί υπόψη ότι ένας μικρός αριθμός πολύ επιτυχημένων επιχειρήσεων έχει αυξήσει προς τα πάνω το μέσο όρο των εσόδων. Επιπλέον, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος αποτελείται από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο κλάδο του εμπορίου, οι οποίες τείνουν να έχουν υψηλά έσοδα, τα οποία δεν μεταφράζονται απαραίτητα και σε υψηλό κέρδος.

Γράφημα 3.3.1: Μέσος όρος εσόδων

3.3.2 Δημιουργία θέσεων εργασίας

Βασικός στόχος των προγραμμάτων που εξετάζουμε αποτελεί η προώθηση ανέργων στην απασχόληση. Ταυτόχρονα, όμως, έχουν και ένα δευτερογενές αποτέλεσμα: τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας που αποτελεί σημαντικό δείκτη αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων.

Για τη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης σε μια επιχείρηση, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν η θέληση του επιχειρηματία, η πραγματική ανάπτυξη της επιχείρησης, αλλά και ο τύπος της επιχείρησης που δημιουργείται.

Όπως δείχνει το Γράφημα 3.3.2, το 19.71% των ωφελούμενων προχώρησαν στη δημιουργία έστω μιας θέσεως εργασίας κατά τα 3 πρώτα έτη της δραστηριότητάς τους.

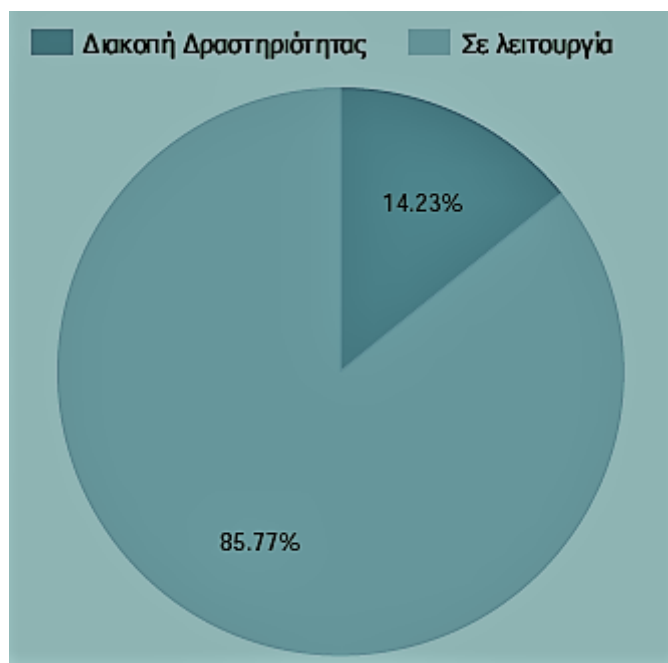

Γράφημα 3.3.2: Δημιουργία θέσεων εργασίας

3.3.3 Επιβίωση των επιχειρήσεων

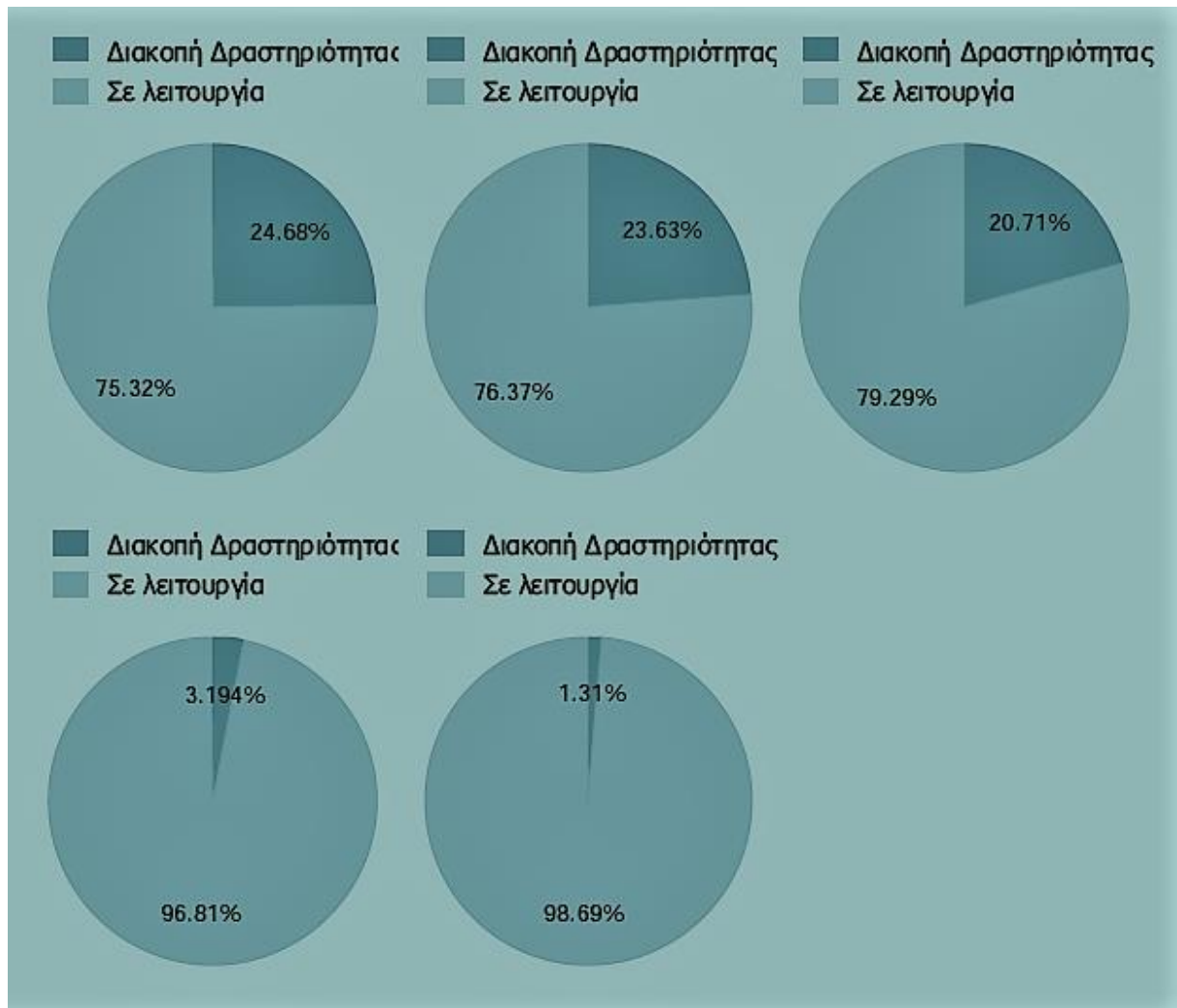
Από τους ερωτώμενους, το 14.23% απάντησε ότι έχει διακόψει την επιχειρηματική του δραστηριότητα. Το ποσοστό αυτό όμως πρέπει να ερμηνευθεί με προσοχή, γιατί δεν αντικατοπτρίζει το σύνολο των ωφελούμενων που έχουν πιθανώς διακόψει την

επιχειρηματική τους δραστηριότητα, αλλά μόνο εκείνους που έχουν διακόψει την επιχειρηματική τους δραστηριότητα και απάντησαν στο ερωτηματολόγιο της έρευνας. Το 85.77% των ωφελούμενων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο συνεχίζει την επιχειρηματική δραστηριότητα για την οποία επιχορηγήθηκε από τον Ο.Α.Ε.Δ.

Γράφημα 3.3.3: Ποσοστό επιβίωσης των επιχειρήσεων

Όπως φαίνεται στο Γράφημα 3.3.3α, η εξέταση του ρυθμού επιβίωσης των επιχειρήσεων ανά πρόγραμμα παρουσιάζει ενδιαφέρον. Παρατηρούμε ότι στα Προγράμματα «Νέοι Επιστήμονες» και «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα» το ποσοστό επιβίωσης των επιχειρήσεων είναι πολύ μεγαλύτερο. Αυτό λογικά οφείλεται στο γεγονός ότι αυτά τα προγράμματα ήταν τα πιο πρόσφατα προγράμματα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 που υλοποίησε ο Ο.Α.Ε.Δ. Κατά το χρόνο διεξαγωγής της έρευνας, παρατηρούμε ότι τουλάχιστον 3 στις 4 επιχειρήσεις έχουν επιβιώσει.

Γράφημα 3.3.3α: Ποσοστό επιβίωσης των επιχειρήσεων ανά πρόγραμμα

Για να κατανοήσουμε καλύτερα το προφίλ των επιχειρηματιών που διέκοψαν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, εξετάζουμε επιπλέον:

- τους λόγους διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας και
- το τωρινό εργασιακό καθεστώς τους

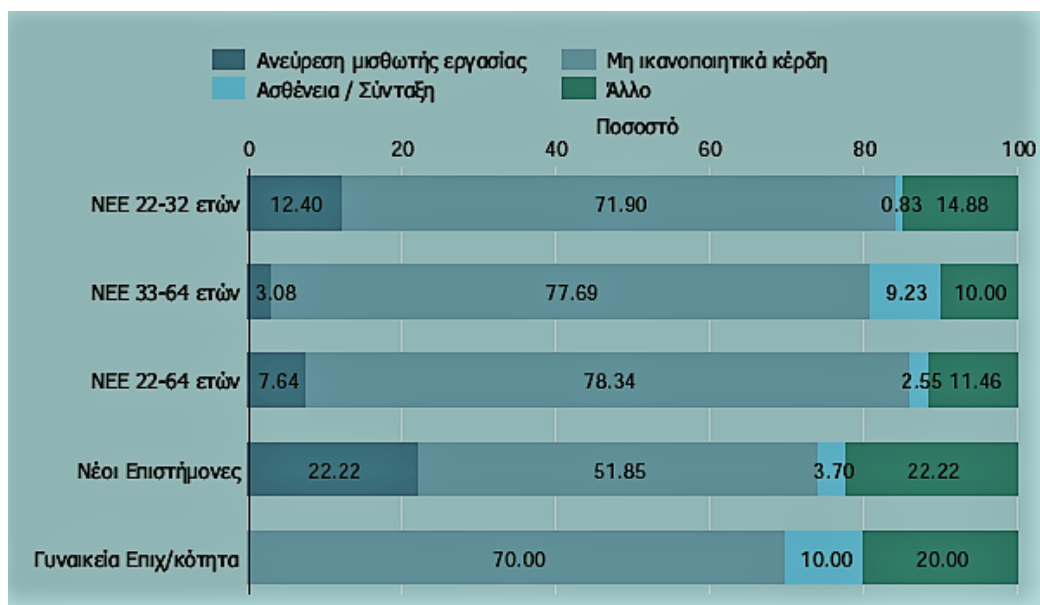
Λόγοι διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Το Γράφημα 3.3.3β απεικονίζει τους λόγους για τους οποίους οι ωφελούμενοι διέκοψαν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Παρατηρούμε ότι το 75.54% προέβη στη διακοπή της δραστηριότητάς τους επειδή τα κέρδη δεν ήταν ικανοποιητικά, ενώ ένα ποσοστό 8.10% βρήκε μισθωτή εργασία σε κάποιον εργοδότη.

Γράφημα 3.3.3β: Λόγοι διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Οι λόγοι διακοπής διαφοροποιούνται αρκετά ανά πρόγραμμα. Παραδείγματος χάριν, παρατηρούμε ότι στο Πρόγραμμα «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα», καμία ωφελούμενη δεν διέκοψε τη δραστηριότητά της προκειμένου να εργαστεί σε καθεστώς μισθωτής εργασίας, ενώ στο Πρόγραμμα «Νέοι Επιστήμονες» το αντίστοιχο ποσοστό φτάνει στο 22.22%. Όμως, τα ποσοστά αυτά θα πρέπει να μεταφραστούν με προσοχή σε απόλυτα μεγέθη, καθώς ένα πολύ μικρός αριθμός των ωφελούμενων από αυτά τα δύο προγράμματα φαίνεται να έχει διακόψει τη δραστηριότητά του.

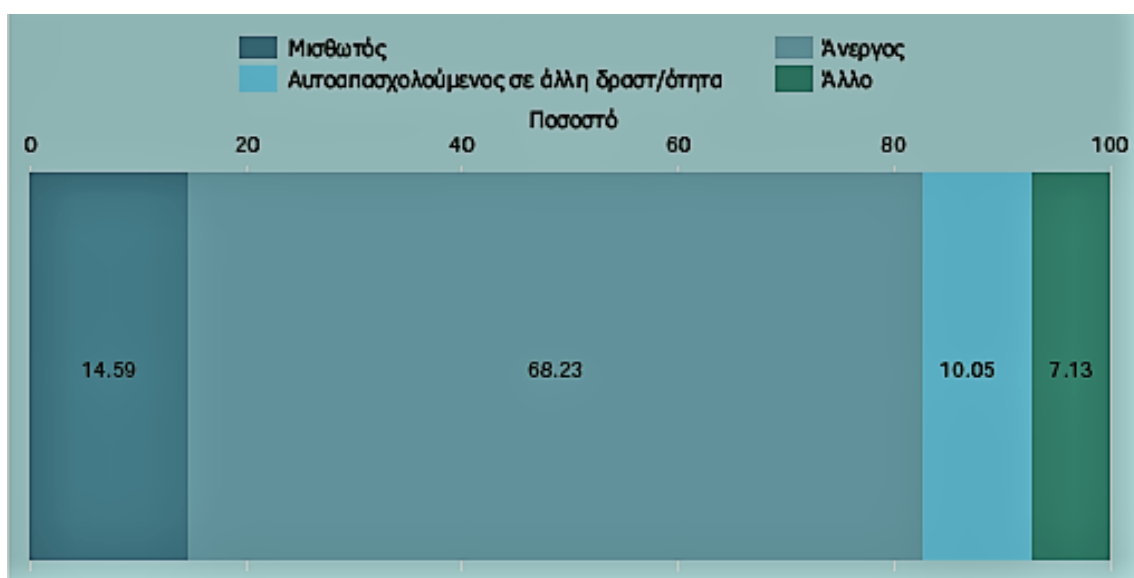

Γράφημα 3.3.3γ: Λόγοι διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας ανά πρόγραμμα

Τωρινό εργασιακό καθεστώς ωφελούμενων

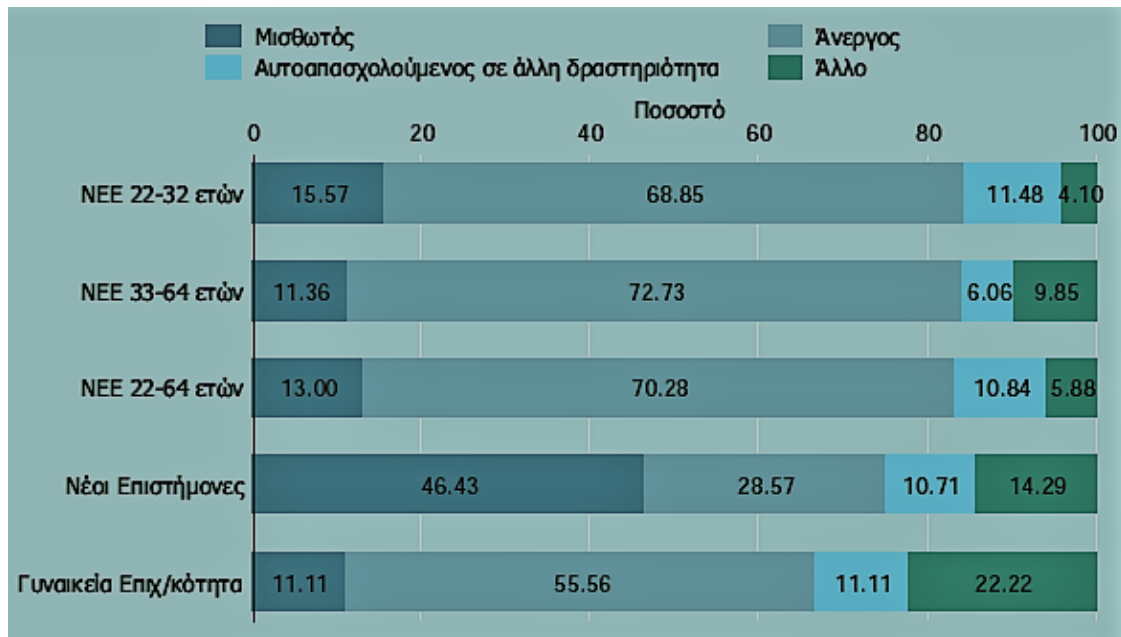
Η έρευνα αποτύπωσε το τωρινό εργασιακό καθεστώς αυτών που διέκοψαν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα. Παρατηρείται ότι:

- Το 14.59% είναι μισθωτοί
- Το 68.23% είναι άνεργοι
- Το 10.05% είναι αυταπασχολούμενοι σε άλλη δραστηριότητα
- Το 7.13% βρίσκονται σε κάποιο άλλο καθεστώς, π.χ. είναι αγρότες, απασχολούνται στην επιχείρηση των συζύγων τους ή είναι συνταξιούχοι.

Γράφημα 3.3.3δ: Τωρινό εργασιακό καθεστώς ωφελούμενων

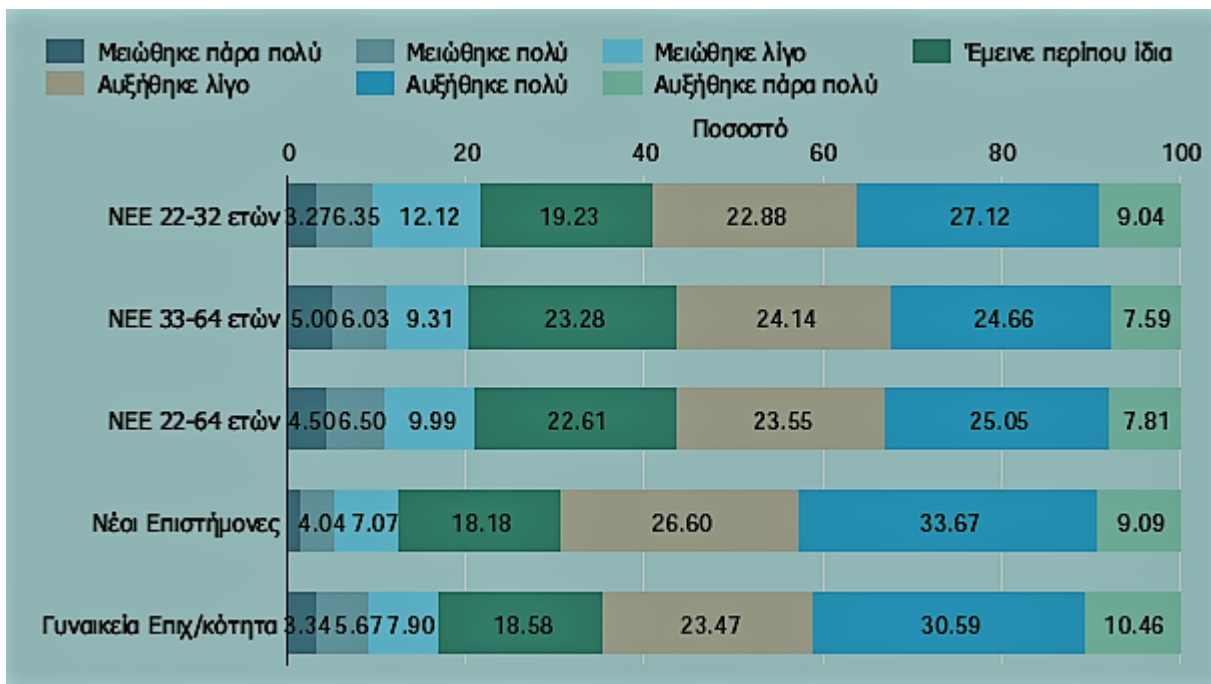
Αξίζει να αναφερθεί ότι παρατηρείται μια έντονη διαφοροποίηση των ωφελούμενων του Προγράμματος «Νέοι Επιστήμονες» σε σχέση με το τωρινό εργασιακό καθεστώς των ωφελούμενων. Το 46.43% των ωφελούμενων του προγράμματος αυτού βρίσκονται πλέον σε σχέση μισθωτής εργασίας. Και πάλι, το εύρημα αυτό θα πρέπει να ερμηνευτεί με προσοχή, καθώς όπως είδαμε προηγουμένως ένα πολύ μικρό ποσοστό των νέων επιστημόνων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο (μόλις το 3.19%) έχει διακόψει την επιχειρηματική του δραστηριότητα.

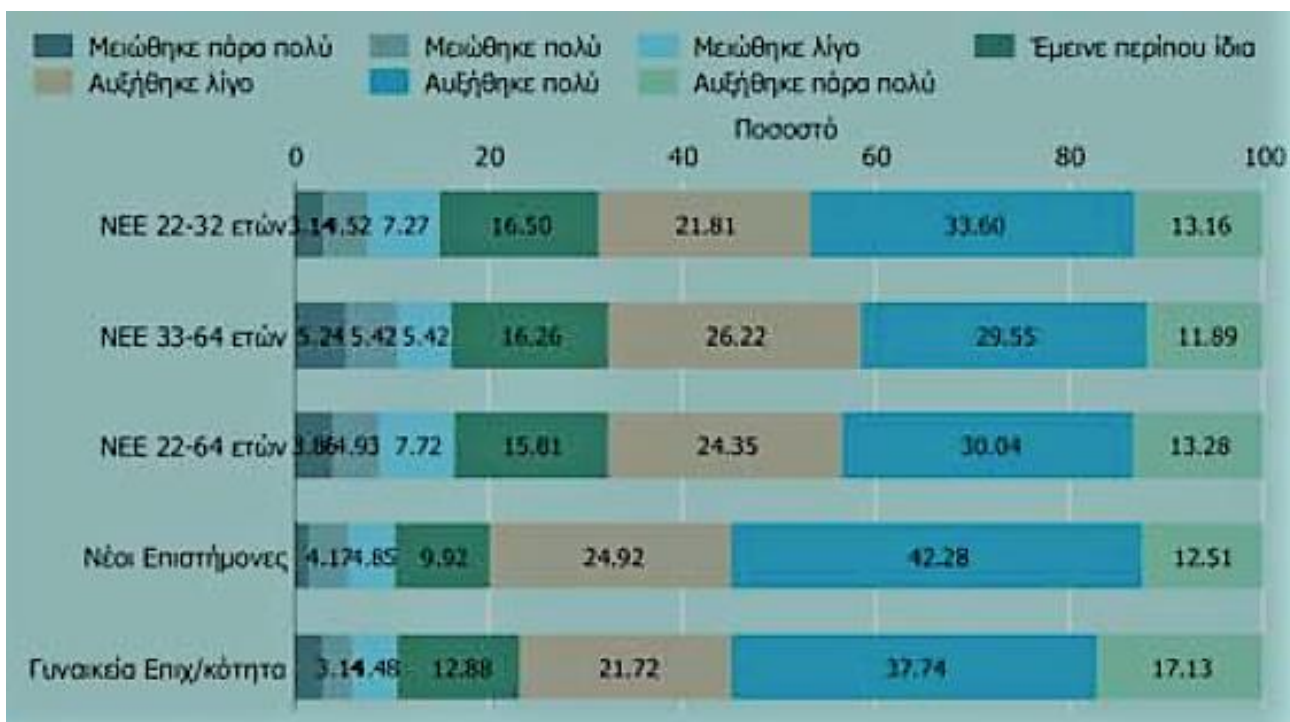
Γράφημα 3.3.3ε: Τωρινό εργασιακό καθεστώς ωφελούμενων ανά πρόγραμμα

3.3.4 Ικανοποίηση σε σχέση με «τη ζωή γενικά» και με «την επαγγελματική ζωή»

Η ικανοποίηση των ωφελούμενων σε σχέση με «τη ζωή τους γενικά» καθώς και «την επαγγελματική τους ζωή» είναι δύο παράμετροι εξίσου σημαντικές σε σχέση με την επιτυχία των προγραμμάτων επιχορήγησης. Το 60.92% των ωφελούμενων θεωρεί ότι η ικανοποίησή τους σε σχέση με «τη ζωή τους γενικά» αυξήθηκε μετά την έναρξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Αυτό αποτελεί μια σημαντική ένδειξη της επιτυχίας των προγραμμάτων, ίσως και πιο σημαντική από τα αμιγώς οικονομικά αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Γενικά παρατηρούμε ότι η ικανοποίηση των ωφελούμενων σε σχέση με «την επαγγελματική τους ζωή» αυξήθηκε μετά την έναρξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας για το 71.93% των ωφελούμενων. Παρατηρούμε ότι η ικανοποίηση των ωφελούμενων σε σχέση με «τη ζωή τους γενικά» και «την επαγγελματική τους ζωή» αυξήθηκε μετά την έναρξη της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας.

Γράφημα 3.3.4: Ικανοποίηση σε σχέση με «τη ζωή γενικά» ανά πρόγραμμα

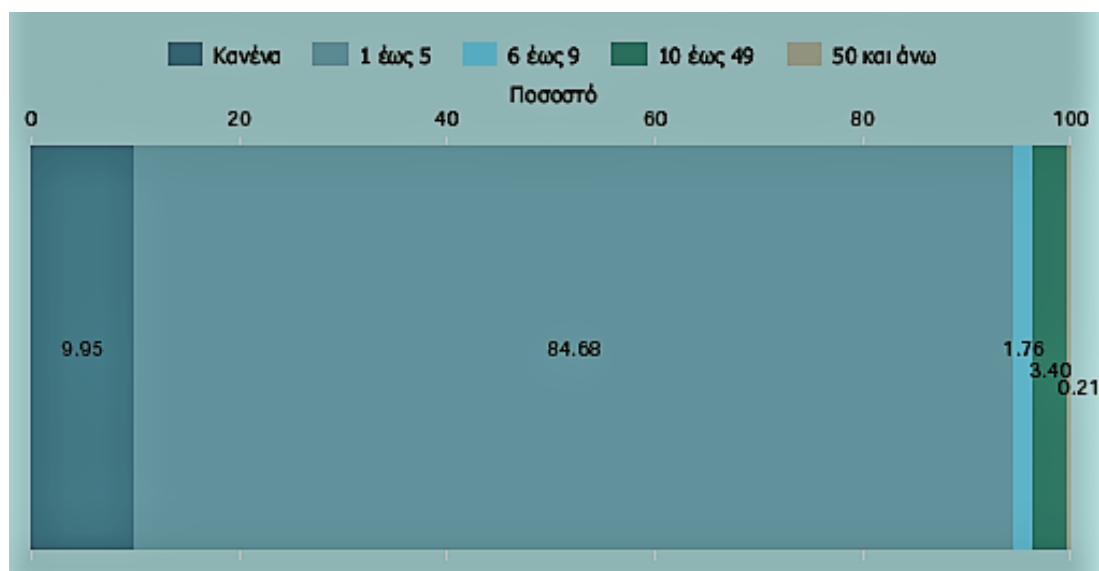
Γράφημα 3.3.4α: Ικανοποίηση σε σχέση με «την επαγγελματική ζωή» ανά πρόγραμμα

3.3.5 Προσδοκίες για ανάπτυξη

Σε αυτό το σημείο, η έρευνα αποτυπώνει την πρόθεση των ωφελούμενων να αναπτύξουν την επιχείρησή τους μέσα στα επόμενα 5 έτη. Μια συνήθης μέτρηση των προσδοκιών ανάπτυξης των επιχειρηματιών γίνεται με βάση τον αριθμό των εργαζομένων που σκοπεύουν να προσλάβουν στο προαναφερθέν χρονικό διάστημα.

Όπως παρατηρούμε στο Γράφημα 3.3.5, ένα ποσοστό 9.95% δεν προτίθεται να δημιουργήσει κάποια θέση εργασίας στην επόμενη 5ετία. Όμως, το μεγαλύτερο ποσοστό των ωφελούμενων προτίθεται να δημιουργήσει έστω και μια θέση εργασίας. Το 84.68% προτίθεται να δημιουργήσει από 1 έως και 5 θέσεις εργασίας, το 1.76% από 6 έως και 9 θέσεις εργασίας, το 3.40% από 10 έως 49 θέσεις εργασίας, και τέλος το 0.21% πάνω από 50 θέσεις εργασίας.

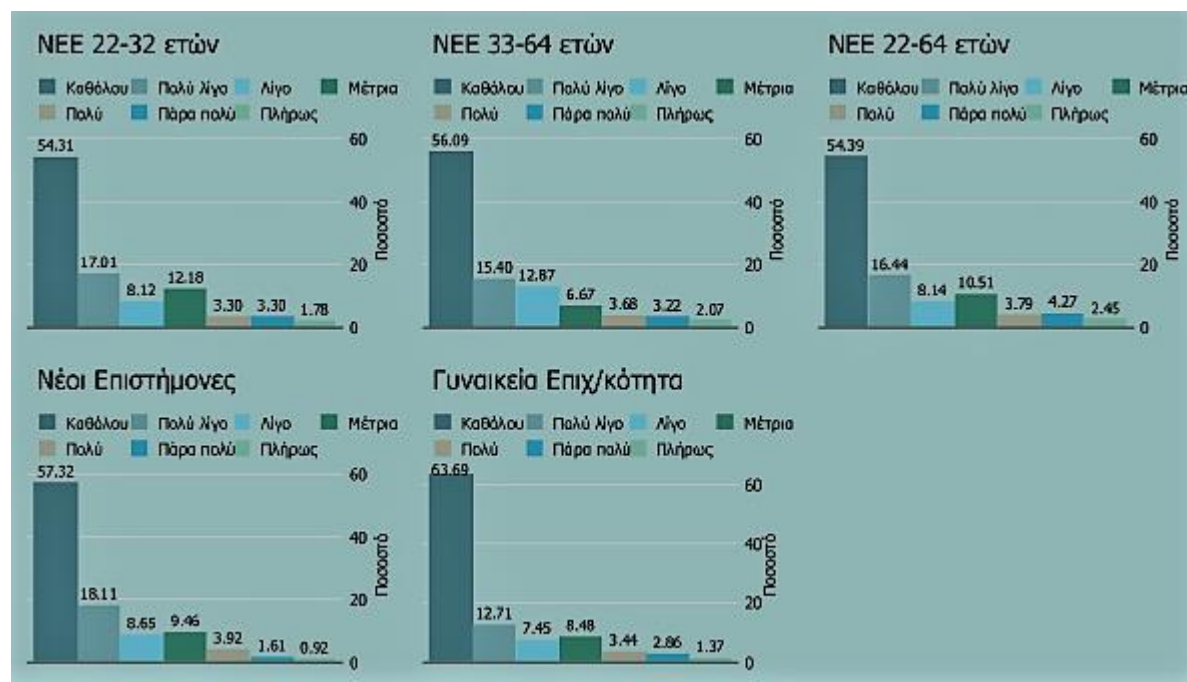

Γράφημα 3.3.5: Προσδοκίες για ανάπτυξη

3.3.6 Πρόθεση διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Μια άλλη παράμετρος που πρέπει να εξεταστεί είναι η πρόθεση διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Μεγάλο ποσοστό των ωφελούμενων ανά πρόγραμμα, δεν σκέφτεται καθόλου να διακόψει την επιχειρηματική του δραστηριότητα. Αυτό μπορεί να συμβαίνει για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον, επειδή οι ωφελούμενοι βρίσκουν ελκυστική την επιχειρηματικότητα και αποκομίζουν θετική

εμπειρία από αυτήν. Δεύτερον, η πρόθεση διατήρησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας μπορεί να υποδεικνύει ότι δεν έχουν κάποια εναλλακτική λύση απασχόλησης. Ειδικότερα, στο Πρόγραμμα «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα» το ποσοστό των ωφελούμενων που δεν σκέφτεται καθόλου να διακόψει τη δραστηριότητά του είναι ακόμη μεγαλύτερο (63.69%).

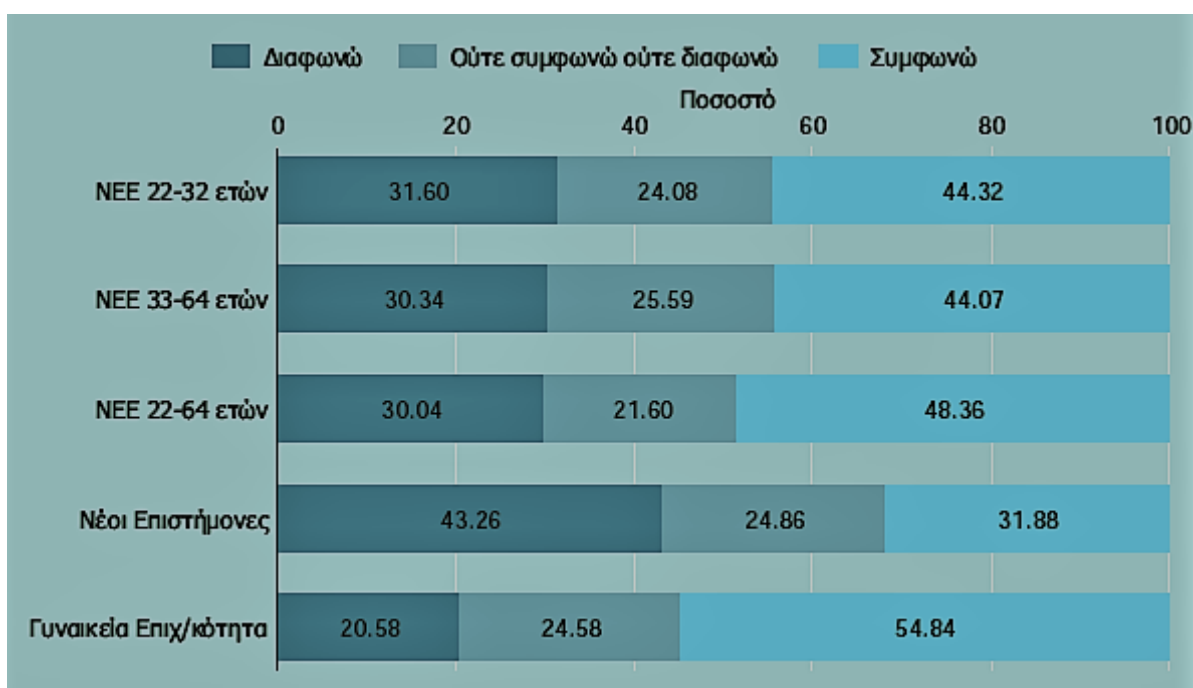
Γράφημα 3.3.6: Πρόθεση διακοπής της επιχειρηματικής δραστηριότητας ανά πρόγραμμα

3.4 Το επιχειρηματικό περιβάλλον

Η έρευνα αποτύπωσε δύο σημαντικές παραμέτρους του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την ύπαρξη ευκαιριών ανάπτυξης καθώς και την εχθρικότητα του περιβάλλοντος. Η εξέταση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι πολύ σημαντική στις μέρες μας, καθώς η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σημαντικά την επιχειρηματική δραστηριότητα. Η επίδραση αυτή είναι ακόμη εντονότερη στις νεοσύστατες επιχειρήσεις, καθώς αυτές είναι πιο ευάλωτες στις εξωτερικές συνθήκες από τις εδραιωμένες επιχειρήσεις. Γι αυτό ζητήθηκε από τους ωφελούμενους των προγραμμάτων να αξιολογήσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον σε σχέση με α) την ύπαρξη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και β) την εχθρικότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

3.4.1 Ύπαρξη επιχειρηματικών ευκαιριών

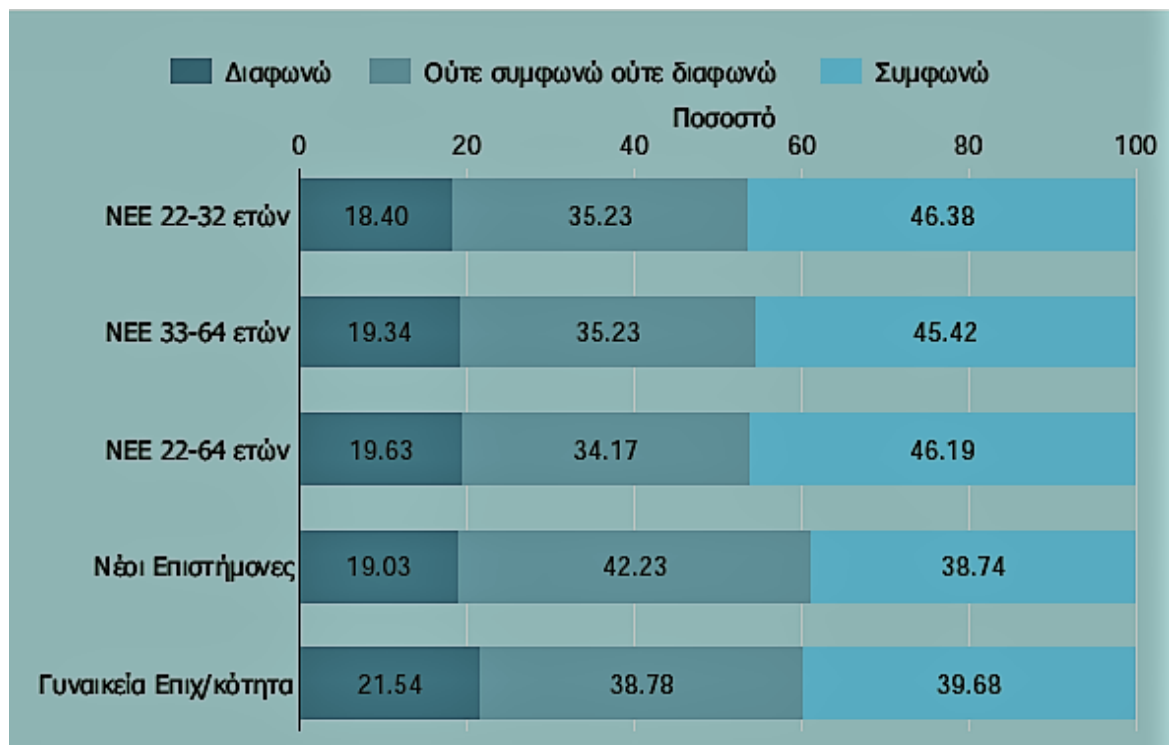
Δύο στους τρεις ερωτώμενους συμφωνεί ότι υπάρχουν πολλές ευκαιρίες ανάπτυξης στον κλάδο δραστηριότητάς τους, ενώ ένα στους τρεις διαφωνεί. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζεται στα Προγράμματα «NEE 22-32 ετών», «NEE 33-64 ετών» και «NEE 22-64 ετών». Αντίθετα διαφοροποιούνται οι ωφελούμενοι των Προγραμμάτων «Νέοι Επιστήμονες» και «Γυναικεία Επιχειρηματικότητα». Οι μεν νέοι επιστήμονες είναι πιο απαισιόδοξοι σε ότι αφορά στην ύπαρξη επιχειρηματικών ευκαιριών, οι δε γυναίκες αξιολογούν την ύπαρξη επιχειρηματικών ευκαιριών πιο θετικά από το μέσο ωφελούμενο.

Γράφημα 3.4.1: Ύπαρξη επιχειρηματικών ευκαιριών ανά πρόγραμμα

3.4.2 Εχθρικότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος

Το 43.29% των ερωτώμενων θεωρεί ότι «το επιχειρηματικό περιβάλλον απειλεί σε πολύ μεγάλο βαθμό την επιβίωση της επιχείρησής» τους, ενώ το 19.76% διαφωνεί. Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν εμφανίζονται σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των ωφελούμενων των διαφόρων προγραμμάτων.

Γράφημα 3.4.2: Εχθρικότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος ανά πρόγραμμα

4. Συμπεράσματα και προτάσεις

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ωφελούμενων οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο στόχος των προγραμμάτων να στηριχθεί η μετάβαση των ανέργων από την ανεργία στην αυταπασχόληση έχει σε μεγάλο βαθμό επιτευχθεί. Επιπλέον, παρατηρούμε ότι τα προγράμματα έχουν σημαντικά πολλαπλασιαστικά οφέλη, καθώς δεν περιορίζονται μόνο στην προώθηση των επιχειρηματιών-πρώην ανέργων στην αυταπασχόληση, αλλά ταυτόχρονα δημιουργούν πρόσθετες θέσεις εργασίας συμβάλλοντας θετικά στην οικονομία.

Η στατιστική ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν μας οδηγεί σε διάφορα συμπεράσματα που μπορεί να φανούν χρήσιμα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων επιχειρηματικότητας από ανέργους.

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε τα γενικά χαρακτηριστικά των προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν. Τα προγράμματα εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες αλλά και διαφορές. Οι κυριότερες ομοιότητες των προγραμμάτων εστιάζονται στη (μέγιστη) διάρκεια επιχορήγησης, στο ύψος της επιχορήγησης, και στη διαδικασία αίτησης συμμετοχής. Σημαντικές διαφορές παρατηρούνται σε ότι αφορά στις ομάδες στόχευσης των προγραμμάτων και στις επιχειρηματικές ευκαιρίες που εκμεταλλεύτηκαν οι ωφελούμενοι.

- Οι ομάδες στόχευσης των προγραμμάτων αυτών ήταν αρκετά ετερογενείς, καθώς:
- ένα από τα προγράμματα απευθυνόταν σε όλους τους ανέργους που βρίσκονταν σε παραγωγική ηλικία (NEE 22-64 ετών)
- δύο από τα προγράμματα απευθύνονταν σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες (NEE 22-32 ετών και NEE 33-64 ετών)
- ένα πρόγραμμα απευθυνόταν σε νέες ηλικιακές ομάδες με συγκεκριμένο επιστημονικό υπόβαθρο (Νέοι Επιστήμονες) και
- ένα πρόγραμμα απευθυνόταν μόνο σε άνεργες γυναίκες (Γυναικεία Επιχειρηματικότητα)

Μεγάλες διαφοροποιήσεις παρατηρούνται, επίσης, όσον αφορά στον τύπο των ευκαιριών που εκμεταλλεύτηκαν οι ωφελούμενοι. Παρατηρούμε ότι κάποιοι ωφελούμενοι άνοιξαν εμπορικές επιχειρήσεις, άλλοι δραστηριοποιήθηκαν στο χώρο της μαζικής εστίασης, ενώ άλλοι παρείχαν ιατρικές, νομικές ή άλλες επιστημονικές υπηρεσίες κ.ο.κ.

Η ανάλυση των χαρακτηριστικών τόσο του επιχειρηματία όσο και της επιχειρηματικής δραστηριότητας, μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα για την καλύτερη προσαρμογή των προγραμμάτων επιχορήγησης ανέργων δεδομένης της ετερογένειας των ωφελουμένων. Η περαιτέρω βελτίωση και προσαρμογή των προγραμμάτων θα μπορούσε να γίνει σε τρεις τομείς:

- α) στην κατάρτιση των ιδρυτών των νεοσύστατων επιχειρήσεων
- β) στην κατανόηση των χαρακτηριστικών της επιχειρηματικής ευκαιρίας κατά το σχεδιασμό των προγραμμάτων επιχορήγησης και
- γ) στη συνάφεια των ιδρυτών με τον κλάδο της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Κατάρτιση των ιδρυτών των νεοσύστατων επιχειρήσεων

Όπως είδαμε και παραπάνω, οι ωφελούμενοι υπολείπονται κάποιων τύπων γνώσης που είναι σημαντικές για την επιχειρηματική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα παρατηρούμε ότι οι ωφελούμενοι του προγράμματος «Νέοι Επιστήμονες» έχουν ανεπαρκή γνώση για την αγορά, καθώς και ελλιπή γνώση μάρκετινγκ/πωλήσεων και διοίκησης/μánaτζμεντ.

Οι ωφελούμενοι του προγράμματος που στόχευε στη μεγαλύτερη ηλικιακή ομάδα, δηλαδή στους ωφελούμενους 33-64 ετών, έχουν περιορισμένη γνώση πληροφορικής και τέλος, όλοι οι ωφελούμενοι χρειάζονται περισσότερη γνώση μάρκετινγκ/πωλήσεων και διοίκησης/μánaτζμεντ. Συνεπώς, η περαιτέρω κατάρτιση των ωφελουμένων θα μπορούσε να αποδειχθεί εξαιρετικά ωφέλιμη και να αυξήσει τις πιθανότητες επιτυχίας των επιχειρήσεων.

Η κατάρτιση/στήριξη που παρέχεται στους ωφελούμενους-πρώην ανέργους μπορεί να λάβει κυρίως τρεις μορφές:

α) επαγγελματική ή τεχνική κατάρτιση,

β) προγράμματα γενικής κατάρτισης στη μετάδοση θεωρητικής γνώσης και

γ) εξατομικευμένη καθοδήγηση και συμβουλευτικές υπηρεσίες υποστήριξης.

Για παράδειγμα, τα προγράμματα τεχνικής κατάρτισης θα ήταν κατάλληλα για τους ωφελούμενους των προγραμμάτων του Ο.Α.Ε.Δ. που θέλουν να αποκτήσουν συγκεκριμένες τεχνικές δεξιότητες. Αντίθετα, όλοι οι ωφελούμενοι μπορούν να επωφεληθούν από κάποια προγράμματα γενικής κατάρτισης, όπως είναι τα σεμινάρια βασικής λογιστικής ή τα μαθήματα γενικού μανάτζμεντ, που θα τους βοηθήσουν να αποκτήσουν καλύτερες δεξιότητες σχετικά με την ίδρυση και τη λειτουργία νεοσύστατων επιχειρήσεων.

Χαρακτηριστικά της επιχειρηματικής ευκαιρίας

Διαφορετικές επιχειρηματικές ευκαιρίες (και συνεπώς διαφορετικοί κλάδοι επιχειρηματικής δραστηριότητας) απαιτούν διαφορετικό ύψος επενδύσεων για την έναρξη και τη λειτουργία των επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, κάποιοι τύποι δραστηριότητας είναι υψηλότερης έντασης εργασίας από ότι άλλοι. Αυτό σημαίνει ότι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς κλάδους απαιτούν διαφορετικό αριθμό εργαζομένων για να είναι λειτουργικές. Για παράδειγμα, ο ιδρυτής μιας επιχείρησης παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών θα μπορούσε να «τρέξει» και μόνος του την επιχείρησή του. Αντίθετα, ο ιδρυτής ενός εστιατορίου δεν μπορεί να «τρέξει» μόνος του την επιχείρησή του- θα πρέπει να προσλάβει εργαζομένους (π.χ. μάγειρα, σερβιτόρους) για να καταστήσει λειτουργικό το εστιατόριο του.

Τα προγράμματα που προωθούν ανέργους στην απασχόληση μέσω επιχειρηματικών πρωτοβουλιών μπορούν να έχουν πολλαπλασιαστικά οφέλη, εάν οι νεοσύστατες επιχειρήσεις δημιουργήσουν πρόσθετες θέσεις εργασίας. Για να μεγιστοποιήσουν τα πολλαπλασιαστικά οφέλη αυτού του τύπου, οι φορείς σχεδιασμού προγραμμάτων μπορούν να προσαρμόζουν το ύψος της επιχορήγησης που δίνεται στους ωφελούμενους ανάλογα με το αν η επιχειρηματική ευκαιρία που ο κάθε ωφελούμενος θέλει να αξιοποιήσει, είναι υψηλής ή χαμηλής έντασης εργασίας. Αναγνωρίζουμε, βέβαια, ότι αυτή η προσέγγιση θα αυξήσει την πολυπλοκότητα της σχεδίασης των

προγραμμάτων, αλλά από την άλλη θα παράσχει τον τύπο της ενίσχυσης που πραγματικά απαιτείται από συγκεκριμένους τύπους επιχειρήσεων και θα μεγιστοποιήσει τη δημιουργία πρόσθετων θέσεων εργασίας.

Συνάφεια των ωφελούμενων με τον κλάδο δραστηριότητάς τους

Η παρελθούσα επαγγελματική εμπειρία του επιχειρηματία στον κλάδο στον οποίο ιδρύει την επιχείρησή του παίζει σημαντικό ρόλο στην επιτυχία της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Για αυτό το λόγο είναι σημαντικό να δούμε πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί η τάση των ωφελούμενων του δείγματος που εξετάσαμε να ξεκινούν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα σε διαφορετικούς κλάδους από εκείνους που έχουν αποκομίσει την επαγγελματική τους εμπειρία.

Μία προσέγγιση, η οποία συνάδει και με το πνεύμα της επιχειρηματικότητας, είναι να επιτραπεί στους ωφελούμενους να επιλέγουν τον κλάδο στον οποίο θα δραστηριοποιηθούν επαγγελματικά, ανεξάρτητα από την επαγγελματική τους εμπειρία. Σε αυτήν την περίπτωση, όμως, θα πρέπει να ενισχυθεί σημαντικά η κατάρτιση των ωφελούμενων, ώστε να εξοικειωθούν με τις πρακτικές λειτουργίες του κλάδου στον οποίο θα αυταπασχοληθούν. Εναλλακτικά, οι φορείς σχεδιασμού προγραμμάτων μπορούν να τα σχεδιάσουν με στόχο την ενίσχυση των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών μόνο εκείνων που επιθυμούν να ξεκινήσουν τη δραστηριότητά τους σε κλάδο στον οποίον έχουν προηγουμένως αποκομίσει επαγγελματική εμπειρία. Αυτή η προσέγγιση, όμως, ενέχει τρεις κινδύνους. Πρώτον, μπορεί να μειώσει το εύρος των πιθανών συμμετεχόντων στα προγράμματα. Δεύτερον, μπορεί να ωθήσει κάποιους ωφελούμενους να στραφούν σε επιχειρηματικές δραστηριότητες για τις οποίες είναι λιγότερο ενθουσιώδεις. Και τρίτον, παραβλέπει το γεγονός ότι κάποιοι κλάδοι μπορεί να βρίσκονται σε ύφεση. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι ωφελούμενοι είναι λογικό να θέλουν να στραφούν σε άλλους κλάδους δραστηριότητας, οι οποίοι προσφέρουν πιο προσοδοφόρες επιχειρηματικές ευκαιρίες.

Η επιχειρηματικότητα μπορεί να ιδωθεί ως ένα σημαντικό μέσο με το οποίο πολλοί άνθρωποι μπορούν να ακολουθήσουν το όραμά τους και τις επιθυμίες τους. Συνεπώς, τα προγράμματα που επιχορηγούν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες προωθούν την κοινωνική συνοχή, προσφέροντας την ευκαιρία της αυταπασχόλησης σε όλους και επιτρέποντας την ευρεία συμμετοχή στην οικονομία. Ωστόσο, η επιχειρηματική δραστηριότητα δεν μπορεί να διαχωριστεί από το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται. Τα αποτελέσματα της επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν εξαρτώνται αποκλειστικά από τα χαρακτηριστικά του ιδρυτή της νεοσύστατης επιχείρησης. Εξαρτώνται, ακόμη, από τη συνάφεια του ιδρυτή με την ευκαιρία που αυτός εκμεταλλεύεται, καθώς και από τον τύπο της στήριξης που λαμβάνει από οργανισμούς (όπως ο Ο.Α.Ε.Δ.) και από τον οικογενειακό και κοινωνικό του περίγυρο.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Γ.Ε.Μ.Η. (Γενικό Εμπορικό Μητρώο) (2017).*Στατιστικά Γ.Ε.ΜΗ*, Ανάκτηση Ιούνιος 5,2018, από: <http://backoffice.businessportal.gr/stats/publicity/closings>
- Ε.Ι.Ε.Α.Δ..(Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού) (2017),*Διάγνωση Αναγκών της Αγοράς Εργασίας_Επιτελική Σύνοψη Αποτελεσμάτων Μηχανισμού Διάγνωσης_Δεκέμβριος 2016*, Ανάκτηση Ιούνιος 5, 2018, από:http://www.eiead.gr/publications/docs/%CE%95%CE%A0%CE%99%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%99%CE%9A%CE%97_%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%9F%CE%A8%CE%97_%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A3%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%A9%CE%9D_%CE%9C%CE%97%CE%A7%CE%91%CE%9D%CE%99%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%A5_%CE%94%CE%99%CE%91%CE%93%CE%9D%CE%A9%CE%A3%CE%97%CE%A3.pdf
- ΕΛ.ΣΤΑΤ. (Ελληνική Στατιστική Αρχή), (2017), *Δελτίο Τύπου, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Γ' τρίμηνο 2017*, Ανάκτηση Ιούλιος 16, 2018, από: <http://www.statistics.gr/documents/20181/2fb5a3de-949d-4d3a-bc54-f7feab07446c>
- ΕΛ.ΣΤΑΤ(Ελληνική Στατιστική Αρχή).,(2017),*Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί_3ο Τρίμηνο 2017, (Προσωρινά στοιχεία) Δελτίο Τύπου 4-12-2017*, Ανάκτηση Ιούνιος 5,2018, από: <http://www.statistics.gr/documents/20181/9e46a3e6-bc7f-4b65-99a9-e69a95bc8038>
- ΕΡΓΑΝΗ (2018), *Ειδικό Τεύχος,Αποτελέσματα της ηλεκτρονικής καταγραφής του συνόλου των επιχειρήσεων και των εργαζομένων- μισθωτών με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου (από 1 έως 21 Οκτωβρίου 2017)*, Ανάκτηση Ιούνιος 5, 2018, από:<https://government.gov.gr/wpcontent/uploads/2017/12/%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%9D%CE%97%CE%95%CE%99%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%A5%CE%A7%CE%9F%CE%A3-2017.pdf>
- ΕΡΓΑΝΗ (2018), *Στοιχεία Ροών Μισθωτής Απασχόλησης στον Ιδιωτικό Τομέα_Δεκέμβριος 2017*, Ανάκτηση Ιούνιος 5, 2018, από: <https://government.gov.gr/wpcontent/uploads/2018/01/%CE%95%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%9D%CE%97%CE%94%CE%95%CE%9A%CE%95%CE%9C>

[%CE%92%CE%A1%CE%99%CE%9F%CE%A32017%CE%A1%CE%9F%CE%95%CE%A3%CE%9C%CE%99%CE%A3%CE%98%CE%A9%CE%A%CE%97%CE%A3%CE%91%CE%A0%CE%91%CE%A3%CE%A7%CE%9F%CE%9B%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%9D%CE%99%CE%94%CE%99%CE%A9%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A4%CE%9F%CE%9C%CE%95%CE%91.pdf](#)

Ιωαννίδης, Σ. (2004). *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα*, Αθήνα: IOBE

Ιωαννίδης, Σ. (2007). *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα 2007-2013*, Αθήνα: IOBE.

Καραγιάννης, Α. Δ., Κορρές, Γ. & Ζαρίφης, Α. (2001). *Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Capital (2014), «Icar: Αύξηση των επιχειρήσεων που διοικούνται από γυναίκες», Ανάκτηση: Ιούνιος 5, 2018 από: <http://www.capital.gr/story/1939180> [2015]

Κορρές, Γ. (2015) *Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη*, Ανάκτηση Ιούνιος 5, 2018, από: [file:///C:/Users/user/Downloads/Korres_all%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/Korres_all%20(2).pdf)

Κ.Υ.Α 2.34745/οικ.3.2350/1912-2012, ΦΕΚ 364/Β/31 Μαρτίου 2010 *Πρόγραμμα επιχορήγησης 4.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) - Γυναικών ηλικίας 22-64 ετών.*

Κ.Υ.Α. 27623/896/15-09-09, ΦΕΚ 2031/Β/21 Σεπτεμβρίου 2009, *Πρόγραμμα επιχορήγησης 6.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) - Νέων Επιστημόνων, έτους 2009.*

Κ.Υ.Α 54067/836/14-11-2008., ΦΕΚ 2345/Β/18 Νοεμβρίου 2008 *Πρόγραμμα επιχορήγησης 3.500 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) ηλικίας 33-64, έτους 2008.*

Κυριαζή, Ν. (1999). *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

ΟΑΕΔ (Χ.Χ.α). *Ο Ρόλος του ΟΑΕΔ.*: Ανάκτηση: Ιούνιος 5, 2018 από: <http://www.oaed.gr/o-organismos-oaed>

ΟΑΕΔ (2008) Απόφαση Δ.Σ. 1887/23/13-05-2008, ΦΕΚ 2298/Β/11 Νοεμβρίου 2008, *Πρόγραμμα επιχορήγησης 3.000 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) ηλικίας 22-32 ετών, με το διακριτικό τίτλο «Νέοι και Επιχειρηματικότητα».*

ΟΑΕΔ (2009) Απόφαση Δ.Σ. 1075/10/03-03-09,ΦΕΚ 603/Β/2 Απριλίου 2009, *Πρόγραμμα επιχορήγησης 4.500 Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΝΕΕ) ηλικίας 22-64 ετών με το διακριτικό τίτλο «Πρόγραμμα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών, έτους 2009.*

Παρασκευόπουλος, Ι. (1984). *Στοιχεία περιγραφικής και επαγωγικής στατιστικής.* Αθήνα : Αυτοέκδοση.

Παρασκευόπουλος, Ι. Ν. (1990). *Μεθοδολογία επιστημονικής έρευνας - Τόμος Β.* Αθήνα : Προσωπική έκδοση.

ΥΠΕΡΚΑ (Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης)(2018),*Στρατηγικό Πλαίσιο για τον Ανασχεδιασμό των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης, Ανάκτηση* Ιούνιος 5, 2018, από: <http://www.ypakp.gr/uploads/docs/11364.pdf>

Ξενόγλωσση

COM,(European Commission), (2004), *COM(2004) 70*. Luxembourg, Ανάκτηση Ιούλιος 15, 2018, από:http://legilux.public.lu/eli/dir_ue/2004/70/jo

COM,(European Commission), (2013),*Report for SMEs*. Luxembourg, Ανάκτηση Ιούλιος 15, 2018, από: https://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review_el

COM,(European Commission),(2018), *Labour Market Policies*, Ανάκτηση Ιούλιος 16,2018,από:<https://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/labour-market-policy>

E.C. (2018),*Employment and Social Developments in Europe 2018*, Ανάκτηση Αύγουστος 20, 2018 από: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8110&furtherPubs=yes>

Eurostat,(2017,Σεπτέμβριος)*Labour Force Survey, 2017*.Ανάκτηση Ιούλιος 16,2018, από:[https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Labour_market_and_Labour_force_survey_\(LFS\)_statistics](https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Labour_market_and_Labour_force_survey_(LFS)_statistics)

Howard, K., & Sharp, J. (1996). *Η επιστημονική μελέτη (μτφ. Β. Νταλάκου)*. Αθήνα: Gutenberg.

Institute for SME Research (2005). «*Statistics on foundations from unemployment*», Bonn.

Schumpeter,Joseph Alois,1939, *Business Cycles: A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process*, New York and London, Mc Graw – Hill Book Company Inc

Wilson, N., & McLean, S. (1994). *Questionnaire design: a practical introduction*. University of Ulster Press: Newton Abbery

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

A. Στοιχεία για τον Ιδρυτή

A1 Πότε πραγματοποιήσατε επισήμως την έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας που επιχορηγήθηκε από τον Ο.Α.Ε.Δ. (π.χ. εγγραφή στο ΓΕ.ΜΗ. – Γενικό Εμπορικό Μητρώο);
Μήνας: _____ Έτος: _____

A2 Σε ποιον κλάδο δραστηριοποιηθήκατε για την παραπάνω επιχειρηματική δραστηριότητα;

☐ Κατασκευές	☐ Ξενοδοχεία, μαζική εστίαση και τουρισμός
☐ Μεταποίηση	☐ Μεταφορές
☐ Εμπόριο (Λιανικό / Χονδρικό)	☐ Κτηματομεσιτικά
☐ Τράπεζες / Ασφαλιστικές δραστηριότητες	☐ Εκπαίδευση
☐ Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία	☐ Παροχή Υπηρεσιών (π.χ. δικηγόρος, λογιστής)
☐ Υγεία / Κοινωνική Μέριμνα	☐ Τεχνίτες-Παροχή Υπηρεσιών (π.χ. μεταποίηση ρούχων)
☐ ΑΛΛΟΣ ΚΛΑΔΟΣ: _____ (αν άλλος κλάδος, παρακαλώ αναφέρετε ποιος)	

A3 Ποιο δρόμο ακολουθήσατε προς την αυτοαπασχόληση;

- Ίδρυση νέας επιχείρησης
 Εξαγορά υπάρχουσας επιχείρησης
 Συμμετοχή σε υπάρχουσα επιχείρηση

A4 α) Ποια από τις παρακάτω δραστηριότητες αντιπροσωπεύει καλύτερα την επιχειρηματική δραστηριότητα για την οποία λάβατε επιχορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ.;

- ατομική επιχείρηση επιχείρηση (π.χ. Ο.Ε., Ε.Ε.) επαγγελματίας τεχνίτης (π.χ. κομμωτής)

β) Παρακαλώ, καταγράψτε το αντικείμενο της δραστηριότητάς σας: _____

A5 Αυταπασχολείστε ακόμη στη δραστηριότητα για την οποία λάβατε επιχορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ.;

- ΝΑΙ** (αν ΝΑΙ, πηγαίνετε στην ερώτηση Α6)
 ΟΧΙ, αν όχι...

α) Η δραστηριότητά σας....

- Διεκόπη / τερματίστηκε; Από: Μήνας _____ Έτος _____
 Ανεστάλη; Από: Μήνας _____ Έτος _____

β) Για ποιο λόγο;

- Βρήκα μισθωτή εργασία αλλού Ασθένεια / Σύνταξη
 Τα κέρδη δεν ήταν ικανοποιητικά Άλλο: _____

γ) Ποιο είναι το τωρινό εργασιακό καθεστώς σας;

- Μισθωτός Αυτοαπασχολούμενος σε άλλη δραστηριότητα
 Άνεργος Άλλο: _____

A6 Παρακαλώ, σημειώστε σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις.

	καθόλου	λίγο	μέτρια	πολύ	πάρα πολ
Έγινα αυταπασχολούμενος από ανάγκη	1	2	3	4	5
Η επιχορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ. ήταν απαραίτητη για να ξεκινήσω την επιχειρηματική μου δραστηριότητα	1	2	3	4	5

A7 Πώς αξιολογείτε τη γνώση που είχατε κατά την ίδρυση της επιχείρησής σας στις παρακάτω κατηγορίες;

	πολύ πολλή	λίγη	λίγη	μέτρια	πολλή	πάρα
Γνώση σχετικά με την αγορά (π.χ. πελάτες, ανταγωνιστές)	1	2	3	4	5	
Γνώση πληροφορικής (π.χ. ίντερνετ, επεξεργασία κειμένου)	1	2	3	4	5	
Γνώση μάρκετινγκ / πωλήσεων	1	2	3	4	5	
Γνώση διοίκησης / μάνατζμεντ	1	2	3	4	5	
Επιχειρηματική γνώση	1	2	3	4	5	
Νομική γνώση σχετική με την επιχειρηματική δραστηριότητα	1	2	3	4	5	

A8 α) Είχατε εργαστεί στο παρελθόν, δηλαδή πριν ξεκινήσετε την επιχειρηματική δραστηριότητα που επιχορηγήθηκε από τον Ο.Α.Ε.Δ.;

- ΝΑΙ** (αν ναι, απαντήστε τις αμέσως επόμενες ερωτήσεις Α8β έως και Α8στ)
 ΟΧΙ (αν όχι, πηγαίνετε στην ερώτηση Α9)

β) Παρακαλώ, επιλέξτε ΟΛΟΥΣ τους κλάδους στους οποίους έχετε εργαστεί πριν από την τωρινή δραστηριότητά σας και αναφέρετε τη χρονική διάρκεια (σε έτη) που εργαστήκατε ανά κλάδο.

Κλάδος (Επιλέξτε όλους τους κλάδους που έχετε εργαστεί)	Διάρκεια (σε έτη)
1) Κατασκευές	
2) Μεταποίηση	
3) Εμπόριο (Λιανικό / Χονδρικό)	
4) Τράπεζες / Ασφαλιστικές Δραστηριότητες	
5) Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία	
6) Υγεία / Κοινωνική Μέριμνα	
7) Ξενοδοχεία, μαζική εστίαση και τουρισμός	
8) Μεταφορές	
9) Κτηματομεσιτικά	
10) Εκπαίδευση	
11) Παροχή υπηρεσιών (π.χ. δικηγόρος, λογιστής)	
12) Τεχνίτες - Παροχή υπηρεσιών (π.χ. κομμωτής)	
13) Γεωργία - Κτηνοτροφία	
14) ΑΛΛΟΣ ΚΛΑΔΟΣ:	

γ) Πόσο όμοιες ήταν οι προηγούμενες εργασίες σας με την τωρινή δραστηριότητά σας;

πολύ διαφορετικές	διαφορετικές	ούτε όμοιες ούτε διαφορετικές	όμοιες	πολύ όμοιες
1	2	3	4	5

δ) Σημειώστε σε ποιον κλάδο εργαζόσασταν πριν μείνετε άνεργος: _____ (επιλέξτε τον αριθμό από την παραπάνω ερώτηση Α8β)

ε) Ποια είναι η υψηλότερη επαγγελματική θέση στην οποία έχετε εργαστεί;

- Τεχνικός υπάλληλος
  Διοικητικός υπάλληλος
 Τεχνικός υπάλληλος σε ηγετική θέση
  Διοικητικός υπάλληλος σε ηγετική θέση
 ΑΛΛΗ ΘΕΣΗ: _____

στ) Είχατε κάποια άλλη επιχειρηματική δραστηριότητα στο παρελθόν; ΝΑΙ ΟΧΙ ...

Αν ΝΑΙ, ήταν στον ίδιο κλάδο με την τωρινή δραστηριότητά σας; ΝΑΙ ΟΧΙ

A9 Παρακαλώ, αξιολογήστε πόσο αποτελεσματική ήταν η στήριξη που λάβατε από τον Ο.Α.Ε.Δ. για τα παρακάτω:

	καθόλου	λίγο	μέτρια	πολύ	πάρα πολύ
Σεμινάρια επιχειρηματικότητας	1	2	3	4	5
Ταχύτητα διεκπεραίωσης διαδικασιών	1	2	3	4	5
Ευκολία διαδικασιών	1	2	3	4	5
Ταχύτητα εκταμίευσης δόσεων	1	2	3	4	5

A10 Παρακαλώ, σημειώστε σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις.

	καθόλου	λίγο	μέτρια	πολύ	πάρα πολύ
Όταν έχω να διεκπεραιώσω δύσκολα πράγματα, είμαι βέβαιος ότι θα τα φέρω εις πέρας	1	2	3	4	5
Γενικά, πιστεύω ότι μπορώ να επιτύχω αποτελέσματα που είναι σημαντικά για εμένα	1	2	3	4	5
Πιστεύω ότι μπορώ να πετύχω σχεδόν σε κάθε προσπάθεια που βάζω στο μυαλό μου	1	2	3	4	5
Θα μπορούσα να ξεπεράσω με επιτυχία πολλές προκλήσεις	1	2	3	4	5
Είμαι πεπεισμένος ότι μπορώ να είμαι αποτελεσματικός σε πολλά διαφορετικά πράγματα	1	2	3	4	5
Σε σύγκριση με άλλους ανθρώπους, μπορώ να κάνω τα περισσότερα πράγματα πολύ καλά	1	2	3	4	5
Ακόμη κι όταν τα πράγματα είναι δύσκολα, μπορώ να αποδώσω αρκετά καλά	1	2	3	4	5
Θα μπορέσω να επιτύχω τους περισσότερους στόχους μου	1	2	3	4	5
Έγινα αυταπασχολούμενος από επιθυμία	1	2	3	4	5

A11 Προηγούμενες έρευνες έχουν δείξει ότι η προσωπικότητα ενός ατόμου έχει επίδραση στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Πόσο πολύ πιστεύετε ότι σας αντιπροσωπεύουν τα παρακάτω ερωτήματα;

Είμαι κάποιος που...	καθόλου λίγο μέτρια πολύ πάρα πολύ				
...είναι ομιλητικός	1	2	3	4	5
...έχει την τάση να κριτικάρει τους άλλους	1	2	3	4	5
...κάνει ενδελεχή / διεξοδική δουλειά	1	2	3	4	5
...είναι δημιουργικός, έχει πρωτότυπες ιδέες	1	2	3	4	5
...είναι συνεσταλαμμένος / ντροπαλός	1	2	3	4	5
...είναι εξυπηρετικός και ανιδιοτελής	1	2	3	4	5
...είναι χαλαρός, διαχειρίζεται καλά το άγχος	1	2	3	4	5
...είναι αξιόπιστος στη δουλειά του	1	2	3	4	5
...μπορεί να είναι ανήσυχος, σε ένταση	1	2	3	4	5
...είναι ενθουσιώδης και μεταδίδει εύκολα τον ενθουσιασμό του στους άλλους	1	2	3	4	5
...συγχωρεί εύκολα	1	2	3	4	5
...ανησυχεί πολύ	1	2	3	4	5
...έχει ζωνρή φαντασία	1	2	3	4	5
...έχει την τάση να είναι σιωπηλός, ήσυχος	1	2	3	4	5
...έχει την τάση να τεμπελιάζει	1	2	3	4	5
...είναι εφευρετικός	1	2	3	4	5
...νοιάζεται για τους άλλους και είναι ευγενικός σχεδόν με όλους	1	2	3	4	5
...αγχώνεται και ανησυχεί εύκολα	1	2	3	4	5
...του αρέσει να συλλογίζεται, να παίζει με τις ιδέες	1	2	3	4	5
...αποσπάται η προσοχή του εύκολα	1	2	3	4	5

B. Χρονική περίοδος κατά την ίδρυση και μετά την ίδρυση της επιχείρησής σας

B1 Ποιες αγορές και ποιους πελάτες στοχεύατε όταν επρόκειτο να ιδρύσετε την επιχείρησή σας; (πολλαπλές επιλογές είναι δυνατές)

Αγορά - Στόχος	☐ τοπική	☐ εθνική	☐ διεθνής	☐ μη καθορισμένη αγορά
Στοχευόμενοι Πελάτες	☐ ιδιώτες/καταναλωτές	☐ μικρομεσαίες επιχειρήσεις	☐ μεγάλες επιχειρήσεις	
	☐ δημόσια διοίκηση	☐ άλλοι	☐ μη καθορισμένοι	

B2 Ιδρύσατε την επιχείρησή σας ή με επιχειρηματικούς συνεταιίρους;

- Ίδρυσα την επιχείρησή μου
 Ίδρυσα την επιχείρησή με _____ επιχειρηματικούς συνεταιίρους (παρακαλώ, σημειώστε τον αριθμό), από τους οποίους _____ ήταν μέλη της οικογένειάς μου (παρακαλώ, σημειώστε τον αριθμό).

B3 Πριν γίνετε ανταποσυχολούμενος, σκεφτήκατε κάποια επιχειρηματική δραστηριότητα σε διαφορετικό επιχειρηματικό τομέα / πεδίο;

- ΝΑΙ ΟΧΙ

... Εάν ΝΑΙ, πόσες άλλες δραστηριότητες σκεφτήκατε; _____ (αριθμός άλλων δραστηριοτήτων)

B4 α) Τι ύψους ήταν οι συνολικές επενδύσεις που χρειάστηκαν για να στήσετε την επιχείρησή σας;

- Καμία επένδυση 5.001 με 15.000 ευρώ 50.001 με 100.000 ευρώ
 1 με 2.500 ευρώ 15.001 με 30.000 ευρώ Πάνω από 100.000 ευρώ
 2.501 με 5.000 ευρώ 30.001 με 50.000 ευρώ

β) Από πού προήλθαν τα κεφάλαια; (πολλαπλές επιλογές είναι δυνατές)

- Προσωπικά κεφάλαια
 Κεφάλαια από την οικογένειά μου
 Δάνειο από φίλους και γνωστούς
 Τραπεζικό δάνειο
 Επιχορήγηση από τον Ο.Α.Ε.Δ.
 Άλλο: _____

B5 Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις σχετικά με τα προϊόντα / υπηρεσίες σας κατά την έναρξη της επιχειρηματικής δραστηριότητάς σας; Τα προϊόντα/υπηρεσίες μου ...

	διαφωνώ απόλυτα	διαφωνώ λίγο	ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	συμφωνώ πολύ	συμφωνώ απόλυτα
... ήταν πολύ καινοτομικά, νέα στην αγορά	1	2	3	4	5
... είχαν μοναδικά χαρακτηριστικά ή ιδιότητες	1	2	3	4	5
... ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των πελατών καλύτερα από τα προϊόντα / υπηρεσίες των ανταγωνιστών	1	2	3	4	5
... ήταν υψηλότερης ποιότητας από αυτά των ανταγωνιστών	1	2	3	4	5

B6 Παρακαλώ, σημειώστε τη συνολική στήριξη που έχετε λάβει από την οικογένεια, τους φίλους και τους γνωστούς σας από τότε που ξεκινήσατε τη δραστηριότητά σας σχετικά με ...

	Οικογένεια					Φίλοι					Γνωστοί				
	καθόλου	μέτρ ια	πάρ α πολύ			καθόλου	μέτρ ια	πάρ α πολύ			καθόλου	μέτρ ια	πάρ α πολύ		
... συναισθηματική στήριξη	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
... ενεργό βοήθεια στην εκτέλεση καθηκόντων	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
... οικονομική στήριξη	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
... γνώση / εμπειρία	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
... συμβουλές	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

B7 Από τότε που ξεκινήσατε την επιχειρηματική σας δραστηριότητα, τι αλλαγές πραγματοποιήσατε σε σχέση με τα παρακάτω; (Εάν δεν είστε πλέον αυταπασχολούμενος, παρακαλώ απαντήστε την ερώτηση για το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ήσαστε αυταπασχολούμενος)

Αλλαγές σχετικά με...	Καμία αλλαγή	Επεκτάθηκε ή/και προστέθηκε νέο (ς)	Μειώθηκε ή/και διεκόπη	Πλήρης αλλαγή
... στοχευόμενο (-α) τμήμα (-ατα) πελατών	☐	☐	☐	☐
... κλάδος (-οι) δραστηριότητας	☐	☐	☐	☐
... προϊόντα / υπηρεσίες	☐	☐	☐	☐

B8 Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τα ακόλουθα σχετικά με την απόδοση της δραστηριότητάς σας;

	καθόλου	λίγο	μέτρια	πολύ	πέρα πολύ
Έως τώρα, είμαι πολύ ικανοποιημένος με τον τζίρο (δηλ. έσοδα, πωλήσεις ή αμοιβές) που έχω επιτύχει	1	2	3	4	5
Έως τώρα, είμαι πολύ ικανοποιημένος με τα κέρδη που έχω επιτύχει	1	2	3	4	5
Ο τζίρος μου (δηλ. έσοδα, πωλήσεις ή αμοιβές) έχει αυξηθεί σημαντικά από την ίδρυση της επιχείρησής μου	1	2	3	4	5
Τα κέρδη μου έχουν αυξηθεί σημαντικά από την ίδρυση της επιχείρησής μου	1	2	3	4	5
Ο αριθμός των πελατών μου έχει αυξηθεί σημαντικά από την ίδρυση της επιχείρησής μου	1	2	3	4	5
Έως τώρα, έχω επιτύχει όλους τους επιχειρηματικούς μου στόχους	1	2	3	4	5
Βλέπω καλή προοπτική ανάπτυξης για την επιχείρησή μου στο μέλλον	1	2	3	4	5

B9 Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις όσον αφορά στον κύριο κλάδο της δραστηριότητάς σας; Παρακαλώ, απαντήστε για το χρονικό διάστημα από την ίδρυση της επιχείρησής σας και μετά.

	διαφωνώ απόλυτα	διαφωνώ λίγο	ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	συμφωνώ πολύ	συμφωνώ απόλυτα
Υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για ανάπτυξη στον κλάδο μου	1	2	3	4	5
Ο σκληρός ανταγωνισμός στην αγορά αποτελεί πολύ σημαντική πρόκληση στον κλάδο μου	1	2	3	4	5
Αυτός ο κλάδος προσφέρει πολλές ελκυστικές ευκαιρίες για μελλοντική ανάπτυξη	1	2	3	4	5

Το επιχειρηματικό περιβάλλον απειλεί σε πολύ μεγάλο βαθμό την επιβίωση της επιχείρησής μου	1	2	3	4	5
Οι νομικοί, πολιτικοί και οικονομικοί περιορισμοί έχουν αυξηθεί πάρα πολύ από τότε που ίδρυσα την επιχείρησή μου	1	2	3	4	5
Οι φθίνουσες αγορές για τα προϊόντα / υπηρεσίες αποτελούν πολύ σημαντική πρόκληση στον κλάδο μου	1	2	3	4	5

Γ. Στατιστικά Στοιχεία

Γ1 Δημογραφικά στοιχεία

- α) Φύλο: άντρας γυναίκα
- β) Έτος γέννησης: _____
- γ) Οικογ. κατάσταση: άγαμος έγγαμος σε διάσταση διαζευγμένος χήρος
- δ) Αριθμός τέκνων: _____
- ε) Πόσα άτομα εκτός από εσάς εξαρτώνται οικονομικά από το εισόδημα που προκύπτει από την επιχειρηματική σας δραστηριότητα; _____ (παρακαλώ, σημειώστε τον αριθμό)

Γ2 Παρακαλώ, επιλέξτε ΟΛΟΥΣ τους τίτλους σπουδών σας και ΚΑΤΑΓΡΑΨΤΕ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ σε κάθε έναν από αυτούς.

- Κανένας τίτλος
- Δημοτικό
- Γυμνάσιο
- Γενικό/Ενιαίο Λύκειο
- Τεχνική Επαγγελματική Σχολή με ειδίκευση σε: _____
- Τεχνικό Λύκειο / ΕΠΑ.Λ. με ειδίκευση σε: _____
- ΙΕΚ (Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης) σε: _____
- Πτυχίο ΤΕΙ σε: _____
- Πτυχίο ΑΕΙ σε: _____
- Μεταπτυχιακό σε: _____
- Διδακτορικό σε: _____
- Άλλο: _____

Γ3 Για πόσο χρονικό διάστημα ήσαστε άνεργος πριν την αυταπασχόλησή σας;

- Καθόλου
- Λιγότερο από 1 μήνα 5 με 6 μήνες 13 με 24 μήνες
- 1 με 2 μήνες 7 με 9 μήνες 25 με 36 μήνες
- 3 με 4 μήνες 10 με 12 μήνες Πάνω από 36 μήνες

Γ4 Σημειώστε ΟΛΟΥΣ τους κλάδους στους οποίους έχουν εργαστεί (στο παρόν και στο παρελθόν) οι γονείς και τα αδέρφια σας. Είναι / ήταν αυταπασχολούμενοι ή μισθωτοί; (πολλαπλές επιλογές είναι δυνατές)

Κλάδος	Γονείς		Αδέρφια	
	Αυταπασχολούμενοι	Μισθωτοί	Αυταπασχολούμενοι	Μισθωτοί
Κατασκευές	☐	☐	☐	☐
Μεταποίηση	☐	☐	☐	☐
Εμπόριο (Λιανικό / Χονδρικό)	☐	☐	☐	☐
Τράπεζες / Ασφαλιστικές δραστηριότητες	☐	☐	☐	☐
Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία	☐	☐	☐	☐
Υγεία / Κοινωνική μέριμνα	☐	☐	☐	☐
Ξενοδοχεία, μαζική εστίαση και τουρισμός	☐	☐	☐	☐
Μεταφορές	☐	☐	☐	☐
Κτηματομεσιτικά	☐	☐	☐	☐
Εκπαίδευση	☐	☐	☐	☐
Παροχή υπηρεσιών (π.χ. δικηγόρος, λογιστής)	☐	☐	☐	☐
Τεχνίτες - παροχή υπηρεσιών (π.χ. κομμωτής)	☐	☐	☐	☐
Γεωργία - Κτηνοτροφία	☐	☐	☐	☐
ΆΛΛΟΣ ΚΛΑΔΟΣ: _____	☐	☐	☐	☐

Γ5 Πόσα μέλη της οικογένειάς σας εκτός από εσάς απασχολούνται στην επιχειρηματική δραστηριότητά σας; _____

Γ6 Εάν συγκρίνετε το τωρινό σας εισόδημα με το τελευταίο εισόδημα που είχατε από την προηγούμενη απασχόλησή σας, αυτό είναι ...

(εάν δεν είστε πλέον αυταπασχολούμενος, παρακαλώ, αξιολογήστε με βάση το τελευταίο εισόδημά σας πριν τη διακοπή της αυταπασχόλησής σας)

πολύ χαμηλότερο	χαμηλότερο	περίπου το ίδιο	υψηλότερο	πολύ υψηλότερο
1	2	3	4	5

Γ7 Παρακαλώ, σημειώστε σε ποιο βαθμό...

	Πολύ λίγο	λίγο	μέτρια	πολύ	πάρα πολύ
... υπάρχει ποικιλία στη δουλειά μου	1	2	3	4	5
... είναι όμοια τα καθήκοντα μου μια συνηθισμένη μέρα στη δουλειά	1	2	3	4	5
... έχω τη δυνατότητα να κάνω πολλά διαφορετικά πράγματα στη δουλειά μου	1	2	3	4	5
... έχω τη δυνατότητα να καταλαβαίνω πόσο καλά κάνω τη δουλειά μου	1	2	3	4	5
... έχω την αίσθηση ότι ξέρω αν κάνω τη δουλειά μου καλά ή άσχημα	1	2	3	4	5
... είναι τα αποτελέσματα της δουλειάς μου ξεκάθαρα εμφανή	1	2	3	4	5
... μπορώ να κάνω τη δουλειά μου ανεξάρτητα από τους άλλους	1	2	3	4	5
... έχω την ευκαιρία για ανεξάρτητη σκέψη και δράση	1	2	3	4	5
... έχω την ελευθερία να κάνω λίγο πολύ ό,τι θέλω στη δουλειά μου	1	2	3	4	5
... έχω τη δυνατότητα να ολοκληρώνω μια δουλειά που ξεκινάω	1	2	3	4	5
... έχω τη δυνατότητα να υλοποιώ μια δουλειά από την αρχή μέχρι το τέλος της	1	2	3	4	5
... έχω τη δυνατότητα να κάνω μια «ολοκληρωμένη» δουλειά	1	2	3	4	5

Γ8 α) Σε ποιο βαθμό συμφωνείτε με τις ακόλουθες προτάσεις για την αυταπασχόλησή σας;

	καθόλου	πολύ λίγο	λίγο	μέτρια	πολύ	πάρα πολύ
Νιώθω αρκετά ικανοποιημένος με τη δουλειά μου	1	2	3	4	5	6
Τις περισσότερες μέρες είμαι ενθουσιώδης για τη δουλειά μου	1	2	3	4	5	6
Κάθε μέρα στη δουλειά μοιάζει ατελείωτη	1	2	3	4	5	6
Βρίσκω πραγματική απόλαυση στη δουλειά μου	1	2	3	4	5	6
Θεωρώ τη δουλειά μου μάλλον δυσάρεστη	1	2	3	4	5	6
Σκέφτομαι συχνά να διακόψω την επιχειρηματική μου δραστηριότητα	1	2	3	4	5	6
Είμαι πολύ ικανοποιημένος από την αυταπασχόλησή μου	1	2	3	4	5	6

β) Η ικανοποίησή σας με τη «ζωή σας γενικά» και την «επαγγελματική σας ζωή» αυξήθηκε ή μειώθηκε μετά που ξεκινήσατε την επιχειρηματική σας δραστηριότητα; Παρακαλώ, συγκρίνετε με την περίοδο προτού μείνετε άνεργος.

Η ικανοποίηση μου με ...	μειώθηκε	μειώθηκε αυξήθηκε λίγο	μειώθηκε πάρα πολύ	έμεινε πολύ	αυξήθηκε λίγο	αυξήθηκε περίπου ίδια
... τη ζωή μου γενικά	1	2	3	4	5	6
... την επαγγελματική μου ζωή	1	2	3	4	5	6

Γ9 Εάν η επιχειρηματική σας δραστηριότητα αναπτυχθεί όπως επιθυμείτε ...

α) Πόσο μεγάλος θα θέλατε να είναι πάνω-κάτω ο μηνιαίος τζίρος σας (δηλ. έσοδα, πωλήσεις ή αμοιβές) σε 5 χρόνια από τώρα; _____ (σε ευρώ)

β) Πόσο μεγάλο θα θέλατε να είναι πάνω-κάτω το μηνιαίο κέρδος σας (δηλ. ό,τι «μπαίνει στην τσέπη σας») σε 5 χρόνια από τώρα; _____ (σε ευρώ)

γ) Πόσους εργαζομένους θα θέλατε να απασχολείτε σε 5 χρόνια από τώρα; _____ (αριθμός εργαζομένων)

Γ10 α) Είχατε εργαζομένους κατά τα 3 πρώτα έτη της αυταπασχόλησής σας (πλήρους, μερικής ή άλλου τύπου απασχόλησης);

ΝΑΙ ΟΧΙ

β) Αν ΝΑΙ, ποιος ήταν ο αριθμός των εργαζομένων σας το 1^ο, το 2^ο και το 3^ο έτος; (εάν δεν είστε πλέον αυταπασχολούμενος, παρακαλώ, απαντήστε για το χρονικό διάστημα μέχρι τη διακοπή της δραστηριότητάς σας)

		1 ^ο έτος	2 ^ο έτος	3 ^ο έτος
Αριθμός εργαζομένων	Πλήρους απασχόλησης			
	Μερικής απασχόλησης			
	Άλλου τύπου (π.χ. εποχικοί)			

Γ11 Πώς διαμορφώθηκε περίπου ο ετήσιος τζίρος σας (δηλ. έσοδα, πωλήσεις ή αμοιβές) τα πρώτα 3 έτη της δραστηριότητάς σας;

	1 ^ο ΕΤΟΣ	2 ^ο ΕΤΟΣ	3 ^ο ΕΤΟΣ
ΕΤΗΣΙΟΣ ΤΖΙΡΟΣ (σε ευρώ)			